

14 ตุลาคมกับการปฏิวัติความคิด

อภินิหาร อภินิหาร

การโค่นล้มรัฐบาลอำนาจนิยมของจอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร ในปี พ.ศ. 2516 นั้น เริ่มมาจากการเรียกร้องรัฐธรรมนูญของ "กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ" ที่ไม่มีอำนาจและฐานทางการเมืองอะไรเลยแม้แต่นิดเดียว เพราะเป็นการรวมตัวอย่างตามธรรมชาติของบรรดานักศึกษากลุ่มหนึ่งซึ่งเอาเข้าจริงๆ แล้ว มีความสนใจทางด้านมนุษยศาสตร์มากกว่า หรืออย่างน้อยก็พอๆ กับรัฐศาสตร์การเมืองเสียอีก

หลังจากมีการประชุมกันอย่างไม่ปิดลับเท่าไรนักก็กระษะหนึ่งกลุ่มที่เรียกตัวเองอย่างหลวมๆ ว่า "กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ" ที่นำโดย อธิยุทธ บุญมี อดีตเลขาธิการศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.) ก็นัดหมายกันออกปฏิบัติการเรียกร้องรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการต่างๆ ธรรมดา แต่ทำไม่ได้ง่ายนักในสังคมไทย ปีพ.ศ. 2516 นั่นคือการออกเดินแจกแถลงการณ์ และใบปลิว ซึ่งมีเนื้อหาหลักในการเรียกร้องให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

จุดเริ่มต้นของการเดินอย่างสงบเรียบร้อยเริ่มจากที่ห้องสนามหลวงไปบงลาห์แล้วไปสิ้นสุดที่ตลาดประตูน้ำ เพราะถูกตำรวจสันติบาลรวบตัวเสียก่อน กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญจึงกลายเป็นกลุ่ม 13 กบฏรัฐธรรมนูญไปในการเรียกร้องให้รัฐบาล จอมพลถนอม กิตติขจร และ จอมพลประภาส จารุเสถียร เร่งการประกาศใช้รัฐธรรมนูญในการปกครองประเทศโดยเร็วตามคำมั่นสัญญาที่ได้ให้ไว้กับกลุ่มนักศึกษา ในคราวชุมนุมประท้วงใหญ่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงในเดือนกรกฎาคม 2516 เพื่อคัดค้านการไล่นักศึกษาฝ่ายก้าวหน้าออกอย่างไม่เป็นธรรม

ทั้งหมดนั้นพยายามหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ และทำให้กระเทือนขงรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร เป็นที่สุดแล้ว จะเห็นได้ว่าการเรียกร้องนั้นไม่ได้มีการ

พูดพาดพิงถึงระบอบทหาร การคอร์ปชั่นอำนาจนิยมหรือกึ่งเผด็จการของรัฐบาลขณะนั้นเลยแม้แต่นิด เพราะนิสิตนักศึกษาที่ต้องการเรียกร้องต่างก็ตระหนักดีว่า การพูดซ่องแหว่พาดพิงถึงรัฐบาลนั้น มีผลทำให้ถูกจับข้อหากบฏภายในราชอาณาจักรได้สบายๆ เกมยังโดน มาตรา 17 เล่นงานได้ง่ายๆ เหมือนกัน หรือแม้การชุมนุมเกิน 5 คน ก็อาจถูกจับได้แล้วโดยไม่ต้องมีการเรียกร้องอะไรเลยก็ตาม นั่นคือบรรยากาศทางการเมืองสมัยที่บ้านเมืองยังไม่ใคร่ดีที่ยังไม่มีรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย

แม้คำว่า "ประชาธิปไตย" ในสมัยก่อน 14 ตุลา 16 เอง ก็ยังเป็นศัพท์ต้องห้าม (กันเอง) พวกเราเรียนรูการเขียนเซอร์ตัวเองเป็นอย่างดี กระทั่งการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเอง การพูดถึงประชาธิปไตยอย่างเป็นทางการ "ประชาธิปไตย" ก็เป็นสิ่งที่ห้าหวาดกลัวและเสียขวัญหลังไปตามๆ กันแล้ว โดยเฉพาะอาจารย์มากกว่านักศึกษา อายาพูดถึงการถกเถียงเสนอความคิดเห็นในหน้าหนังสือพิมพ์อย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมาและอย่างเป็นจริงเสีย ยากเหลือ

พูดคำว่า "ประชาธิปไตย" กลายเป็นศัพท์กรณณ์ที่หนึ่ง เนื่องมาจากหากที่มันไม่แต่เพียงให้ความหมายที่หนึ่งๆ ธรรมดาของคำนั้น หากแต่ที่ "รุนแรง" ก็คือภัยและความหมายของสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับ "ประชาธิปไตย" ซึ่งโดยไม่ต้องบอกให้ชัดเจนและร้องแจ้ง แต่ผู้ติดตามและสนใจเรื่องราวการเมืองและการปกครองย่อมตระหนักดีว่าคำนั้นคือ "เผด็จการ" หรือระบบอำนาจนิยมในบ้านเมืองขณะนั้น

จึงไม่แปลกใจ เมื่อมีการได้วาทีในมหาวิทยาลัย หัวข้อหนึ่งซึ่งชอบกันนักคือ "การปกครองแบบประชาธิปไตยไม่ดี" ฝ่ายค้านผู้ดีก็สนุกไปกับการขุดคุ้ยปัญหาการปกครองแบบเผด็จการ ให้มาเป็นตัวอย่างในการอภิปรายโต้สหายและสนุกด้วย

ทำนองเดียวกัน คำว่า "รัฐธรรมนูญ" เราก็ไม่ได้ตระเตรียมคิดกันมากมายถึงหลักการทฤษฎีการควบคุมอำนาจบริหารอะไรให้ยุ่งยาก อย่างมากที่สุดที่ในใจเราคิดถึง เมื่อพูดคำว่า "รัฐธรรมนูญ" ก็คือ อำนาจของทหารไม่

“ เราต้องการความรู้ที่มีสติปัญญาประกอบอย่างเต็มเปี่ยมในการปกครอง และถูกปกครอง ในแง่นี้ ขบวนการ 14 ตุลาได้เริ่มต้นขึ้นแล้วอย่างมีทิศทาง และเป้าหมายที่ก้าวหน้า นั่นคือการสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาสังคม ก่อนที่จะสร้างอำนาจและการเมือง ความล้มเหลวที่ได้เกิดขึ้น เมื่อพูดให้ถึงที่สุดมาจากความจริงเชิงประจักษ์ที่ว่า สังคมไทยยังพอใจ และติดใจใน 'อำนาจ' มากกว่าการแสวงหาเรียนรู้และเชิดชู 'ปัญญา' ”

ควรมืออย่างสูงสุดเด็ดขาดเห็นการปกครองบ้านเมือง ซึ่งควรเป็นการกระทำที่ของนักการเมืองพลเรือน แม้กระทั่งในความคิด ก็ยังไม่กล้าคิดถึงขนาดจะไปควบคุมลดทอนอำนาจอะไรของเขาได้ ขอเพียงให้มีสถาบันหลักที่ทำให้การใช้อำนาจมีขอบเขต มีความยุติธรรมและที่คนอย่างเราชาวบ้านและประชาชนสามารถเอื้อมมือขึ้นไปถึงฐานแห่งอำนาจได้บ้างในยามมีปัญหาและความคับข้องใจ ก็เป็นบุญแล้ว

ไม่มีใครในลุ่มนักศึกษาอิสระหรือกระทั่งเมื่อมีศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาก่อตั้งขึ้นมาในปีพ.ศ. 2513 แล้วก็ตาม ที่หาญกล้าคิดจะทำกรกฎหรือปฏิวัติอะไรต่อรัฐบาลที่เต็มไปด้วยเขี้ยวเล็บและความรุนแรงหนาแน่นและคงคิดได้ ถึงแม้จะไม่มีความรักความหวังดีนั้นกันกองทัพก็ตาม

จริงๆ แล้ว ในทางอารมณ์ความรู้สึกพวกนักศึกษาคือตื่นตัวทางการเมือง กลับจะมีความหวังต่ออนาคตทางการเมืองของเมืองไทยรับหรือเอนกๆ โดยเฉพาะภายหลังการรัฐประหารตัวเองของจอมพลถนอม กิตติขจร เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2514 หลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2511 และผ่านการเลือกตั้งทั่วไปยังไม่ทันครบสมัยแรกเลย

วิรัตน์ กุศลวิภากรกิจ
13 ต.ค. 38 = 96.2

ขบวนการ 14 ตุลา จึงเริ่มจากการ
แสวงหา "ความหมาย" และนำไปสู่การ
ปฏิบัติความคิดและปัญญาแล้วไปจบลง
ที่การปฏิบัติทางการเมืองโดยไม่ได้ตั้งใจ...

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในทาง
ประวัติศาสตร์ เหตุการณ์วันที่ 14
ตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญ
และมีความแตกต่างจากการโค่นล้มยึด
อำนาจรัฐบาลที่ผ่านๆ มาอย่างตรงกัน
ข้าม ถ้านับการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดย
วิธีการรุนแรง เช่น ยึดอำนาจรัฐประหาร
หรือประท้วง นับแต่ปี 2475 เป็นต้นมา
ถึงปี พ.ศ. 2516 มีประมาณ 10 ครั้ง ทั้ง 9
ครั้ง เป็นความรุนแรงที่กระทำโดย
อาศัยอำนาจรัฐ หรือสถาบันของรัฐ เช่น
กองทัพ ตำรวจ เป็นต้น 14 ตุลา เป็นครั้งแรก
ที่การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลมาจาก
ความรุนแรงที่เป็นของประชาชน ไม่ได้
อาศัยสถาบันของรัฐตั้งแต่นั้นปกครองแต่
ก่อนหน้าเขาทำกัน และที่สำคัญทำไปโดย
ไม่ได้คิดถึงอำนาจอะไรในขั้นต้น

การปฏิวัติ 14 ตุลา จึงไม่ใช่การ
ปฏิบัติประชาธิปไตยอย่างมีแผนการหรือ
ไม่มีก็ตาม ผลของการลุกขึ้นสู้ครั้งนั้น จึง
ไม่อาจนำมาประเมินความสำเร็จหรือ
ล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตย ในเวลา
ต่อๆ มาได้อย่างเป็นธรรม สิ่งที่น่าให้
หันและความสำคัญก็คือ การปฏิวัติทาง
ภูมิปัญญา คือการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม
อันรวมถึงการศึกษาเรียนรู้ การ
วิเคราะห์วิจารณ์ ทั้งนี้บนพื้นฐานของ
ความเป็นอิสระเสรีทางความคิดและความ
เชื่อ อันจะนำไปสู่การยกระดับทางภูมิ
ปัญญาของสังคมในวงกว้างด้วย

เพราะในที่สุด ระบอบปกครอง
ประชาธิปไตยก็ไม้อาจดำรงอยู่ได้ด้วยการ
ใช้หรืออาศัยอำนาจบารมีไม่ว่าจะมีมือ
หรือสวางสวลแค่ไหนไม่ว่าจะมีทรัพย์สิน
มหาศาลแค่ไหนไม่ว่าตัวแบบรัฐธรรมนูญ
ร่างให้ดีแค่ไหนก็ตาม ก็ไม้อาจทำให้
รัฐบาลสามารถปกครองสังคมได้อย่าง
สันติสุขอย่างเป็นธรรมได้ หากสังคมเรา
ขาดเสียซึ่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ดีศรี
เราต้องการความรู้ที่มีสติปัญญา
ประกอบอย่างเต็มเปี่ยมในการปกครอง
และถูกปกครอง ในแง่นี้ขบวนการ 14
ตุลา ได้เริ่มต้นขึ้นแล้วอย่างมีทิศทางและ
เป้าหมายที่ก้าวหน้า นั่นคือการสร้างสรรค์
ภูมิปัญญาสังคมก่อนที่จะสร้างอำนาจ
และการเมือง

ความล้มเหลวที่ได้เกิดขึ้น เมื่อพูด
ให้ถึงที่สุด มาจากความจริงเชิงประจักษ์
ที่ว่า สังคมไทยยังพอใจและคิดใจใน
"อำนาจ" มากกว่าการแสวงหาเรียนรู้และ
เชิดชู "ปัญญา"

ผู้ใหญ่มากๆ เบียดค้ำอง" เรื่องการยกเลิก
กติกาในการปกครองหมู่บ้าน

พูดถึงเรื่องนักเรียนนอก ผมจำได้
ว่าตอนอายุปี 2 ที่มหาวิทยาลัยธรรม
ศาสตร์ ในราวปี พ.ศ. 2512 มีข่าวลือมา
แรงว่า จะมีอาจารย์ระดับดอกเตอร์จาก
เมืองสหรัฐอเมริกา มาสอนที่ธรรม
ศาสตร์ และจะเป็นที่คณะศิลปศาสตร์
ด้วย ที่พวกเราตื่นเต้นดีใจกันเป็นการ
ใหญ่ เพราะข่าวลือแจ้งว่า อาจารย์คน
นี้เป็นผู้เชี่ยวชาญมารักชีวะเสียด้วย พวก
เรารอคอยกันเป็นการใหญ่ แต่ก็ไม่ได
เจอ ที่เจอก็ไม่ใช่ กลายเป็นข่าวโคมลอย
ไปใหญ่ไป

เมื่อไม่มีความหวัง บรรดานัก
ศึกษาก็มี "ความเงิบ" และความเหงา
เป็นที่พึ่งเป็นเพื่อน บทกวี "เพลงเดือน
แสงสกลกัน" ของ วิทยาการ เข้มกุล นั้น
เป็นการสะท้อนความรู้สึกในหัวสติกที่
ร่วมกันของบรรดานิสิตนักศึกษาภายใต้
ระบอบเผด็จการทั้งทางการเมืองและ
ทางภูมิปัญญาและวิชาการได้เป็นอย่างดี

"ฉันยาว ฉันชลา ฉันทิ้ง
ฉันจึงมาหาความหมาย
ลึนหัวงีบอะไรไปมากมาย
สุดสิ้นที่ใครจะค้นพบคนเดียว"
"ความหมาย" คือจุดหมายทาง
ปัญญาของเรา ไม่ได้เรียกร้องถึงหาคะ
เอา "ความจริง" ด้วย ขอเพียงคนให้มีความ
หมายบ้างก็ได้แล้ว "ความเงิบ"
ก็เป็นอีกปีกนภาย ซึ่งความมั่นคงใจของ
มันอยู่ที่นั่นค้ำคานตรงข้ามอีกเช่นกัน เรา
ต้องการ "เสียง" ต้องการความเป็นอิสระ
เสรีที่จะเปล่งเสียงและคำพูดที่เป็นของเรา
จากใจและจากสมองลึกๆ ซึ่งกำลังท้อและ
ขี้เลื่อยเต็มไปหมดคนแล้ว

ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีโอกาส กลุ่มนัก
ศึกษาสายวรรณกรรมที่มี บัณฑิต เอง
นิลรัตน์ ณรงค์ฤทธิ์ ศรีรัตนภาส วิสา
คัญทัพ และ ธัญญา ฑูษฎฐาจารย์ จึงออก
วารสารเฉพาะกิจ (เพราะผิดกฎหมาย
การพิมพ์ ซึ่งไม่ยอมให้หัวหนังสือใหม่)
ในนามของ "วรรณกรรมเพื่อชีวิต" โดยมี
คำขวัญว่า "ปฏิบัติความคิด ตีคาว
ปัญญา"

นี่ดูเหมือนจะเป็นการพูดถึงการ
ปฏิบัติเป็นครั้งแรก แต่ก็เป็นการปฏิบัติ
ปัญญาความคิด ไม่ใช่เพื่ออำนาจและการ
เมืองอะไรไปไหน

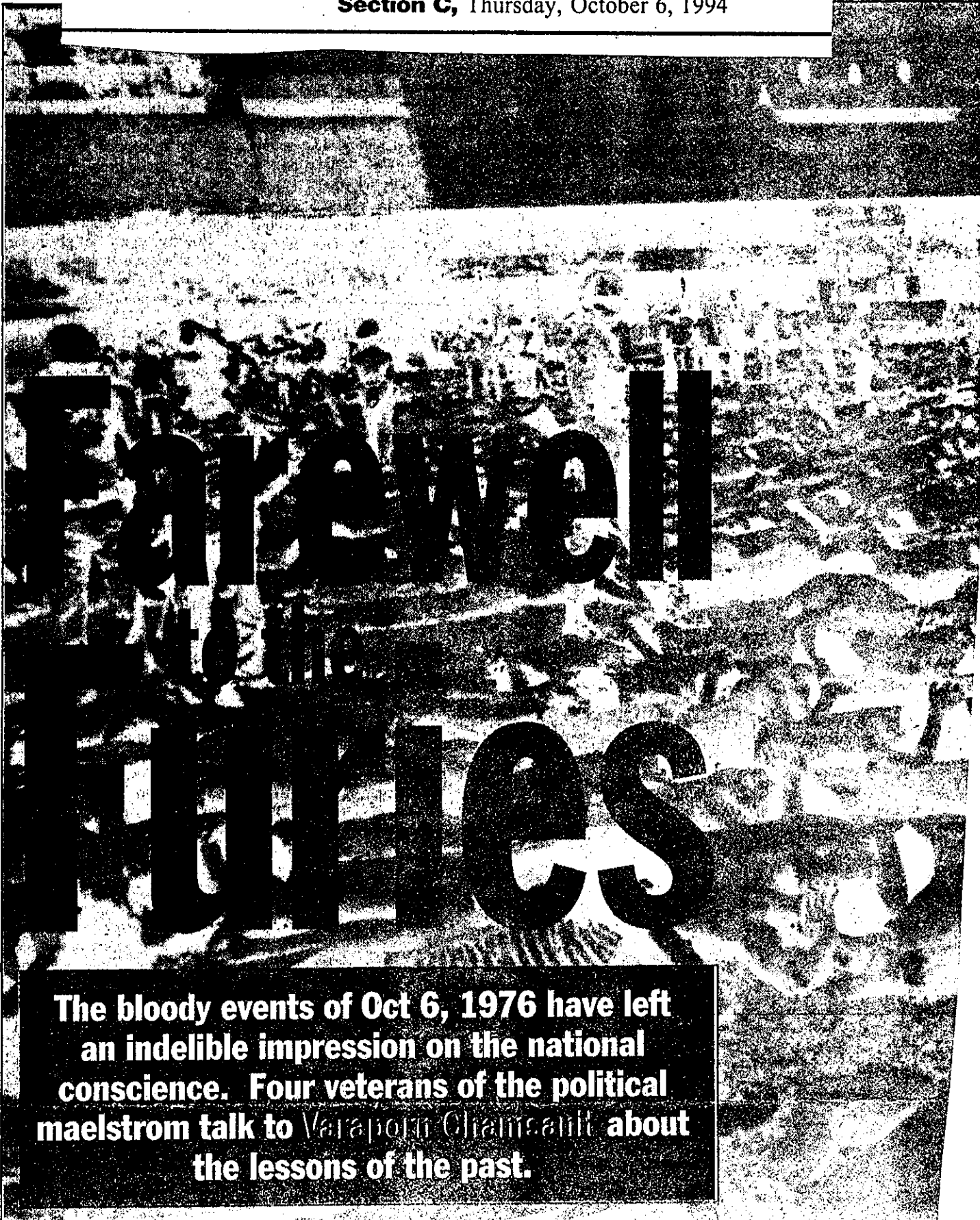
เป็นบรรยากาศของความแข็งอย่างถึง
ที่สุด! อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์บท
บาทของนักศึกษาไม่กี่เดือนก่อนเกิด
เหตุการณ์ 14 ตุลา ในนิตยสาร
ก้าวหน้าที่สุดแห่งยุคสมัยนั้น คือ
"สังคมศาสตร์ปริทัศน์" ฉบับมิถุนายน
2516 "นักศึกษา 16 คลื่นลูกใหม่ของ
พลัง" ซึ่งวิเคราะห์และประเมินถึงบท
บาทของนิสิตนักศึกษาว่า บทบาทของ
นิสิตนักศึกษาไทยนับวันจะมีพลังมาก
ขึ้นเป็นลำดับและเป็นการเริ่มต้นที่สำคัญ
ยิ่งในขณะนี้สังคมของเราไม่มีพลังพอที่
จะควบคุมตรวจสอบการกระทำของ
รัฐบาล พลังของนักศึกษาจึงเป็นความ
หวังของสังคมไทยในอนาคต

กลุ่มคนที่ดูเหมือนจะมีความ
ศีกคักและกระตือรือร้นต่อการปรับปรุง
ยกเครื่องระบบราชการ ระบบการเมือง
อย่างประณีประนอมค่อยเป็นค่อยไป
เห็นจะเป็นกลุ่มนักเรียนนอกทั้งในสหรัฐ
อเมริกาและอังกฤษ ซึ่งจะมีการเคลื่อนไหว
ไหวสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีมีชีวิตชีวา
และมีรสนชาติ เพราะพูดได้เต็มปากและ
ไม่ต้องกังวลถึงสันติบาลจะมาย่ำยีบ้าน
การเคลื่อนไหวของบรรดานักเรียนนอก
จะมีบทบาทมากขึ้น หลังจากการตีพิมพ์
"จดหมายจากนายเข้ม เย็นยิ่ง ถึง

THE NATION

FOCUS

Section C, Thursday, October 6, 1994

FRANCIS MULLINS

The bloody events of Oct 6, 1976 have left an indelible impression on the national conscience. Four veterans of the political maelstrom talk to *Varaporn Chantant* about the lessons of the past.

Time changes people, and often, their thoughts as well.

Eighteen years after the Oct 6, 1976 massacre of leftist students, the people of Thailand don't seem to want to talk any more about being leftists or rightists.

There are quite a lot of people who believe that the bloodshed is a painful experience which should be buried and forgotten. A famous female novelist, known as a prominent member of the right wing in the past, refused to talk about the historical event, saying it was in the past and mentioning it would just stir up trouble.

But can't we learn some constructive lessons from the past? The four people who gave interviews to *Focus* didn't think so. These people, who once stood on opposite sides of the political spectrum, said they have made peace with the past and are now looking to the future.

"It was like a strong wind blowing on the ocean at that time," said political scientist Dr Kasian Tejapira, referring to the influence of Marxism on his political views during his younger days. "The regional and global political trend at that time was so powerful. We [leftist students] were like little boats blown by a strong wind. In such a situation, it was understandable that a boat moved in that particular direction."

Like thousands of young people at that time, Kasian, then a second year student of Thammasat University, fled the government's prosecution of communists and went into hiding in the forest. He spent four years with the now-defunct Communist Party of Thailand (CPT).

"We cannot say we were 100 per cent correct in the past. Looking back, I see some mistakes, some misconceptions and some misunderstandings in my life," he said.

"As I've gained more experience, I've learned to distance myself from Marxism. I now regard Marxism as one of many valuable sources of knowledge. It was one of the many mutual experiences of mankind. Now, Karl Marx has become my friend, not my master anymore," he said.

"One good thing about the collapse of CPT and Soviet socialism is that we can now adopt a broader meaning of leftists. Now, we can think of the word left without necessarily being a Marxist or a communist. Although communism has collapsed and Karl Marx was dumped, there are still poor people in this world. If there are people who care for the poor, and who call themselves leftists, so what?" Kasian remarked, adding that these days he prefers the term "neo-leftist".

NATIONPHOTOS/EKKARAT SUKPETCH

Dr Cholithra Satyawadhna

Gen Salyud Kerdphol

NATIONPHOTO/YINGYONG UNANONGRAK

Dr Kasian Tejapira

Dr Somchai Rakwijit

Dr Cholithra Satyawadhna, who spent eight years in the forest working for CPT, refused to label herself as a Marxist or a leftist.

"I'm just an individual with a critical mind. For me, Marxism is like many other schools of thoughts. The ideology has some advantages as well as limitations."

Cholithra, now director of the International Affairs Office of Rangsit University, was an avant-garde literature lecturer and critic when the Oct 6 incident occurred. She went into exile one month after the incident and was a leading member of CPT until she was arrested after returning to Bangkok in 1984.

Meanwhile, a former rightist said that during the historical crisis, extremists polarized the Thai people.

"I think most Thai people, during the communism crisis, were not really committed entirely to the left or right wing," said Dr Somchai Rakwijit, an academic who played a significant role in drawing up the nation's anti-communism policies at a time when fear of the ideology was at its peak.

"Left and right wing, communist and anti-communist — these were two extreme poles constructed by some very clever people. Fundamentally, Thai people are not extremists. We would rather compromise than fight."

The Day the 'Doves' Died

THE morning of Oct. 6, 1976, police troops armed with an assortment of weapons joined by organized rightist groups invaded Bangkok's Thammasat University where thousands of students rallied in protest of Field Marshal Thanom Kittikachorn's re-entry into the country after his dictatorial administration had been overthrown and the former prime minister had gone into exile three years earlier.

The conflict between rightists and liberal students and labour movements which had loomed over Thai political arena for some time, exploded when Field Marshal Thanom arrived in Thailand on Sept 20, 1976. This incident occurred during the tenure of Prime Minister MR Seni Pramote.

Students started their peaceful rally on Sept 29. On Oct 4, they organized a play, dramatizing the incident in which two workers protesting against Field Marshal Thanom were killed and hung, just a few day earlier.

The next morning, newspapers and military-controlled radio stations spread the word that the play was intended as

lese majesty. Members of rightist groups and police troops started to besiege Thammasat University on Sept 6. The university gates were rammed open around 8 o'clock in the morning. The bloodshed began.

Empty-handed students were beaten and killed. Gun shots rang out for hours as hundreds of students were beaten to the ground. Some of them, dead and alive, were trampled or hung from trees. Some were burned on the ground in front of hundreds of onlookers.

It is estimated that several hundred students and others were murdered in the incident, though no official body count has ever been forwarded. More than three thousand students were arrested.

About the same number of leftist students and labour leaders fled legal prosecution to the forest. They joined the Communist Party of Thailand.

Military leaders staged a coup on the evening of Oct 6. A military dictatorship resumed power once again.

The Oct 6, 1976 is now known by many as "killing the doves day".

Concerning his past anti-communist activities, Somchai said, "When I returned from the United States in 1966, I believed that a country's political problems could be solved through the application of scientific knowledge. I have studied well enough to know that communism is oppressive. That's why I decided to cooperate with the government in an attempt to put an end to the doctrine."

Somchai spent nine years, 1966 to 1975, conducting anti-communism research work. His research project was funded by the US and Thai governments. He eventually quit working for the government in 1981, and has kept a low political profile since then.

"I used to believe that accurate and complete knowledge of social situations would help authoritative bodies solve people's problems. I am an academic by profession. I thought that the government, when relieved of the problem of communism, would devote themselves to serving the people."

To his disappointment, Somchai found out that the lust for power was endless.

"After the Oct 1976 incident, I started to learn for the first time in my life that knowledge, no matter how accurate or perfect it is, will not be used by authoritative bodies unless it serves to maintain their power. No matter how many people were killed, the root causes of our country's problems have never been solved. Communism has died away, but new social symptoms will occur."

What are the appropriate social and political trends for Thai society then?

"The political barriers in our society have grown more complicated. It is not just the simple division between the left and right that we are facing," said Kasian.

"In this situation, many people think we shouldn't talk any more about being leftists and rightists. But I think about things in the exact opposite way.

"Why shouldn't we keep thinking about the division between leftists and rightists as one of the many complicated barriers in our society. Thai society should be mature enough to allow for a diversity of social and political concepts."

According to Kasian, one thing we can learn from the October uprising is that a rigid structure of authoritative power, which does not allow for any other alternatives, is indeed the root cause of violence.

He pointed out that state power has proved to be ineffective in solving various problems. And since the Parliament is not as reliable as it should be, an optional

□ See MARXISM, Page C2

Marxism has given way to 'cruel capitalism'

□ Continued from Page C1

system should be set up through which national problems could be solved peacefully apart from Parliament. Kasian said political power should be truly shared by the people affected by national policy. The people should be able to take part in the decision-making process, he said.

Many of Kasian's opinions were echoed by Gen Saiyud Kerdphol, the former supreme commander of the Thai Armed Forces and, of course, a former member of the right wing.

Saiyud now says the communists were ordinary people who wanted to fight against corruption and social injustice. With no other alternatives available at that time, these people turned to communism. And without the anti-communism crisis, nothing would have probably changed at all in the way the government ruled.

As for solutions to the many chronic problems in our country — such as election fraud and environmental crises — Saiyud, who is a committee member of the newly-established Committee for the Development of Democracy, believed a neutral political organization must be established to allow for full public participation in politics.

"There has never been such a neutral organization in our country," he said. "I think this would be the correct way to bring true democracy to the people."

Meanwhile, Somchai said "cruel capitalism" was to blame for many social problems in Thailand.

"We have come to the point of selling women for the economic prosperity of the country. A true democracy would not allow the growth of such irresponsible capitalism. Actually, it is this type of irresponsible capitalism that Karl Marx used to criticize.

"I used to read Lord Buddha's teaching about the three types of political regimes in the world: *aita dhipati* [supremacy of one leader]; *hana dhipati* [supremacy of one's group]; and *dharma dhipati* [supremacy of Dharma or righteousness]. According to Lord Buddha, the last of these three regimes is the best. I didn't believe this at

first, thinking the ideology was not practical," he admitted.

Somchai's political experiences have also caused him to look to Buddha for inspiration and solutions. "During the past eight or nine years, I have come to believe that a social and cultural revolution is necessary to solve social problems at their roots. Social values must be changed so that our country is governed by Dharma.

Priority must be given, in national development schemes, to the 70 per cent of the country's population that is poor."

With no hope to bring changes to the present bureaucratic system, the former anti-communist academic said young people should organize now to prepare themselves to take the place of corrupt politicians of the older generation.

Cholthira was optimistic about the current social situation in Thailand.

"Now that centralized organizations have proven to be failures, people are doing things on their own. There is a greater number of liberal non-governmental organizations, as well as individuals with good intentions, who are working to improve our society.

"The situation has changed. It sounds obsolete to talk about radical revolutions these days," remarked the academic who now runs an educational toy shop in Thailand's biggest department store.

"As time passes and social conditions have changed, Marxism cannot provide answers to all of our problems. It is the duty of the new generation to seek out new explanations and new understandings of the world.

"Since we [the former practitioners of Marxism] can no longer use the same old methods [of radical revolution] to bring change to society, we have to think of optional methods," Cholthira said.

"We have had painful experiences. An in order to uphold our pride, we need to contribute to the society. The teaching of mankind teaches us that humans have never been completely defeated. But to be able to win the fight in this globalized era, we need wisdom to cope with the inevitable changes."

จาก“หัวดำ”ถึง“หัวแดง” บนเส้นทางนสพ.อธิปัตย์(1)

หลังเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 ต้องยอมรับกันว่า เสรีภาพหนังสือพิมพ์เพื่อฝูงไม่แพ้พ.ศ.นี้ จนทำให้ตลาดหนังสือพิมพ์ในเวลาหนึ่งขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ตั้งที่กองบรรณาธิการประชาชาติรายสัปดาห์ สรูปลักษณะการเกิดใหม่ของหนังสือพิมพ์ไว้ในฉบับวันที่ 15 มกราคม 2519 ว่า

“1.เกิดขึ้นเพราะแรงนักการเมืองหนุ่ม เพราะความเชื่อของนักการเมืองที่ว่าจะได้ดังได้นั้น จะต้องต้องมีหนังสือพิมพ์ที่เป็นของตนเอง และเป็นเครื่องมือต่อรองกับคู่แข่ง

“2.เกิดเพราะต้องการแข่งขันกันในเชิงธุรกิจเพื่อเป็นฐานสำหรับการต่อสู้ทางด้านธุรกิจ หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มีเป้าหมายการทำงาน เพื่อเป็นหนังสือพิมพ์ยุคใหม่ เพื่อชีวิตที่ดีกว่า”

แต่มีหนังสือพิมพ์อีกฉบับหนึ่ง ที่อาจจะอยู่นอกเหนือลักษณะดังกล่าวข้างต้นนี้คือ

หนังสือพิมพ์อธิปัตย์

เพราะเป็นหนังสือพิมพ์ที่จัดทำโดยศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศทท.) อันเป็นองค์กรนำของขบวนการนักศึกษาไทยที่ได้การยอมรับจากทุกฝ่าย และจุดมุ่งหมายในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ มิได้เน้นการแข่งขันทางด้านธุรกิจ

ก่อนที่จะสืบค้นหาถึงต้นธารของหนังสือพิมพ์อธิปัตย์ คงต้องกล่าวถึงสภาพของขบวนการนักศึกษาไทยในช่วงระหว่างปี 2512-2516 ซึ่งเวลานั้นแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม(สำหรับกลุ่มนักศึกษา ที่ทำกิจกรรมเท่านั้น)

1.กลุ่มอิสระตามมหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น สุภาพงษ์โดม ของธรรมศาสตร์,กลุ่มฟื้นฟูใช้ตัลใหม่ ของจุฬาฯ, กลุ่มทำหนังสือวลัยซัทพ์นั ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และชมรมคนรุ่นใหม่ ที่รวมคำแห่ง

2.กลุ่มนิสิตนักศึกษาอาสาสมัครแห่งประเทศไทย ซึ่งรวบรวมนักศึกษาจากหลายสถาบันเข้ามาร่วมสังเกตการณ์เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนฯในปี 2512

3.องค์กรนักศึกษาและสโมสรนิสิตนักศึกษาตามสถาบันต่างๆ

ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ 2513 ตัวแทนของคณาธิการหรือสโมสรมิติดนศึกษาหลายสถาบันก็ได้ประชุมร่วมกันจัดตั้ง“ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย”(ศทท.) โดยมี“โกศลโรจนพันธ์” เป็นเลขาธิการศูนย์คนแรก

โครงสร้างของศทท.ยุคเริ่มต้นนั้น จะให้อุปนายกองค์การนักศึกษาหรือสโมสรนิสิตฝ่ายกิจกรรมภายนอก เรียกว่า“อุปนายก”มาเป็นคณะกรรมการบริหารศทท.

บทบาทของศทท.ระยะแรกๆ มักจะเป็นไปในลักษณะของงานสังคมสงเคราะห์ ขณะที่กลุ่มอิสระตามมหาวิทยาลัยต่างๆ และกลุ่มนิสิตนักศึกษาอาสาสมัครฯ จะสนใจศึกษาปัญหาบ้านเมืองหรือศึกษาทฤษฎีทางการเมืองที่น่าสนใจต่างๆ

จนย่างเข้าสู่ยุคที่นิสิตจุฬาฯชื่อ “ธีรยุทธ บุญมี” เข้ามาเป็นเลขาธิการศูนย์ฯ คนที่ 3 (ปี 2515) ขบวนการของศทท.จึงก้าวข้ามจากงานสังคมสงเคราะห์ในรั้วมหาวิทยาลัยมาสู่ท้องถนน

กระทั่งเกิด“กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ”เมื่อต้นเดือนตุลาคม 2516 และสมาชิกในกลุ่มบางคนถูกจับกุม

เหตุการณ์จึงบานปลายกลายเป็นการชุมนุมใหญ่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เริ่มต้นจากกลุ่มอิสระในรั้วธรรมศาสตร์ และมีศทท.เข้ามาเป็นแกนกลางการเคลื่อนไหวในภายหลัง

ซึ่งขณะนั้นมี“สมบัติ ชำรงธัญวงศ์” นิสิตเกษตรฯ เป็นเลขาธิการศูนย์ฯ

ภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ขบวนการนักศึกษาไทยกลายเป็นขวัญใจของคนไทยทั้งชาติ จึงทำให้ศทท.โดดเด่นขึ้นมาเป็นองค์กรตัวแทนพลังนิสิตนักศึกษาในการทำงานกับส่วนราชการต่างๆหรือเป็นเสมือนที่เสียงรัฐบาลนายท้าวสัญญา ธรรมศักดิ์

ขณะที่พลังนิสิตนักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งเริ่มแยกตัวออกมาจัดตั้งองค์กรใหม่ และที่เห็นชัดๆ คือการลาออกจากประชาสัมพันธ์ศทท.ของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล และจิระนันท์ พิตรปรีชา ก็ลาออกจากเลขานุการฝ่ายธุรการของศทท.ตามมามากอีกคน

ต่อมา พวกเขาเหล่านี้ก็รวบรวมนักกิจกรรมจากสถาบันต่างๆตั้ง“สหพันธ์นักศึกษาเสรี” เพื่อให้การศึกษาดำเนินการแก้ไขแก่ประชาชน

หรือกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ได้ปรับขบวนการเป็น“กลุ่มประชาชนเพื่อประชาธิปไตย”(ปช.ปช.) ที่มีพร สุวรรณพานิช, ธีรยุทธ บุญมี, ประสาร มฤคพิทักษ์ ฯลฯ เป็นแกนนำ

เวลานั้น ศทท.ได้รับเงินบริจาคจากประชาชนที่เห็นใจในการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยจำนวน 21-23 ล้านบาท ซึ่งทางศูนย์ฯได้จัดตั้ง“กองทุนสงเคราะห์ผู้ประสบภัย” (ก.ส.ภ.) ขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากเหตุการณ์นองเลือดเดือนตุลาฯ โดยกรรมการศูนย์ฯอนุมัติเงินก้อนแรก 10 ล้านบาท ให้กับกองทุนนี้

และเงินบริจาคที่เหลืออยู่จึงเป็นภาระของคณะกรรมการศูนย์ฯแต่ละชุดที่จะเข้ามาบริหารเงินก้อนนี้

ปลายปี 2516 คณะกรรมการศูนย์ฯชุดที่มีสมบัติ ชำรงธัญวงศ์ เป็นเลขาธิการมีความเห็นร่วมกันว่า ควรจะมีหนังสือพิมพ์เป็นปากกระบอกเสียงของศูนย์ฯ ซึ่งมีมติที่ประชุมได้มอบหมายให้อภัยชนม์ วัชรสินธุ์ อุปนายกภายนอกของสโมสรนิสิตจุฬาฯ เป็นผู้ดำเนินการจัดทำหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ขึ้น

โดยทุนก้อนแรกนั้นเบิกจ่ายมาจากเงินของศูนย์ฯ จำนวน 3 แสนบาท!!

“ชื่อหัวหนังสือนั้นเลือกกันมาเยอะเราหวังที่ความแรงและมีความหมายของชื่อ แล้วในที่สุดจึงใช้ชื่อว่า‘อธิปัตย์’ เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึงผู้ที่รักที่จะปกครองตนเอง เราได้ชื่อปลายเดือนพฤศจิกายน 2516 ก็ดำเนินการทันทีตั้งเป็นกองบรรณาธิการมีฝ่ายศิลปกรรม มีฝ่ายจัดการ และขอให้ผมเป็นผู้ดำเนินการ ในฐานะที่เป็นกรรมการศูนย์ฯด้วย

ตอนแรกมีเป้าหมายออกขาย 2 มกราคม 2517 เราใจร้อน ปลายปีนั้นเราก็ดำเนินการทันที ช่วงนั้นแอดต้องไปซื้อกระดาษที่ไทยรัฐ แต่ให้บริษัทประชาชนของเดลินิวส์ เป็นคนพิมพ์ เงินเริ่มต้นที่เงิน 3 แสนบาท เรามาทำแบบอดตายหลับขี้ตาอนอน เต็มที่ ขอสไลด์เออร์ก็ไม่มีใครให้ จึงทำกันเองกันไปก่อน”

อภัยชนม์ วัชรสินธุ์ เล่าถึงจุดเริ่มต้นของหนังสือพิมพ์อธิปัตย์ ในเย็นวันหนึ่งของเดือนตุลาคม บนอาคารซี.พี.ทาวเวอร์

2 มกราคม 2517 ..อธิปัตย์รายสัปดาห์ หนังสือพิมพ์ของนิสิตนักศึกษาฉบับแรกจึงได้ถูกช่วงแสง โดยขายฉบับละ 1.50 บาท

"ตอนนั้นยังเป็นหัวขาว-ดำ เรา ก็เริ่มออกมาตามเจตนาเน้นเพื่อเป็นการ สะท้อนทัศนคติความคิดของนิสิตนัก ศึกษาต่อปัญหาบ้านเมือง ขณะเดียวกัน เพื่อให้นักศึกษาได้มีเวทีเพื่อการแสดง ความคิดเห็นด้วย เราจะไม่เล่นเรื่อง มโนสำเนา"

ทีมงานชุดก่อตั้งของอธิปัตย์ นอกจากอภัยชนม์ วัชรสินธุ์ แล้ว ยัง

ประกอบไปด้วยวิชัย หมีขยั้น, อลงกต เทียบศรัชัย, ธีรยุทธ บุญมี, อัครศิรยุทธ, ดนัย เอกมหาสวัสดิ์, ชุ่มชื่น พูลสวัสดิ์ และอีกหลายสิบคน

"ยุคแรกเรามีทีมงาน 50-60 คน เป็นอาสาสมัครทั้งนั้น ไม่มีเงินเดือน หนุมๆ ก็อยากมาจับสว"

ที่ตั้งของกองบรรณาธิการอธิปัตย์ ยุคแรกอยู่แถวสี่พระยา เป็นตึกเก่าๆ (ปัจจุบันเป็นโรงพยาบาลโรคปอด) และ ย้ายมาอยู่ที่ตึกนาวา ช้างไปรษณีย์กลาง ในเวลาต่อมา

หน้าตาของอธิปัตย์ยุคแรก จะ คล้ายกับหนังสือพิมพ์ปริทัศน์ของรัสเซีย คือบทบรรณาธิการที่ถือว่าเป็นหัวใจของ หนังสือจะวางอยู่ด้านขวามือและยาวลง มาเต็มจอ

"ฉบับแรกปกเป็นรูปวาดจากฝีมือ คนอินโดนีเซีย จำชื่อคนเขียนไม่ได้ เป็น คนเขียนรูปที่ดังมากเป็นรูปทหารใส่หมวก ากาป้องกันแก๊สพิษ แล้วมีนักศึกษานิน อยู่อีกฝั่งหนึ่งซึ่งถูกตีจนนอนอยู่กับพื้น เป็นปกท่อนหนังสืออีกที เป็นคู่แรกเลย ที่ห่อออกมา เป็นรูปถ่ายที่แรงมาก เขา วาดภาพนี้ขึ้นมาเพราะประทับใจกับ เหตุการณ์ 14 ตุลาฯ เขาก็วาดภาพนี้ขึ้น มาเป็นภาพที่ลุยกันสองฝ่าย เราก็เลือก มาเป็นปก"

เนื่องจากอธิปัตย์เป็นหนังสือพิมพ์ ที่บริหารงานโดยคณะกรรมการศูนย์ฯ ดังนั้นเนื้อหาของอธิปัตย์แต่ละยุค ย่อม ขึ้นอยู่กับบทบาทการนำของผู้นำศูนย์ฯแต่ ละยุคด้วย

อธิปัตย์ ภายใต้การนำของศนท. ที่มีเลขาฯชื่อสมบัติ อ่างธัญญวงศ์ จึง มีเนื้อหาที่แปลกแตกต่างกับทำที่ทางทำ นองของหนังสือของกลุ่มนักศึกษาอิสระ ที่จัดพิมพ์กันออกมาในช่วงนั้นอย่างมาก

ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ "คนจน" ของสหพันธ์นักศึกษาเสรี หรือ "วารสาร ปช.ปช." ของกลุ่มปช.ปช.

"เราคิดว่าอธิปัตย์เป็นเครื่องมือ รับใช้ขบวนการนักศึกษา ไม่ใช่เครื่องมือ หรือต้องมีการเคลื่อนไหวบนถนน ตลอดเวลา เราถึงพยายามยับยั้งไม่ให้ นักศึกษาไปเคลื่อนไหวสุดตัว ซึ่งปีที่ผมเป็น นายกลสโมสรนิสิตจุฬาฯ มีเรื่องมือเบาะ ทุจริตธนาณีกีมีมือเบาะ 3 เดือน แต่มัน กลายเป็นมือเบาะแรงงาน มือเบาะขส. และมี นักศึกษาไปเกี่ยวข้องด้วย เราไม่ได้ทำ แต่มั่นชักจะบานปลาย มันไม่ใช่แล้ว อหิงสาของเราหายไปไหนหมด เพราะ นักศึกษาจริงๆ เต็มไปด้วยความภักดีสุทธิ เกิดความเข้าใจผิด-ถูกในกลุ่มผู้นำนิสิต นักศึกษากันเองแยละแยะ กล่าวโทษกัน เหวลลคลเวลา"

ธีรยุทธ บุญมี เลขาธิการศูนย์ฯ 2515

ธีรยุทธ บุญมี อาจารย์ธรรมศาสตร์ 2538

สมบัติ อ่างธัญญวงศ์ เลขาธิการศูนย์ฯ 2516

สมบัติ อ่างธัญญวงศ์ อาจารย์ได้ฯ 2538

ค่านณ เลิศสิทธาน เลขาธิการศูนย์ฯ 2517

ค่านณเลิศสิทธานเบก.บ.น.ผู้จัดการรายวัน

อภัยทานแม่ รับผิดชอบหนังสือพิมพ์อติปัตย์รายสัปดาห์ที่อยู่จนถึงเดือนเมษายน 2517 จึงมอบงานให้กับบวรยลिनธร นิลิตวิเศษฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรับช่วงแทนและตำแหน่งเลขาธิการศูนย์ฯว่างลงเพราะสมบัติลาออกไป

ซึ่งห้อง โอบาสศิริวิทย์ นิลิตวิเศษฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรับช่วงแทนศูนย์ฯ เป็นการชั่วคราว ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยุติธรรมกับคนท. ร่วมกันดำเนินโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยในชนบท

คู่ไปกับหนังสือพิมพ์อติปัตย์คนท. ยังมีกระบอกเสียงเป็นของตัวเองอีกอันหนึ่งคือวารสาร "ศูนย์" รายปักษ์ ขณะนั้น ประเดิม ดำรงเจริญ นักศึกษามหาวิทยาลัยค่าแห่ง ในฐานะผู้อำนวยการวารสาร "ศูนย์" รายปักษ์ หนังสือเล่มนี้ก็ใช้เงินของคนท. เช่นกัน อันเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตย

เนื้อหาของวารสาร "ศูนย์" ก่อนหน้านั้นหนักและเครียด เพราะปัญหาต่างๆ ที่ทีมงานนำมาเสนอนั้น เป็นเรื่องใหญ่ที่ไม่ใช่ผู้เฒ่าผู้แก่สนใจมากนัก อาทิ ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายคอมมิวนิสต์ ปัญหาเกี่ยวกับจักรวรรดินิยม ปัญหาเกี่ยวกับประชาธิปไตย และปัญหาของชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

สมดังคำขวัญของหนังสือเล่มนี้คือ "เพื่อเอกราชและประชาธิปไตย"

"การส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยนั้น คณะผู้จัดทำศูนย์ได้ติดกันไว้เป็นระยะยาว เราจะไม่เพื่อผันเป็นอันขาด เราจะต้องรู้และแก้ปัญหาคำที่ทำให้เราไม่เป็นประชาธิปไตยเสียก่อน"

จากคำให้สัมภาษณ์ของประเดิม ดำรงเจริญ ในประชาชาติรายสัปดาห์ เมื่อปี 2517 ก็พอจะมองเห็นแนวทางของวารสารเล่มนั้นได้ชัดเจน

และฉายภาพของความขัดแย้งทางความคิดภายในขบวนการนักศึกษาไทยในเวลานั้นได้เป็นอย่างดี

ซึ่งมันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์อติปัตย์

เป็นการสิ้นสุดยุค "หัวดำ" และก้าวไปสู่ยุค "หัวแดง" ก่อนจะปิดฉากลงในวันที่ 6 ตุลาคม 2519

(อ่านต่อตอนจบในวันพรุ่งนี้)

เกรียงกมล เลทไพโรจน์ เลขาธิการศูนย์ฯ 2518

เกรียงกมล เลทไพโรจน์ นักธุรกิจ

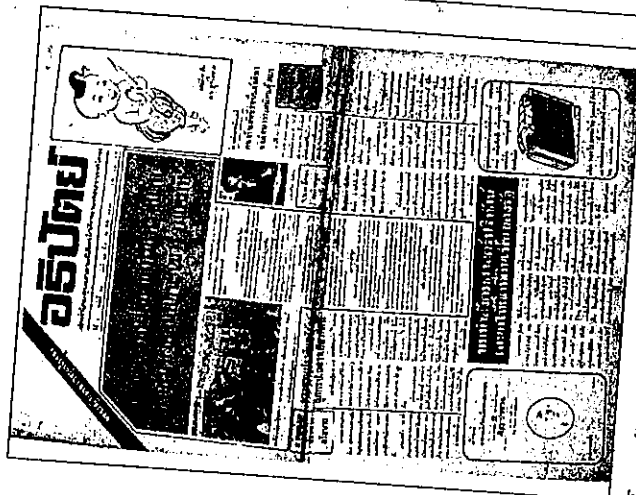

สุธรรม แสงประทุม เลขาธิการศูนย์ฯ 2519

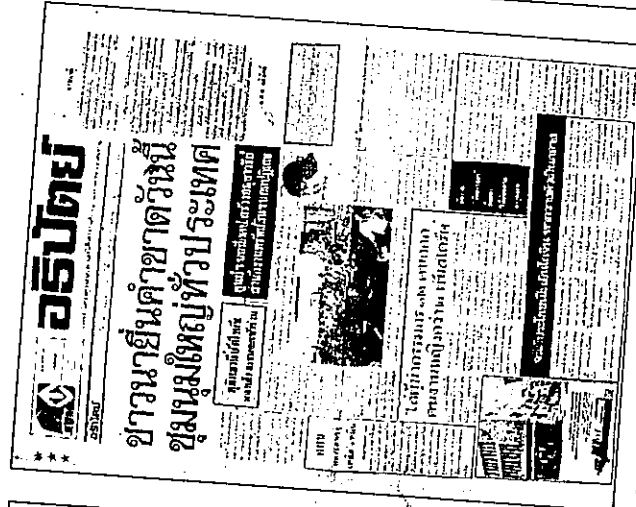

สุธรรม แสงประทุม รองประธานสภาผู้แทนฯ

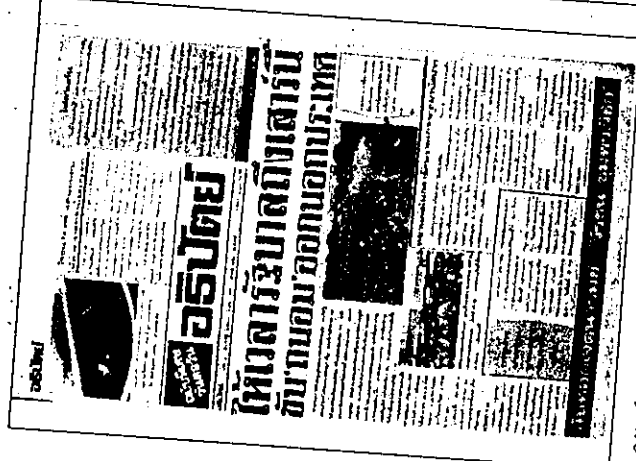
จาก“หัวดำ”ถึง“หัวแดง” บนเส้นทางนางสนพ. อธิปไตย (2)

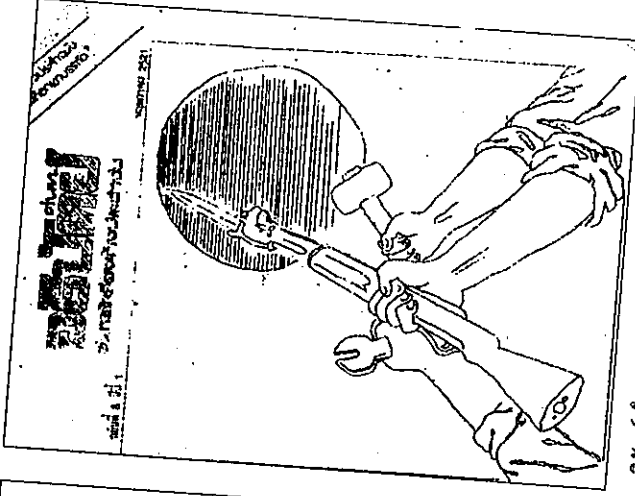
โฉมหน้าอธิปไตยฉบับแรกโดยทีมงานใหม่ เมื่อปี 2517

อธิปไตย ฉบับราย 3 วัน ยุคที่สมิทธิพร นิตราเชษฐกุล เป็นหัวหน้าข่าว

อธิปไตยฉบับวันต่อวัน ในช่วงการชุมนุมขับไล่จอมพล ถนอม ก่อนถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519

อธิปไตย ในสถานการณ์สู้รบที่ทวีทวี ฉบับพ.ค. 2521 ซึ่งออกแบบปกโดยชวาลย์ ชาติสุทธิชัย

ขบวนการจะคืนเคียวกับโตให้รัฐบาล หากไม่ช่วยคุณย่าจะเข้าร่วมเต็มที่

พาดหัวข่าว "อธิปไตย" ฉบับที่ 26 ประจำวันที่ 26 มิถุนายน-2 กรกฎาคม 2517

ตรงมุมด้านซ้ายของหน้าหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ มีพาดหัวเจาะขบวนหน้าว่า "พบผู้จัดทำชุดใหม่" และมีการบอกเล่าข่าวยุุ่มุมขว เป็นรูปการ์ตูน หนูจุกพนมมือถือดินสอ พร้อมกับมีข้อความสั้นๆ ว่า "สวัสดิ์ ผมชุดใหม่"

นั่นหมายถึงเป็นอธิปไตยยุคใหม่ที่มีประติมากรรมจารึกธรรม เข้ามารับตำแหน่ง "บรรณาธิการอำนวยการ" และหัวหน้าสื่อก็เปลี่ยนจาก "สีดา" เป็น "สีแดง" ตามเจตจำนงของผู้จัดทำชุดใหม่ ที่ต้องการประกาศให้รู้ว่าเป็นทีมงานชุดใหม่แล้ว

"หนังสือพิมพ์อธิปไตย ยินหยัดเคียงข้างประชาชน"

คือคำขวัญใหม่ที่ทีมงานนำมาใช้ในช่วงปรับจาก "รายสัปดาห์" เป็น "ราย 3 วัน" โดยจะนำข้อความนี้มาล้อมกรอบโฆษณาไว้ตรงปกหลัง

"ผมเอาคนเข้าไปช่วยทำเยอะ 40-50 คนตอนที่เริ่มทำ ส่วนใหญ่เป็นพวกกลุ่มอิสระจากเชียงใหม่ พวกก็กลุ่มอิสระจากธรรมศาสตร์ จากสภาภาควิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรฯ ผมรวบรวมคนพวกนี้มาทั้งหมดเลย เพราะพวกนี้ใจสู้ ใจถึง...บางคนก็เป็นนักหนังสือพิมพ์รุ่นเก่า แต่ว่ามีน้ำใจช่วย อย่างคุณเดวิดล์ วงศ์สุภาพ มหาเศรษฐีบักเด้ ตอนนั้นเขาทำตัวเป็นคนจน คนพวกนี้มีคุณูปการทั้งนั้น เขาช่วยอย่างมหาศาล คนที่มาเป็นหัวหน้าวีรกรรมคนสำคัญในกองบรรณาธิการอีกคนก็คือคุณไพสณฑ์ พรหมน้อย ตอนนี้นำหนังสือพิมพ์อยู่ต่ออเมริกา ไม่ยอมกลับมา" ประติมากรรมจารึกธรรม เล่าถึงช่วงที่เข้าร่วมงาน

ต่อจากกลุ่มของบวร ยสินธร

ดูเหมือนว่าในช่วงนั้น ไพสณฑ์ พรหมน้อย นักศึกษาคณะวารสารศาสตร์ บัณฑิต เองนิลรัตน์ นักกิจกรรมจากกลุ่มอิสระธรรมศาสตร์ และนิสิต จิรโสภณ จากกลุ่มวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นกำลังหลักในการผลักดันให้หนังสือพิมพ์อธิปไตยก้าวไปสู่ความเป็นหนังสือพิมพ์ราย 3 วัน

และมียอดขายติดอันดับ 1 ใน 10 หนังสือพิมพ์รายวันในพ.ศ.นั้น จากยุคแรกๆ ที่ขายได้ 3-5 พันฉบับ เมื่อมีการปรับปรุงคณะทำงานชุดใหม่ ยอดขายก็เพิ่มขึ้นถึง 2 หมื่นฉบับ

แทบไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นไปได้ ทั้งๆที่คนทำงานล้วนเป็น "มือใหม่" ซึ่งทำกันด้วยใจรัก แต่ละคนที่เป็นนักข่าวหรือหัวหน้าข่าวก็จะได้รับค่าตอบแทนเท่าๆกัน คือเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงสัปดาห์ละ 50 บาท และต่อมาก็เพิ่มเป็น 75 บาท

ประมาณเดือนตุลาคม 2517 ประติมากรรมจารึกธรรม ถูกจับกุมในข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ จึงต้องถอนตัวออกมาจากกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์อธิปไตย

เหตุที่ประติมากรรมจารึกธรรม ต้องถูกจับกุมตัวนั้นเพราะทวีบทหนึ่งที่ตั้งพิมพ์ใน "วารสารสังฆธรรม" ซึ่งประติมากรรมจารึกธรรมวารสารเล่มนี้อยู่ และมีข้อความที่พรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามกับพรรคสังฆธรรมในรัฐบาลเห็นว่าหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

แต่ท้ายที่สุดเมื่อคดีนี้เข้าสู่การพิจารณาของศาลแล้ว คณะผู้พิพากษาเห็นว่าประติมากรรมจารึกธรรมได้มีเจตนาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ จึงให้ตัดสินยกฟ้องในที่สุด

ระหว่างที่ประติมากรรมจารึกธรรมออกมาจากกองบรรณา-

ธิการอธิปไตย ก็มีนิสิตจุฬาฯ จากกลุ่มฟื้นฟูโซติสใหม่ที่ชื่อ "วรการย์ งามบุญสิน" เข้ามาเป็นบรรณาธิการแทนถึงตอนนี พิรุณ ฉัตรวณิชกุล ได้เข้ามาช่วยงานวรการย์ รุ่นน้องรัฐศาสตร์ จุฬาฯ แล้ว ในฐานะหัวหน้าข่าว

"ผมกลับมาจากอเมริกา วันที่ 1 มกราคม 2518 หลังจากนั้นสักเดือนหรือสองเดือน ผมก็เข้าไปทำงานที่อธิปไตย ในตำแหน่งหัวหน้ากองบรรณาธิการ จากการชักชวนของวรการย์ งามบุญสิน ซึ่งเป็นคนคุ้นเคยอยู่ก่อน ผมรู้ว่าเขาเป็นบรรณาธิการโดยตำแหน่ง และเขาเป็นคนชวนผมเข้าไปทำ เขาเป็นรุ่นน้องรัฐศาสตร์จุฬาฯ เขารุ่นเดียวกับเกรียงกมล เลหาะไพโรจน์ เลหาะสุนันย์ปิ่น "บรรณาธิการทำงาน" คือทุกคนทำข่าวด้วย

ทำงานด้วย และมีสภาพเป็นแอ็กติวิสต์ไปด้วย เวลาไปชุมนุมที่ไทหนักก็หลีกเลี่ยงไม่พ้นที่เข้าไปร่วมด้วย ส่วนคนทำงานที่ผ่านมกทพที่เห็นทุกคนก็เป็นคนเอาจริงเอาจัง" พิรุณ ฉัตรวณิชกุล ลำดับเหตุการณ์ในอดีตให้ฟังอย่างละเอียด

สถานการณ์การเมืองในช่วงปี 2518 ค่อนข้างดุเดือดแหลมคม มีการชุมนุมประท้วงบ่อยครั้ง ขณะเดียวกัน ขบวนการฝ่ายขวาก็มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างขบวนการสังคมนิยม-ชาวนากับกลุ่มองค์กรจัดตั้งฝ่ายขวาอยู่เรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นการลอบสังหารผู้นำชาวนา, การตายแบบปริศนาของนิสิต จิรโสภณ และการจับกุมนักศึกษา-ชาวนา 9 คนที่ภาคเหนือ

ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้คณะผู้จัดทำหนังสือพิมพ์อธิปไตย ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของอธิปไตยอีกครั้ง

โดยออกเป็นราย 3 วัน

กองบรรณาธิการอธิปไตยเวลานั้น ไม่ต่างกับกองบัญชาการด้านข่าวสารของศูนย์นิสิตนักศึกษาฯ กับพันธมิตร และเพื่อการรายงานข่าวตอบโต้ฝ่ายขวา จัดได้อย่างทันกาลจึงต้องมี "ฉบับเฉพาะกิจ" ออกมาขายแบบวันต่อวัน

"ฉบับเฉพาะกิจเรารี้งทำเฉพาะในช่วงที่มีการ

ชุมนุมยึดเยื่อ มันจะมีอย่างน้อยสักใหญ่ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ในเดือนตุลาคม 2519 คือมีการมาร่วมชุมนุม 6-7 วันติดต่อกันบ้าง หรือข้ามวันข้ามคืนอยู่ในธรรมศาสตร์ อยู่ในสนามหลวง ลักษณะอย่างนี้เราก็ตัดสินใจทำออกมาเป็นคู่ๆ ไปขายในที่ชุมนุมแค่บาทเดียว ให้คนที่อยู่ในที่ชุมนุมได้ติดตามข่าวสารว่าเป็นอย่างไรไปแล้ว" พิรุณ กล่าว

ตั้งฉบับพิเศษวันต่อวันช่วงปลายเดือนกันยายน 2519 ที่มีการชุมนุมของนักศึกษา-ประชาชน ต่อด้วยการกลับมาของจอมพลถนอม กิตติขจร ในยุคสมัยที่มีพรรคประชาธิปไตยเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล "จตุรพักตร"

ให้เวลารัฐบาลถึงเสาร์นี้
ขับ'ถนอม' ออกนอกประเทศ
พาดหัวข่าวฉบับพิเศษประจำวันที่ 30 กันยายน

2519 ซึ่งทำหน้าที่รายงานข่าวจากกรชุมนุมต่อต้านจอมพลถนอม ที่ห้องสนามหลวง เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2519 ซึ่งคนที่เป็นผู้ดำเนินการชุมนุมได้ยื่นคำขาดให้รัฐบาลเลิภัย ปราโมช ตัดสินใจในวันที่ 2 ตุลาคม 2519 แต่ต่อมาก็เลื่อนออกไปเป็นวันที่ 4 ตุลาคม ในวันนั้นมีการนัดชุมนุมที่ลานโพธิ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อันนำไปสู่การขยายผลทางด้านจิตวิทยามวลชนของกลุ่มขบวนการจัดในว้แถัดมา

เมื่อหนังสือพิมพ์ดาวสยามและบางกอกโพสต์ ฉบับวันที่ 5 ตุลาคม เผยแพร่ภาพการแสดงละครล้อการเมืองเรื่องการเขวนคอกรรมกรอ้อมน้อย ที่ลานโพธิ์ โดยพาดหัวข่าวเป็นเชิงว่าการแสดงดังกล่าวเป็นหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

บทบาทอธิปไตยในห้วงสุดท้าย จึงต้องทำหน้าที่ชี้แจงถึง "ภาพปริศนา" ต่อประชาชนในฉบับวันที่ 6 ตุลาคม

แต่อธิปไตย ก็ไม่ได้ทำหน้าที่ดังที่วางแผนเอาไว้ เพราะเกิดเหตุการณ์นองเลือดครั้งใหญ่ที่สุดเท่าที่ปรากฏบนแผ่นดินไทย

อธิปไตยถูกทำลายไปพร้อมกับศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ในวันที่ลมขวาจัดพัดกระหน่ำ หลังจากนั้น "อธิปไตย" ถูกพลิกฟื้นขึ้นมาอีกครั้งที่ในเขตป่าเขา โดยใช้รูปแบบของหนังสือพิมพ์โรเนียว ซึ่งมีศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ในสถานการณ์สู้รบเป็นเจ้าของ

หนังสือพิมพ์อธิปไตย (ฉบับดาวแดง) มีจตุรนต์ ฉายแสง เป็นบรรณาธิการ และบุญส่ง ชลธร เป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการ

ซึ่งอธิปไตยมีอายุยืนยาวอยู่ได้แค่ไม่ถึง 3 ปี ก็ต้องปิดฉากลงอีกครั้ง เมื่อขบวนการนักศึกษาและแนวร่วมขัดแย้งกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จนถึงขั้นแตกหัก

นั่นจึงเป็นวาระสุดท้ายจริงๆ ของหนังสือพิมพ์อธิปไตย ในอ้อมกอดของชาวคอมมิวนิสต์ไทย

ตำนานของหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง จึงไม่ใช่แค่เรื่องราวของคนทำหนังสือพิมพ์กลุ่มหนึ่งเท่านั้น

หากแต่มันบอกเล่าถึงพัฒนาการของขบวนการศึกษาไทยได้เป็นอย่างดี อันผ่านจากรุ่นสู่รุ่น ยุคต่อยุค ท่ามกลางความขัดแย้งทางความคิดการเมืองอย่างเข้มข้น สุดแท้แต่ว่าใครจะเก็บบทเรียนในอดีตนี้ไว้ได้เพียงใด

เมตตาการพิมพ์ : บ้านสุดท้ายของอธิปัตย์

ตึกแถว 4 ชั้น 3 คูหา
ริมถนนเจริญนิทวงศ์ เยื้องบ้าน
นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน ถูกแปลง
สภาพจากบ้านพักอาศัย เพื่อใช้เป็น
ที่ทำงานของกลุ่มคนหลายอาชีพ
หลายวัยและหลากหลายความคิดเมื่อ 2
ทศวรรษที่แล้ว

หนังสือพิมพ์รายวันมาตุคาม
และวันใหม่ ภายใต้การบริหารและ
ดูแลของกรองแก้ว เจริญสุข เจ้าของ
เมตตาการพิมพ์ ถือกำเนิดขึ้นที่
ตึก 3 คูหาแห่งนี้ และใช้บริเวณชั้น
3 ทั้งหมดเป็นที่ทำงาน

ก่อนที่จะมีป้ายใหญ่กว่า แต่
มาทีหลังของ "สหกรณ์บัวแฉก" ซึ่ง
จำกัด: ติดตราอยู่อีกชั้นหนึ่ง โดย
ใช้พื้นที่ชั้นลอยเป็นที่ทำการ

ส่วนพื้นที่ชั้นที่ 4 ของตึก
โรงพิมพ์เมตตาการพิมพ์ ถือว่าเป็น
สถานที่ทำงานและเป็นโรงพิมพ์แห่ง
สุดท้ายที่รับพิมพ์หนังสือพิมพ์ของ
ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย
อย่าง "อธิปัตย์" ก่อนที่จะปิด
ตัวเองลงในวันที่ 6 ตุลาคม 2519

แห้ว แม่บ้านผู้มีไหวพริบเป็นเลิศ
แห่งโรงพิมพ์เมตตาการพิมพ์ปัจจุบัน
อยู่ที่ประเทศฝรั่งเศส

ก่อนหน้านั้นไม่ว่าจะเป็นโรง
พิมพ์ หรือคนทำงานหนังสือพิมพ์
อธิปัตย์ต่างอยู่ภายใต้กระแสการถูก
ข่มขู่และคุกคามจากบุคคลในเครื่อง
แบบสารพัด

"อธิปัตย์" จึงไม่มีโรงพิมพ์ที่
ไหนกล้ารับพิมพ์ให้อีก

คณะผู้จัดทำหนังสืออธิปัตย์
จึงทำหนังสือร้องเรียนถึงสมาคม

หนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
กรรมการสมาคมฯ ท่านหนึ่งนำ
เรื่องร้องเรียนนี้เข้าหารือในที่ประชุม
ผลสรุปออกมาว่าสมาคมฯ มีหน้าที่
ที่จะต้องปกป้องสิทธิและพิทักษ์
ผลประโยชน์ของมวลสมาชิกเพื่อน
ร่วมอาชีพเดียวกัน โดยเฉพาะ
สมาชิกที่เดือดร้อนจากการถูกข่มขู่
คุกคาม

โรงพิมพ์เมตตาการพิมพ์จึง
รับพิมพ์หนังสืออธิปัตย์ ตามมติ
เอกฉันท์ของคณะกรรมการบริหาร
สมาคมฯ ด้วยประการฉะนี้ โดย
เจ้าของโรงพิมพ์ได้รับคำยืนยันเรื่อง
ความถูกต้องทางด้านกฎหมาย
สันติบาล แผนกเอกสารและหนังสือ
พิมพ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

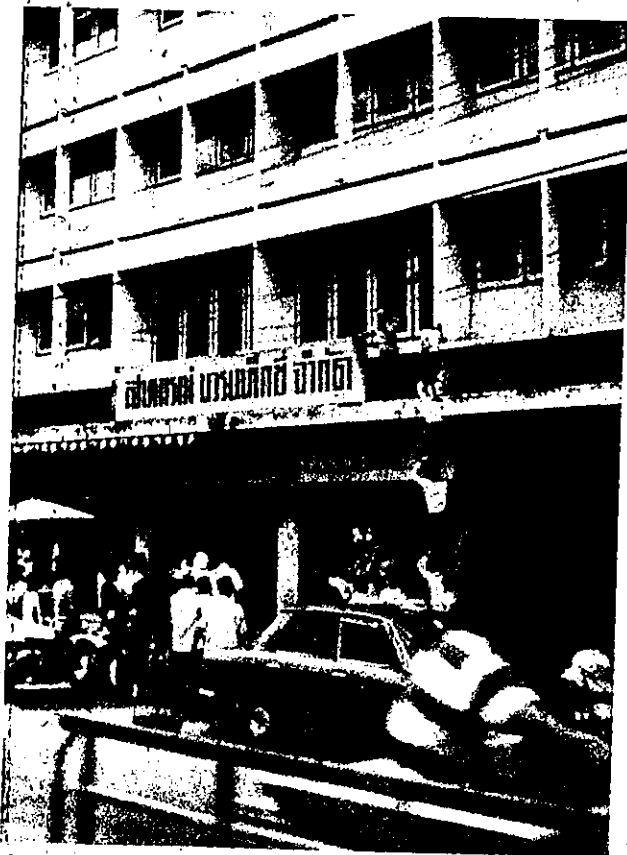
สมัยนั้น กรองแก้วเป็น
เลขาธิการสมาคมหนังสือพิมพ์แห่ง
ประเทศไทย เป็นสมัยที่สอง อีกทั้ง
ยังเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์รายวัน
"มาตุคาม" ด้วย โดยมีอายุบนแผง
ได้เพียง 3 เดือนเท่านั้น นอกจากนี้
นี้โรงพิมพ์แห่งนี้ยังรับพิมพ์หนังสือ
"วันใหม่" ด้วย ซึ่งเพิ่งจะคลอดใน
ปี 2519 ได้ไม่เท่าไร

28 กันยายน 2519 กรอง
แก้วถูกจับในข้อหาหมิ่นพยานศาล
คดีเชิด และหลังจากนั้นราว 1
สัปดาห์เมตตาการพิมพ์ก็ถูกปิดตาย
เนื่องจากได้รับความเสียหายจากการ
ถูกรื้อค้น

หลังจากเจ้าของโรงพิมพ์ถูก
กักขัง "แห้ว" แม่บ้านหรือผู้จัดการ
โรงพิมพ์ทำการเปลี่ยนกุญแจโรง
พิมพ์ทันทีเช่นกัน

วันที่โรงพิมพ์ถูกรื้อค้นเหลือ
เพียงปราโมทย์ เมธางกูร นิสิต
มหาวิทยาลัยเกษตรฯ ซึ่งเป็นคน
ของอธิปัตย์ติดอยู่ในโรงพิมพ์จนถึง
เช้าวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ผู้จัดการ
"แห้ว" เป็นผู้เข้าไปนำตัวปราโมทย์
ออกมาจากโรงพิมพ์โดยบอกเจ้า
หน้าที่ว่าปราโมทย์เป็นเซลล์แมนที่
มาติดต่อธุรกิจที่โรงพิมพ์

จากการกระทำของเจ้าหน้าที่
ผู้รับผิดชอบชีวิตทั้งหลายในวันนั้น
เจ้าของโรงพิมพ์อย่างกรองแก้ว
เจริญสุข ได้แต่บอกว่า "จนถึง
วันนี้ที่อยู่ในสภาพที่เรียกว่าหมดตัว
เพราะเชลยสูญเงินไปกว่า
2 ล้านบาท (ในยุคนั้น) จากการกระทำ
ของคนอื่น

บ้านหลังสุดท้ายของคน "อธิปัตย์" ที่อยู่หลับนอนและที่ทำงานอยู่บนชั้น
4 ของตึก 3 คูหา

สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.) ร่วมกับองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ (อมธ.) จัดงานรำลึกเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ในวันที่ 13-14 ต.ค. ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

13 ตุลาคม 2538

16.30-18.30 น. อภิปราย'80 วันรัฐบาลบรรหาร กัับการปฏิรูปการเมือง' ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิชประธานสถาบันนโยบายศึกษา นายเจริญ คัมภีร์ภาพ อาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย นายนิกรจำนง ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะตัวแทนรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ส.ส.กทม.พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะตัวแทนฝ่ายค้าน นายพิภพ ธงไชยรองประธานคณะกรรมการรณรงค์ ประชาธิปไตย

18.30-20.30 น. การแสดงดนตรี และงานวัฒนธรรม โดย เอี้ยว ปานนั้น/คีตอาณูชลี/เกลและวงตำนาน/ วสันต์ สิทธิเขตต์ ณ หอประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

14 ตุลาคม 2538

07.00-11.00 น. ออกเดินทางจากตึกกิจกรรมนักศึกษา ธรรมศาสตร์ ไป ประกอบพิธีอุทิศส่วนกุศลให้ผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ 14 ต.ค. 2516 ที่สี่แยกคอกวัว

16.30-18.30 น. อภิปราย'ไปให้ถึงปฏิรูปการเมืองเพื่อประชาชน' นายชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ บางกอกฟอรัม นายไพโรจน์ พลเพชร สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน นพ.ภูษิต ประคองสาย อดีตประธานชมรมแพทย์ทางเลือก นายสุริยะใส กตะศิลา เลขาธิการสหพันธ์นิสิตนัก ศึกษาแห่งประเทศไทย

18.30-19.00 น. นาฏลักษณะ"บทเพลงสะท้อนสังคม" โดยกลุ่มกิจกรรมนักศึกษาเพื่อสังคมมหาวิทยาลัยรามคำแหง

19.00-19.30 น. วิดีโอโปรเจกเตอร์"ขบวนการประชาชนบททดสอบโครงสร้างสังคมไทย"

19.30-21.30 น. ดนตรีโดยศิลปินเพลงเพื่อชีวิต ท่วง คาราวาน/โกล ณ หอประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตุลาคม เดือนแห่งวรรณกรรมเดือนตุลา

รายการภูมิปัญญาไทยภาควรรณกรรม
ทุกคืนวันพฤหัสบดีทางสถานีวิทยุ.ส.ม.ท.FM.97.5MHs
เวลา 21.00-23.00 น.

คืนวันที่ 12 ต.ค.

"บทเพลงและบทกวีแด่นกสีเหลือง"

แขกรับเชิญ

จันทนา ฟองทะเล

คืนวันที่ 19 ต.ค.

"ผลพวงเดือนตุลากับวรรณกรรมร่วมสมัย"

แขกรับเชิญ

เรืองเดช จันทรศิริ

คืนวันที่ 26 ต.ค.

"ผู้บริสุทธิ์"และระเบิดลูกนั้นของ"สเตปอง"

แขกรับเชิญ

สุวิทย์ ว่องวีระ

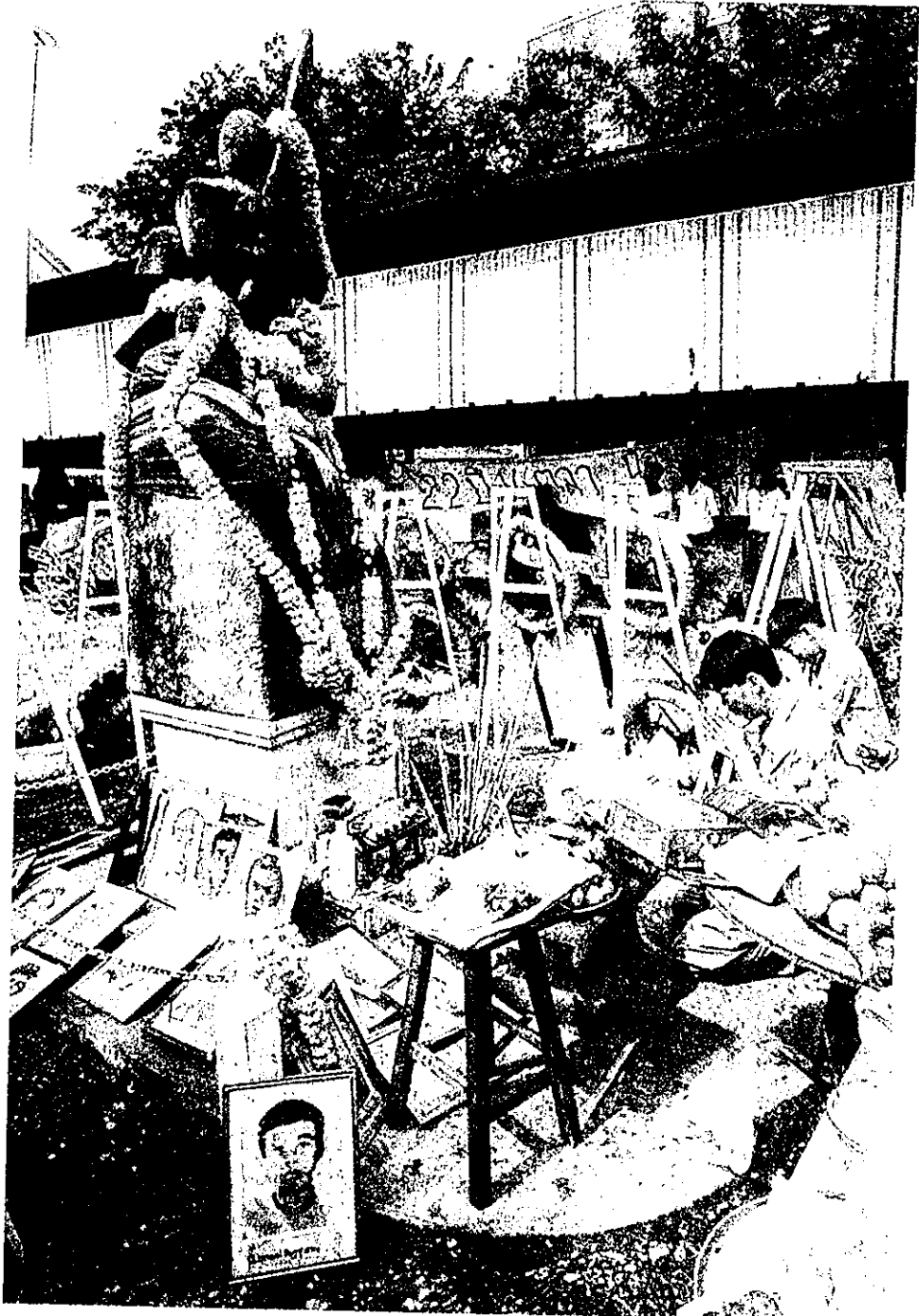
วชิระ บัวสนธ์

ดำเนินการสนทนาโดย

เรืองรอง รุ่งรัศมี

ร่วมแสดงความเห็นได้ที่โทรศัพท์ 281-3124 และ 280-3111

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

รำลึก 14 ตุลาฯ - บรรดาญาติพี่น้องและเพื่อนๆ ของวีรชนในเหตุการณ์เรียกร้องประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ได้ร่วมกันทำบุญอุทิศส่วนกุศลและรำลึกถึงเหล่าวีรชนที่ยอมพลีชีพเพื่อความถูกต้องในสังคม เมื่อเวลา 08.00 น. วันที่ 14 ตุลาคม ที่อนุสรณ์วีรชน สีแยกถอก้ว

รำลึก'14 ตุลาฯ'ทวงสร้างอนุสาวรีย์อีก

เมื่อเวลา 08.00 น. วันที่ 14 ตุลาคม ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยบริเวณสี่แยกคอกวัว ถนนราชดำเนินกลาง สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) จัดพิธีทำบุญเนื่องพระรำลึกถึงวีรชน เนื่องในโอกาสครบรอบ 22 ปี 14 ตุลาคม มีผู้ไปร่วมงาน อาทิ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ส.ส.กรุงเทพมหานคร (กทม.) นายชานันท์ คัดติเศรษฐ์ ส.ส.นครศรีธรรมราช พรรคประชาธิปัตย์ นายสุธรรม แสงประทุม ส.ส.กทม.พรรคพลังธรรม นายจักรนต์ คชสีห์ โฆษกพรรคพลังธรรม นายไชแสง สุกใส อดีต ส.ส.นครพนม นายโคทม อาริยา ประธานคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย นายชัยวัฒน์ สุระวิชัย กรรมการบริหารพรรคพลังธรรม นายบำรุง กะโยธา เลขาธิการสมัชชากลุ่มแกนตรกรวยย่อยภาคอีสาน นายสมศักดิ์ โกศัยสุข กรรมการสมาพันธ์ประชาธิปไตย และกลุ่มองค์กรประชาธิปไตยอื่นๆ ประมาณ 100 คน

พิธีเริ่มต้นขึ้นด้วยขบวนนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สนท.เดิมาแถวปวีรชนเดือนตุลาคมจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไปยังอนุสาวรีย์เพื่อวางพวงหรือดอกไม้ จากนั้นนายนิคม จันทรวีฑูร นักวิชาการสายแรงงาน ขึ้นกล่าวสดุดีว่า วีรชน 14 ตุลาฯ ได้ต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตย แต่ปัจจุบันประชาธิปไตยก็ยังไม่ได้ก้าวหน้าเท่าที่ควร คนชั้นล่างยังยากจนอยู่ หลายรัฐบุคคลยังไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ จึงอยากเรียกร้องให้คนไทยทุกกลุ่มอาชีพ นักวิชาการ นักศึกษา กลุ่มองค์กรเอกชนต่างๆ มาร่วมมือกันปฏิรูปการเมือง โดยเฉพาะผู้บริหารต้องไม่เข้ามาในระบบด้วยการซื้อเสียง และไม่เข้ามาโกงกินคอร์รัปชัน ขอให้ทุกคนร่วมมือกันรณรงค์ให้ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น

นายโคทม กล่าวว่าส่วนตัวเองว่ากรปฏิรูปการเมืองสามารถกระทำได้อัน 3 แนวทางคือ 1.ทำอย่างไรให้บุคคลที่เข้าไปเป็น ส.ส.และรัฐมนตรี เป็นคนที่มีความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต 2.จะอย่างไรให้การบริหารงานต่างๆ ภายในประเทศไม่มีลักษณะฉ้อฉล โกงกินคอร์รัปชัน 3.ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง โดยกรณีโครงการสำคัญๆ น่าจะให้ประชาชนรับรู้ด้วย เป้าหมาย 3 ประการนี้หากไม่มีการดำเนินการ บ้านเมืองก็ไม่สามารถเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้

"ผมตั้งใจเรื่องการสร้างอนุสรณ์สถาน 14 ตุลาฯ ซึ่งค้างมา 22 ปียังสร้างไม่ได้ มีนายกรัฐมนตรีมาแล้ว 11 คน ทุกคนล้วนบอกว่าจะสนับสนุนให้สร้าง แต่จนถึงขณะนี้ก็ไม่มีเสาค้ำพุดของมรดกจะเข้าหุนายบรรหาร

ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีและคณะบ้าง" นายโคทมกล่าว นายไชแสง กล่าวว่าความจริงวันนี้ไม่ไปร่วมงาน เพราะเป็นโรคหัวใจอนาริกมาด้วยอยู่ที่โรงพยาบาล แต่ด้วยความที่เห็นว่าเป็นวันแห่งวีรชนจึงต้องไป แต่ที่เสียใจคือ คนรุ่น 14 ตุลาฯ เข้าไปเป็น ส.ส.เต็มสภาผู้แทนราษฎรแล้วก็ยังไม่สามารถสร้างอนุสรณ์สถาน 14 ตุลาฯ จึงรู้สึกเสียใจจริงๆ

จากนั้นผู้ไปร่วมงานหลายคนขึ้นกล่าวปราศรัยหลายคน เช่น นายสมศักดิ์ นายบำรุง นายอภิสิทธิ์ นายชัยวัฒน์ โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ได้พูดถึงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม รวมถึงการต่อสู้ของชนชั้นล่างและเหตุการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันว่ายังไม่พัฒนาเท่าที่ควรเพราะการเลือกตั้งที่ผ่านมามีการซื้อเสียงกันมากและยังเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองด้วย

นายวันเดียวกันที่หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีอภิปรายรำลึก 22 ปี เหตุการณ์ 14 ตุลาคม หัวข้อ "ไปให้ถึงปฏิรูปการเมืองเพื่อประชาชน" นายสุริยะใส กตะศิลา เลขาธิการ สนทท. กล่าวว่า ขณะนี้ประชาชนยังไม่มีความชัดเจนเรื่องการปฏิรูปการเมือง ตัวแทนองค์กรนักศึกษายังยืนยันจะชูงธงให้มีการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (กพป.) ต่อไป โดย ส.ส.และวุฒิสมาชิกคงจะไม่มีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ แต่ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด

นายภูษิต ประกองสาย อดีตประธานชมรมแพทย์ชนบท กล่าวว่า ประชาชนทราบเรื่องการปฏิรูปการเมืองน้อย สื่อมวลชนก็ไม่ค่อยให้ความรู้ด้านเนื้อหา จะเสนอเพียงข่าวใครสนับสนุนใครคัดค้านเท่านั้น ตนเห็นว่ากรจะปฏิรูปการเมืองได้ต้องพยายามทำให้แนวทางของ กพป. สามารถเผยแพร่ให้ประชาชนอ่านแล้วเข้าใจได้มากกว่านี้ และในขณะที่ยังไม่มีการปฏิรูปการเมืองก็ควรพัฒนาองค์กรสื่อมวลชนให้ตรวจสอบเพื่อถ่วงอำนาจกับนักการเมืองให้ดีที่สุด จากนั้นจึงสร้างองค์กรตรวจสอบการบริหารงานของฝ่ายรัฐ ระบบประชาธิปไตย สร้างระบบการเลือกตั้งที่ไม่มีการซื้อเสียงต่อไป

หลังสิ้นสุดการอภิปรายแล้วเป็นการแสดงนาฏลักษณ์บทเพลงสะท้อนสังคม โดยกลุ่มกิจกรรมนักศึกษาเพื่อสังคมมหาวิทยาลัยรามคำแหง เนื้อหาเป็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสังคมตั้งแต่อดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต จากนั้นเป็นการฉายวิดีโอโปรเจกเตอร์เรื่อง ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมไทยก้าวหน้า เกี่ยวกับการชุมนุมต่างๆ ปิดท้ายด้วยการแสดงดนตรีเพื่อชีวิต โดยมีผู้สนใจเข้าร่วมงานประมาณ 400 คน

ความรู้สึกหลังเลือกตั้ง

ทั้งๆ ที่คะแนนคะแนนรอบรัฐสภาไว้มากมาย แต่วินาทีที่ผ่านมา ผมก็รู้สึกไม่เลือกตั้งกับเขาด้วย

คนที่ผมเลือกไม่ได้รับเลือกและที่ผมเลือกก็เพราะเดาว่าเขาคงไม่ได้รับเลือก ผมกลัวว่าเขาจะเสียอกเสียใจจนเกินไป จึงลงให้หนึ่งคะแนน

คิดๆ ดูแล้ววิจารณ์ญาณของผมในเรื่องนี้แทบจะไม่มีบรรทัดฐานทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องเอาเสียเลย มีอย่างไหนเลือกคนเพียงเพราะต้องการปลอมบอกปลอมใจ

แต่ก็อีกนั่นแหละ ผมเชื่อเหลือเกินว่าตัวเองคงไม่ใช่คนเดียวที่มีปัญหา "ตายด้าน" ทางการเลือกตั้ง หากเป็นอาการรวมหมู่ของคนทีหน่วยระบบแต่จำเป็นต้องอยู่กันมัน

อันที่จริงในวันเลือกตั้งมีทีวีบางรายการขอให้ผมไปนั่งวิเคราะห์บรรยากาศการลงคะแนน แต่ผมขอตัวไม่ไปร่วม...เพราะไม่อยากทำหน้าที่แบบคนวิจารณ์มาบรรยายมวย

อยู่ในประเทศนี้จะรักษาเอกภาพของตัวตนเองไว้ มีใช้เรื่องง่ายตายกระทั่งกลายเป็นเรื่องล้าสมัย ไข่ เซย

เราพูดกันมากเรื่องจุดอ่อน ปัญหาของพรรคการเมืองของการเลือกตั้งและระบบรัฐสภาที่เป็นอยู่ เราพูดกันมากเรื่องปฏิรูปการเมืองการปกครองไทย เรื่องประชาธิปไตยในปีกของสังคม ฯลฯ ครั้นถึงเวลาที่เขาแข่งขันกันเป็นรัฐบาล จะให้คอยลุ้นผลแพ้ชนะของผู้คน ก็อาจจะขัดแย้งกันเกินไป

แค่ไปลงคะแนนก็นับว่าประนีประนอมมากแล้ว...

แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม มีประชาธิปไตยบ้างย่อมดีกว่าไม่มี ส่วนที่ต้องผลักดันให้ปรับปรุงแก้ไขก็ผลักดันกันไป หากส่วนที่ต้องถนอมรักษาอย่าไปทำลาย

กล่าวในแง่ดีแล้ว ผมอดรู้สึกน้อยใจแทนคุณบรรหารไม่ได้ ที่ถูกสื่อมวลชนใช้เสียจนพลิกตำราเกือบไม่ทัน

ในฐานะหัวหน้าพรรคที่ได้ที่นั่งในสภาฯมากที่สุด คุณบรรหารได้เปิดโอกาสให้สื่อมวลชนซักถามตั้งแต่เช้าของวันที่ 3 กรกฎาคม หรือพูดอีกแบบหนึ่งก็คือหลังการเลือกตั้งเพียงหนึ่งคืน

เท่าที่ผมติดตามข่าวดู พบว่าคำถามส่วนใหญ่กลายเป็นว่าใครจะเป็นรัฐมนตรีกระทรวงไหนในรัฐบาลที่จะจัดตั้งขึ้น ส่วนคำถามเกี่ยวกับแนวนโยบายนั้นถูกยกขึ้นมาบ่อยเต็มทีและไม่แพ้ที่สุดคือคำถามเกี่ยวกับตัวบุคคลที่มีข่าวลือไปในทางเสียหาย ซึ่งนักข่าวพยายามจี้แล้วจี้อีกว่าคุณบรรหารจะเอาท่านเหล่านี้เข้ามาไว้ในกรมหรือไม่

แน่ละ โฉมหน้า กรมฯ ชุดใหม่เป็นอะไรบางอย่างที่สังคมคงอยากรับรู้ แต่ชั่วเวลาข้ามคืนผมก็นึกไม่ออกเหมือนกันว่าคุณบรรหารจะตอบคำถามนี้ได้ยังไง สำหรับจะตั้งรัฐบาลสำเร็จหรือไม่ก็ยังไม่ใช้เรื่องร้อยเปอร์เซ็นต์

และถ้ากล่าวสำหรับนักการเมืองที่นักข่าวไม่อยากให้เป็นรัฐมนตรี ผมคิดว่าถ้าเราจะยึดหลักนิติธรรมกันจริงๆแล้ว ตราบดที่ยังไม่มีการตัดสินโดยกระบวนการยุติธรรม ก็คงต้องถือว่าเขาบริสุทธิ์ไปก่อน จะไปตัดสินหรือลิดรอนพวกเขาตามอำเภอใจคงไม่ได้

ให้สิทธิ์ท่านเหล่านี้ลงนามเลือกตั้ง แต่ไม่ให้เป็นรัฐมนตรีเพราะมีข่าวลือ ผมว่ามันอาจจะเลอะเทอะอยู่ขอบกล

ถ้าเป็นผม...

ผมคงจะถามหัวหน้าพรรคชาติไทยค่อนข้างยาวเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง เพราะถ้าจำไม่ผิด พรรคนี้เป็นพรรคแรกที่ประกาศว่าจะเอาจริงในเรื่องดังกล่าว

ต่อไปผมอาจจะซักท่านเรื่อง ส.ป.ก.4-01 ว่ามีนโยบายสานต่อหรือสะสางกันอย่างไร พันจากนั้นแล้วคงเป็นปัญหาการจราจรในเมืองหลวง ปัญหานโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้าน อะไรต่อมิอะไรที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบ้านเมือง

ไม่ใช่ว่าตั้งคำถามประเภทท่านรู้มัยว่าตัวเอง ทำให้หันตกลงไปมากมาย (มีแบบนี้จริงๆ)

ครับ...ในการเลือกตั้งครั้งที่เพิ่งผ่านมา หลายคนคงสังเกตเห็นว่ามีการใช้สื่อมวลชนเป็นอุปกรณ์หาเสียงกันคึกคักมากที่สุดทีเดียว แม้ในวันเลือกตั้งเอง ทั้งวิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ก็เกาะติดสถานการณ์ นำข่าวสารมาเสนอในสไตล์ที่มีชีวิตชีวากว่าทุกครั้งในอดีต

พูดอีกแบบหนึ่งก็คือว่าสื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทอย่างสูงในกิจกรรมทางการเมือง

การมีบทบาทสูงไม่ว่าที่ใด ย่อมหมายถึงฐานะที่ให้คนให้โทษ กระทั่ง

ในบางเงื่อนไขบางแห่งยาม อาจตัดสินใจตัดสินชะตากรรมของผู้คน

เช่นนี้แล้ว ผู้อยู่ในฐานะสงอทิพพลต้องล้มลุกคลุกคลานไหวด้วยความระมัดระวัง

เท่าที่ผมสังเกตเห็น สื่อมวลชนโดยทั่วไปนับว่าทำหน้าที่ของตนได้ดี โดยเฉพาะในด้านจุดยืนนั้น สรุปได้ว่ายืนข้างส่วนรวมอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

แต่ถ้ากล่าวสำหรับวิธีการทำงาน ผมคิดว่าน่าจะปรับปรุงให้สมกับบทบาทอันใหญ่หลวงสักข้อสองข้อ

ข้อแรก คนทำงานในด้านนี้ควรตระหนักว่า ประสิทธิภาพของเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคปัจจุบันนั้น แม้จะช่วยย่นทอนระยะเวลาให้เหลือเพียงเสี้ยวหนึ่งของหนึ่งพริบตา แต่กระบวนการใช้สมองของคนไม่จำเป็นต้องย่นย่อคล้ายตาม

ยกตัวอย่างเช่นเดี๋ยวนี้เราสามารถส่งแฟกซ์ไปทั่วราชอาณาจักรกระทั่งข้ามทวีปได้ภายในเวลาชั่วพริบตา แต่ข้อความในแฟกซ์นั้น หากเป็นข้อเขียนทางปัญญาก็ยังคงต้องใช้เวลากลับกรองไม่น้อยไปกว่านักปราชญ์สมัยพุทธกาล

คอมพิวเตอร์หรือพิมพ์ดีดไฟฟ้าอาจจะช่วยผ่อนเบาแรงงานลงไปบ้าง แต่ในเรื่องการครุ่นคิดขบพยายาย่นย่อ อีกหน่อยก็อาจจะกลายเป็นคนปัญญาอ่อน

ผมเข้าใจดีว่าหนังสือพิมพ์ต้องออกทุกเช้า วิทยุต้องกระจายเสียงทั้งวันและทีวีต้องแข่งกันเสนอข่าวให้ทันต่อเหตุการณ์ แต่ในเรื่องของการเที่ยวหาความคิดเห็นของใครต่อใครมาผูกพวงกับเนื้อข่าว ผมว่าน่าจะเปลืองไป รวมทั้งความเห็นของตัวนักข่าวและบรรณาธิการด้วย

ความเห็นที่รับผิดชอบเกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูล แต่ในขณะที่ยังมีข้อมูลคล้อยหลายอยู่ครึ่งๆกลางๆ ก็ด่วนออกความเห็นแล้วจะเรียกว่าวิเคราะห์ได้อย่างไร

ผมเองเคยประสบมาหลายครั้ง พอเกิดเหตุในบ้านเมืองตอนเช้า สายหน้ารถข่าวโทรทัศน์มาขอมองเมฆที่ฟ้าๆ ที่ข่าวสารรายละเอียดอะไรก็ยังไม่ทันรู้เลย บางเรื่องไม่เกี่ยวกับความถนัดของผมก็พยายามจะให้พูดให้ได้

แนวโน้มที่จะทำความคิดเห็นคนให้กลายเป็น "ฟาสต์ฟูด" ทางด้านข่าวสารนั้นผมเห็นว่าเป็นอันตรายและสุดท้ายคนที่ครุ่นคิดจริงๆ ก็จะไม่ยอมพูด ส่วนคนที่ยอมพูดก็อาจจะไม่ทันคิดหรือคิดไม่ทัน กระทั่งมีเจตนาอย่างอื่นที่มีใช้การแสดงสติปัญญา

ข้อต่อมาเป็นเรื่องของ "โชว์แมน"...

เดี๋ยวนี้กลายเป็นประเพณีไปแล้วที่จะต้องเชิญผู้คนมาสนทนากันทางทีวีเรื่องการบ้านการเมือง โดยมีพิธีกรเป็นผู้ซักถาม ตั้งประเด็น หรือถ้าไม่ทำเช่นนั้นก็โทรศัพท์ถามกันสดๆ จากโต๊ะข่าวที่กึ่งกลางแจ้งออกไป

โดยพื้นฐานแล้วผมเห็นว่ารายการแบบนี้เป็นของดีและถ้าจัดทำอย่างสร้างสรรค์แล้วจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากเหลือหลาย

ปัญหาที่มีอยู่บ้างครั้งพิธีกรของเราไม่ค่อยได้จำแนกว่านี่เป็นเรื่องของประเทศชาติ มิใช่รายการบันเทิงเรีงมย์ธรรมดา ด้วยเหตุนี้จึงมักป้อนคำถามประเภทเอาสะใจอยู่เนืองๆ โดยไม่คำนึงเลยว่ามันยุติธรรมต่อผู้ถูกถามแค่ไหน

บางทีถึงขั้นไล่บี้อยู่กันด้วยคำถามแบบนารองไว้เสร็จสรรพ ซึ่งถ้าไม่ตอบก็เสียคน ตอบก็เสียหมา...เสร็จแล้ว "พระเอก" ของรายการยังคงเป็นพิธีกรอยู่นั่นเอง

ผมเห็นว่าการดำเนินรายการสไตล์นี้ทำให้คุณค่าของงานข่าวลดลงไปและเป็นการสับสนทางด้านบทบาทระหว่าง "โชว์แมน" กับ "นิวส์แมน"

คำถามที่มีต่อนักการเมืองหรือคนที่สนใจเรื่องบ้านเมืองนั้น ถึงอย่างไรก็มีอยู่และยังจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอีกมากมาย ไม่มีเหตุผลอันใดที่คิดแต่จะไล่ต้อนกันเหมือนหนึ่งการ์ตูน

ทั้งนี้และทั้งนั้น ที่ผมตั้งคำถามทั้งหมดก็เพราะเห็นว่าจากนี้ไปสื่อมวลชนคงจะเป็นปัจจัยสำคัญทางการเมืองที่ใครก็มองข้ามไม่ได้

ยิ่งหลังเลือกตั้งมาแล้ว สื่อมวลชนยิ่งต้องรับบทบาทเข้มข้นกว่าเดิม ใครจะกำหนดประเด็นในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือการประชุมคณะรัฐมนตรีไว้อย่างไรก็สุดแท้ แต่ถ้ามองสำหรับสื่อมวลชนผมคิดว่าพวกเขาเป็นผู้กำหนด "วาระการประชุม" ให้สังคม

แล้วพูดก็พูดเถอะ ไม่รู้ว่าเป็นเพราะอะไร...

ผมรู้สึกว้าวักไม่เข้าไม้นานคงมีเรื่องให้สังคม "ประชุม" กันอยู่พอสมควร

เมืองมาจากชาว อง ชน ชู จี

ผมทลายหน้าไปสองอาทิตย์เพราะส่งต้นฉบับไม่ทัน ไม่ใช่เพราะประท้วงรัฐบาลใหม่หรืออะไรทำนองนั้นหรอกครับ

อาทิตย์แรกที่ไม่มีข้อเขียนของผมเกิดจากช่วงวันหยุดเข้าพรรษา ตอนนั้นกองบรรณาธิการจำเป็นต้องปิดต้นฉบับล่วงหน้าถึง 10 กว่าวัน พอตีพิมพ์ก็กำลังจะเดินทางไปชวากับบาทลีเลยหาเวลาเขียนต้นฉบับทิ้งไว้ไม่ได้

อาทิตย์ถัดมาผมกลับจากอินโดนีเซียแล้ว พอถึงวันส่งต้นฉบับก็ตั้งอกตั้งใจจะนั่งลงเขียน แต่ยังไม่ทันนั่งก็มีงานอื่นเข้ามาแทรกสารพัด หมุดไปครึ่งก่อนวันเลยเขียนไม่ทันอีก

ทั้งหลายทั้งปวงนี้ผมต้องขออภัยท่านผู้อ่านด้วย...

ช่วงที่ผมเดินทางไปชวากับบาทลีนี่มีข่าวใหญ่ระดับโลกอยู่ชิ้นหนึ่ง คือข่าวการปล่อยตัวคุณอง ชน ชู จี โดยรัฐบาลพม่าซึ่งคุมขังเธอไว้ที่บ้านเป็นเวลาหลายปี ถึงตอนนั้นผมก็ยังไม่รู้ต้นลึกหนาบางหรือคิดว่าทำไมรัฐบาลทหารถึงได้ปล่อยตัวเธอออกมาทั้งๆที่เธอเป็นผู้นำชนวนประชาธิปไตยที่มีบุรุษมีสูง ผมเพียงแต่รู้สึกข่าวตัวดังกล่าวเป็นข่าวดีและน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่ดีในประเทศเพื่อนบ้านของเราทางซีกตะวันตก

อันที่จริงความรู้สึกของผมต่อประชาธิปไตยในพม่าเป็นความรู้สึกที่ค่อนข้างสับสนไม่ลงตัวเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องเพราะผมเห็นความล้มลุกตองต่างๆของประชาธิปไตยในบ้านเรามาจนพอสมควร

กล่าวสำหรับเรื่องของสิทธิเสรีภาพ ผมอยากเห็นพม่ามีมากขึ้น ผู้คนควรจะได้คิดต่างจากผู้กุมอำนาจได้และแสดงออกทางความคิดได้โดยสันติ โดยไม่ต้องห่วงกังวลว่าตัวเองจะถูกจับไปฆ่าหรือไปขัง...สังคมที่มีคนรู้จักคิดนั้นเป็นผลดีต่อส่วนรวม แม้รัฐบาลเอง ถ้าใช้ประโยชน์เรื่องนี้เป็น ก็จะได้แนวคิดมุมมองไปแก้ปัญหาได้เยอะเยะ

อย่างไรก็ตาม ถ้ากล่าวสำหรับการสร้างสถาบันประชาธิปไตย ผมไม่แน่ใจเหมือนกันว่าทุกอย่างในพม่าควรจะมาจากการเลือกตั้ง พม่ามีคนจนมากกว่าเรา เป็นชาวไร่ชาวนาเสียส่วนใหญ่ บางทีอาจจะต้องทำอะไรแบบค่อยเป็นค่อยไป หรือพูดอีกแบบหนึ่งคือสร้างประชาธิปไตยอย่างมีขั้นตอน

พูดแบบนี้ บางท่านอาจจะหาว่าผมมีแง่คิดเชิงคอนเซอร์เวทีฟแต่จะว่าผมหัวโบราณผมก็ไม่โกรธ ผมเพียงแต่คิดว่าเราเองมีบทเรียนจากความเลอะเทอะของระบบเลือกตั้งมามากมาย อีกทั้งยังไม่พอใจสภาพทางการเมืองที่เป็นอยู่ ดังนั้นถ้าจะให้สอดคล้องกันเราก็ไม่ควรเอารูปแบบประชาธิปไตยสำเร็จรูปไปยัดเยียดให้คนอื่น

ผมเคยนั่งรถไฟจากมณฑลทะเลญี่มาอย่างกึ่ง ผ่านสถานีไหนก็มีแต่มือของผู้ยากไร้ยื่นเข้ามาขอสงวนคำเติมไปหมด ผมยังตั้งคำถามกับหญิงสาวที่นั่งข้างๆว่า ถ้าจู่ๆมีคนมอบอำนาจให้เจ้าของมือเหล่านี้ไปลงคะแนนเลือกตั้ง อะไรจะเกิดขึ้น...

แน่ละ ประชาธิปไตยเป็นอุดมคติทางการเมืองที่ดีที่สุดเท่าที่มีอยู่ แต่ประชาธิปไตยไม่ได้หมายถึงการเลือกตั้งลงคะแนนไปเสียทุกอย่างและยังไม่ได้หมายถึงการหักล้างความชอบธรรมจากแหล่งอื่นลงทั้งหมด

ผมเคยบอกลูกศิษย์ว่าพ่อแม่ผมก็ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่ผมรักเคารพอย่างไม่มีเงื่อนไข หลวงตาของผมนี่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่ในสมัยที่ผมเป็นเด็กก็คิดว่าท่านมีสิทธิ์คิดว่ากล่าวผมได้อย่างเต็มที่ ทุกวันนี้ในสังคมไทยมีสถาบันและผู้คนที่อีกมากที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง จะไม่ให้ยอมรับนับถือกันเลยหรือ

เราพูดกันถึงการปฏิรูปการเมืองมาตั้งแต่ก่อนวันเลือกตั้ง 2 กรกฎาคม หลังเลือกตั้งแล้วก็ยังพูดกันอยู่ อันนี้เป็นดัชนีชี้ชัดว่าลำพังมีรัฐบาลจากการเลือกตั้งยังไม่พอ

การที่มีผู้คนจำนวนไม่น้อยตั้งข้อกังขา รมต. หรือรมช. บางท่านในรัฐบาลใหม่ ก็ชี้ชัดเช่นกันว่าจะแนบนโยบายในท้องถิ่น ไม่ใช่ปัจจัยเดียวที่นำมาตัดสินความชอบธรรมทางการเมืองได้

การปฏิรูปการเมืองที่กำลังเป็นกระแสอยู่ในประเทศไทยนั้น ถ้าจะพูดให้เข้าใจง่ายขึ้น ก็ไม่ใช่อะไรอื่น หากเป็นการหาทางจำกัดอำนาจและความคุมการใช้อำนาจของนักการเมืองให้อยู่ในทำนองครองธรรมนั่นเอง

และเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องสร้างสถาบันที่อยู่เหนือการเลือกตั้งอย่างศาลปกครองขึ้น จำเป็นต้องสร้างกระบวนการที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองอย่างระบบไต่สวนสาธารณะ กระทั่งจำเป็นต้องร่างหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ โดยกลุ่มชนที่ไม่มีผลประโยชน์ทางการเมือง ฯลฯ

จริงอยู่...

แง่คิด คำโคจรของการปฏิรูปการเมือง คงเป็นเรื่องที่ถกเถียงกันอีกพักใหญ่ เพราะในหมู่ผู้สนับสนุนก็ไม่ได้เห็นพ้องต้องกัน ยังไม่ต้องเอ่ยถึงพลังในส่วนต่างๆ ของสังคมที่จะมาช่วยผลักดัน

แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม เรื่องหาทางปรับปรุงระบบการเมืองนี้ แท้จริงแล้วเป็นปฏิริยาที่เรามีต่อเส้นทางประชาธิปไตยของตัวเอง ครั้งหนึ่งเราเคยคิดเคยเชื่อกันอย่างสุดซึ้งว่า ถ้ามีเลือกตั้งแล้วทุกอย่างจะดีไปหมด ครั้นเห็นว่ามันไม่ดีขึ้นนั้นก็ต้องสร้างความสมดุลทางการเมืองขึ้นมาใหม่

ในเมื่อประเทศของเราจะต้องทบทวนทวนคิดเรื่องระบบประชาธิปไตย มันจะไม่ดีกว่าหรือที่ประเทศรอบบ้านจะก้าวไปบนหนทางนี้ด้วยความระมัดระวัง

พูดถึงประเทศเพื่อนบ้านของไทย ส่วนใหญ่แล้วก็มีการปกครองต่างจากเรา อีกทั้งมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย สถาบันการปกครองของพวกเขาล้วนมีเงื่อนไขเฉพาะตัว ห้อมล้อม มีประวัติความชอบธรรมแตกต่างจากการเลือกตั้งเสรี ฉะนั้นถ้าจู่ๆ จะให้มายอมรับระบบเดียวกับเรา ผมคิดว่าเราคงทำไม่ได้

กองทัพพม่าและพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามมีฐานะทางการเมืองมาจากการก่อกบฏฯ ขณะที่ประชาธิปไตยในอินโดนีเซียยังถือหลักต้องมีการนำ ลิงคโปร์เป็นประชาธิปไตยแบบมีขอบเขตจำกัดและแม้แต่มาเลเซียก็ยังไม่เหมือนเราเสียทีเดียว ยังไม่ต้องพูดถึงลาว กัมพูชาและยูเนาน

เพื่อนบ้านเหล่านี้ ต่อไปจะต้องสัมพันธ์กันมากขึ้น เพราะฉะนั้นผมจึงไม่อยากจะเห็นอุปสรรคอันเกิดจากการยึดตัวเองเป็นสำคัญ

แน่นอน เราไม่ชอบการชมเชยรังแก เพราะฉะนั้นถ้าเห็นอะไรที่มันละเมิดสิทธิมนุษยชนมากนัก ก็คงอยู่เฉยๆไม่ได้ แต่นั่นเป็นคนละเรื่องกับการที่เราไปเสนอโมเดลทางการเมืองการปกครองให้กับเขา

ผมทวนนึกถึงประเด็นนี้ขึ้นมาไม่ใช่เพราะเห็นว่าเรากำลังมีปัญหาอะไรหนักหนาเกี่ยวกับประเทศบ้านใกล้เรือนเคียง อีกทั้งไม่ใช่ว่าผมจะไม่ดีใจกับคุณอง ชน ชู จี

แต่พูดก็พูดเถอะ...

ในระยะหลังๆ ผมรู้สึกเฉื่อยชาเรื่อยๆ เวลาจะเอ่ยปากวิจารณ์การเมืองของประเทศอื่น ๆ

ผมตั้งใจมาพักใหญ่แล้วว่าจะเขียนถึงเรื่องปฏิรูป การเมืองให้เป็นขึ้นเป็นอันสักที เพราะเวลานักข่าวถาม ผมมักจะพูดไม่ได้ครบถ้วน หรือแม้ว่าพูดเต็มที่แต่ เนื้อที่นำเสนอของพวกเขาที่มีอยู่จำกัด ถ่ายทอดความ เห็นของผมไปเฉพาะบางส่วนเสียว ดีไม่ดีจะทำให้ผู้คน เข้าใจผิดเอาเปล่าๆ

กระแสการปฏิรูปการเมืองที่กำลังเป็นข่าวอย่างต้อ เนื่องนั้น สืบย้อนไปจริงๆ เห็นจะมีความเป็นมาสอง ทางด้วยกัน

ทางแรก เริ่มต้นขึ้นเงียบๆ เมื่อประมาณหนึ่งปี กว่ามาแล้ว ตอนนั้นคุณฉลาด วรฉัตร ชวนผู้คนมาชุมนุมประท้วงที่ รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์และระบอบรัฐสภาโดยองค์รวม ทำให้ใน ที่สุดประธานรัฐสภาคือคุณมารุต บุญภาค มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ พัฒนาประชาธิปไตยขึ้นมา โดยมี อาจารย์ประเวศ วะสี เป็น ประธานและมีการสรรหาซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการ ข้าราชการ ตลอดจน จนนักรการเมืองจำนวนหนึ่ง

พูดถึงกรรมการชุดนี้ ผมเองก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการกับ เขาด้วย เพียงแต่ว่าไม่เคยได้ไป ช่วยทำอะไรเลย เพราะฉะนั้น ผลงานอันใดที่คุณหมอบประเวศ และคณะท่านสร้างขึ้น จึงเป็น เรื่องที่ผมเอามาคุยไม่ได้

อย่างไรก็ตาม ผมรู้มาตั้ง แต่แรกแล้วว่าเรื่องนี้อาจารย์ ประเวศท่านเอาจริง แม้ว่าบางคนอาจจะค่อนข้างว่าคณะกรรมการ ชุดดังกล่าวเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของรัฐบาลพรรคประ- ชชาติปัตย์

ยังจำได้ว่าพอได้ยินข่าวถูกตั้งเป็นกรรมการผมก็รีบถามอาจารย์ ประเวศทันทีว่าควรวางตัวอย่างไร เพราะผมออกจะระแวงอยู่เหมือน กันว่าจะถูกรัฐบาลใช้ประโยชน์ทางการเมือง

ปรากฏว่าอาจารย์ท่านเหนือชั้นกว่าผมเยอะ ท่านบอกว่ารัฐบาล จะคิดอย่างไรก็แล้วแต่ ท่านเห็นว่าควรใช้โอกาสและเงื่อนไขที่เรื่อ ดิงตามและเป็นประโยชน์แท้จริงต่อบ้านเมือง

ซึ่งผลที่ได้ออกมาก็คือ แนวทางปฏิรูปการเมืองอย่างที่เห็นๆกัน อยู่นี้แหละ

หลายท่านอาจจะสงสัยว่าทำไมผมต้องเกริ่นนำยาวนานไปถึงตอน ดังศพ. ทำไม่ไม่เข้าสู่เนื้อหาสาระในข้อเสนอดังกล่าวเสียเลย

เรียนตรงๆว่าผมไม่ได้มีจุดประสงค์จะเอ่ยถึงตนเองให้มันสำคัญ เกินกว่าเหตุ ทว่าคนที่ผมอยากเอ่ยถึงคือ ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี ซึ่งเป็นผู้จุดประกายในเรื่องนี้มากกว่าคนอื่น

ผมอยากเอ่ยถึงท่านเพราะท่านเป็นแบบอย่างของคนดีมีคุณธรรม พอเห็นวาระระบบการเมืองที่เป็นอยู่มีปัญหา ท่านก็ลงมือทำงานโดย พร้อมจะทำงานในเงื่อนไขเสียเปรียบ ทำงานกับคนทุกหมู่เหล่าด้วยความเมตตาเปี่ยมล้น สังคมของเรามีคนเช่นนี้ตำรงอยู่ เราจึง สามารถมีความหวัง

แน่นอน การทำงานของอาจารย์ประเวศกับคณะนั้น ในช่วงใหญ่ ที่เดียวนับเป็นการระดมปัญญากันอย่างเงียบๆ แม้ตอนส่งมอบร่างข้อ เสนอให้รัฐบาลชุดเก่าก็มิได้เกิดเป็นกระแสฮือฮา คนพูดเรื่องการ ปฏิรูปการเมืองดูเหมือนจะจำกัดวงอยู่ในหมู่นักวิชาการไม่กี่คน หรือ ไม่ก็เป็นนักหนังสือพิมพ์ประเภทผูกดวงตัวเองไว้กับบ้านเมืองอย่าง นื่อง คำคุณ สิทธิสภาน ของผม (บก.ผู้จัดการรายวัน)

ประเด็นปฏิรูปการเมืองมาก่อตัวเป็นกระแสใหญ่เอาตอนรัฐบาล แก่ยุบสภาฯและจะมีการเลือกตั้งในเดือนกรกฎาคมนี้เอง นั่นเป็นที่มาแห่งที่สองของกระแส...

เล่าถึงตอนนี้ คงอดไม่ได้ที่จะต้องเอ่ยถึงบุคคลที่ควรเคารพอีก ท่านหนึ่ง ซึ่งมีส่วนอย่างยิ่งในการให้แรงบันดาลใจตั้งแต่คุณหมอบ ประเวศ มาจนถึงนักวิชาการอย่างผม นักการเมืองบางส่วน กระทั่ง คนที่ห้วยไผ่บ้านเมืองทั่วไป

ท่านผู้นี้ ศาสตราจารย์อมร จันทรสมบูรณ์ . อาจารย์อมรเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายมหาชน เคยเป็น เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ยังไม่ต้องเอ่ยถึงว่าเป็นอาจารย์สอน กฎหมายมานาน

ปฏิรูปการเมือง ประเด็นหลักอยู่ที่ไหน

เมื่อ 2-3 ปีก่อน ท่านเขียนหนังสือชิ้นมาเล่ม หนึ่งชื่อ "คอนสติติวชันแนลลิสต์ : ทางออกของประ- เทศไทย" ซึ่งเป็นหนังสือที่วิเคราะห์ปัญหาของระบอบ รัฐสภาไทยไว้อย่างค่อนข้างทั่วด้าน ไม่เพียงวิเคราะห์ ปัญหา ทากยังชี้ลู่ทางแก้ไขเอาไว้ด้วย

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันน่าจะเป็หนังสือมวลชน เจ้าแรกที่เอาข้อความในหนังสือดังของอาจารย์อมรมา ตีพิมพ์เผยแพร่ แต่ตอนนั้นผมเข้าใจว่ามีคนอ่านนับ หัวได้

...จนกระทั่งอาจารย์ประเวศได้อาศัยแง่คิดจาก หนังสือเล่มนี้มาร่างข้อเสนอของคพป. หลายคนจึงต้องรีบกลับไปหา ต้นฉบับเดิมมาอ่าน

อย่างไรก็ตาม ที่ผมพูดถึง อาจารย์อมร จันทรสมบูรณ์ ไม่ใช่ เพียงเพราะท่านเป็นบรรพชนทางปัญญาของการปฏิรูปการเมือง หาก ยังเป็นเพราะอาจารย์อมรเป็นเจ้าของไอเดียอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งส่งผลมา ถึงการก่อตัวของกระแสปฏิรูปการเมืองในปัจจุบัน

กล่าวอย่างรวบรัดก็คือ ท่านเป็นผู้เสนอให้พรรคการเมืองแสดง ท่าทีเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง ในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง

จากนั้น... จจะว่าฟ้าดินเป็นใจหรือยังงึก็ สุดแท้ ปรากฏว่าพรรคที่ประกาศ ตัวสนับสนุนแนวทางปฏิรูปการ เมืองอย่างชัดเจนที่สุดกลายมา

แกนนำตั้งรัฐบาลใหม่ ซึ่งทำให้ประเด็นปฏิรูปการเมืองกลายมาเป็น ส่วนหนึ่งของนโยบายรัฐบาล

ครับ นึกดูมันก็แปลก แนวทางปฏิรูปการเมืองเริ่มต้นขึ้นในใจ ของผู้รัฐสองสามคน ต่อมาทำงานกันเงียบๆภายใต้ร่มเงารัฐสภาสมัย รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ ทว่าถึงตอนนั้นมีฐานะเป็นนโยบายที่เป็น ทางการของรัฐบาลพรรคชาติไทยไปแล้ว

นี่เป็นลักษณะของความคิดที่มีชีวิต ความคิดที่สอดคล้องกับ ปัญหา จะช้าจะเร็วย่อมเติบโตมีคนชานรับ

ส่วนจะชานรับด้วยเหตุผลใด ย่อมต้องมีหลากหลายปะปน...

พูดก็พูดเถอะ หลายคนตั้งข้อสงสัยว่ารัฐบาลคุณบรรหารอาจ จะทำไม่ได้ หรือกระทั่งไม่ยอมทำตามที่ได้ประกาศตัวไว้ แต่ผมกลับ ไม่คิดอย่างนั้น ผมคิดว่าการที่รัฐบาลประกาศในนโยบายว่าจะสนับ สนุนให้มีการปฏิรูปการเมืองโดยพิจารณาตามข้อเสนอของคพป. นับเป็นความกล้าหาญอย่างหนึ่ง จะผิดจะถูกหรือทำได้มากน้อยแค่ ไท่น ก็ยังดีกว่าปล่อยให้ประเด็นนี้กลายเป็นคลื่นกระทบฝั่ง

ประเด็นหลักของการปฏิรูปการเมืองอยู่ที่ไหน?

แน่นอน มันไม่ได้อยู่ที่ว่าจะต้องทำทุกอย่างตามข้อเสนอของ อาจารย์ประเวศและอาจารย์อมรโดยมีผิดเพี้ยน หากอยู่ที่การยอม รับว่าระบบรัฐสภาดังที่เป็นอยู่และที่เป็นมายังไม่ใช่สถาบันการเมือง การปกครองที่พอเพียง สำหรับการสร้างสังคมและวิถีชีวิตแบบ ประชาธิปไตย

กล่าวสำหรับจุดหมายของการปฏิรูปการเมือง เอกสารของคณะ กรรมการพัฒนาประชาธิปไตยก็ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนแล้วว่ามิแค้ 2 ข้อ คือหนึ่งทำระบอบการเมืองให้สะอาดสุจริต และสองทำระบอบ การเมืองให้มีประสิทธิภาพในการดูแลปัญหาต่างๆของประเทศ คุณ หมอบ ประเวศท่านบอกว่าปัญหาหมิ่นอยู่ทุระบบ เพราะฉะนั้นก็ต้องแก้ กันที่ระบบ ผมไม่เคยเห็นท่านออกมาพูดเขียนโจมตีบุคคลเลยแม้ แต่คนเดียว

ถ้าเราเห็นพ้องต้องกันในจุดหมาย ประเด็นวิธีการหรือการออก แบบกฎกติกา กระทั่งประเด็นการสร้างสถาบันต่างๆ มาสนองจุด หมายดังกล่าว ย่อมเป็นเรื่องที่ถกเถียงกันได้ ผมไม่เชื่อหรือทว่าท่าน อดีตกรรมการคพป. ทั้งหลายจะใจแคบ ไม่รับฟัง

เพียงแต่ว่าเฉพาะหน้ายังไม่มิข้อเสนออื่นใดที่เป็นรูปธรรมเท่า กับข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย มันก็ไม่อาจจะผิด ตรงไหนที่จะเริ่มต้นตรงนี้

ขอเพียงเริ่มคิดเริ่มทำบ้าง ทนทางยอมเปิดเผยตัวเองมากขึ้น อาทิษฐ์หน้าเรามาทบทวนข้อเสนอของ คพป. ที่ละประเด็น...

ใครก็ตามที่เคยอ่านหนังสือชื่อคลื่นลูกที่สาม ของอัลวิน ทอฟฟเลอร์ คงอดรู้สึกไม่ได้ว่า ชายเจ้าปัญญาผู้นี้ช่างสรุป เรื่องราวใหญ่ๆ ได้กะทัดรัดดีเหลือเกิน

ยกตัวอย่างเช่นข้อสรุปเกี่ยวกับประชาธิปไตย ทอฟฟเลอร์ฟันธงลงไปเลยว่า "รัฐบาลผู้แทนไม่เอจกรรหาก็ ได้ตั้งคำถามสัญญาหลายๆ ประชานไม่เคยมีสิทธิครอบ ครองแผ่นดิน โครงสร้างแห่งอำนาจในประเทศอุตสาหกรรม ยังเป็นเหมือนกันทุกหนทุกแห่ง คือเป็นโครงสร้างที่ประกอบ ด้วยชนชั้นนาระดับรอง ชนชั้นนาระดับสูงและอภิชนที่เหนือชน ชั้นนาระดับสูง ความจริงแล้วกลุ่มคนเหล่านี้กลับได้ใช้กลไก ของการเลือกผู้แทนมารักษาอำนาจตนเอง...

"เมื่อพูดกันว่าทุกคนมีสิทธิไปเลือกตั้ง คำพูดดังกล่าวเป็นเพียงภาพมา ยาของความเสมอภาค การไปออกเสียงเลือกตั้งเป็นการย่ำความมั่นใจแก่มวล ชนว่า พวกเขาสามารถเลือกได้อย่างมีระบบและมีเหตุผล การเลือกตั้งทำให้ มวลชนมั่นใจว่าพวกเขาสามารถเลือกและถอดถอนผู้นำได้ ในประเทศทุนนิยม และสังคมนิยม การสร้างความมั่นใจดังกล่าวมีความสำคัญยิ่งกว่าผลลัพธ์ของ การเลือกตั้งเสียอีก"

"ชนชั้นนำผู้(ทำหน้าที่)ประสานได้ตั้งโปรแกรมจักรกลทางการเมืองตาม วิถีทางของตน(ไว้แล้ว)พวกเขา คือ ผู้คุมอำนาจอันถาวรในระบบการปก ครองที่มีรัฐสภาการเลือกตั้งยังดำเนิน ต่อไปและมันเป็นเพียงละครตลก" (ทอฟฟเลอร์/คลื่นลูกที่ 3/ภาษาไทย/ น.63)

แม้ว่าทอฟฟเลอร์จะเขียนถึง ระบบประชาธิปไตยในประเทศอุตสาหกรรมตะวันตกเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ผมคิดว่าภาพของความเป็นจริงที่เขา สเกตซ์ขึ้นมาแทบจะไม่มื่ออะไรแตกต่างกับปัญหาการเมืองที่กำลังวิพากษ์วิจารณ์ กันอยู่ในบ้านเรา

แง่คิดสำคัญที่ทอฟฟเลอร์บรรจุไว้ในคำกล่าวข้างต้นมีอยู่ 3 ประการด้วยกัน ประการแรก ได้เห็นผิวของระบอบประชาธิปไตยมีโครงสร้างอำนาจทาง เศรษฐกิจและสังคมดำรงอยู่ แม้ไม่เป็นการแต่ก็เป็นของจริงที่ตกผลึกตาย ตัวอย่างยิ่ง

ประการต่อมา ผู้ได้เปรียบในโครงสร้างอำนาจดังกล่าว มักจะออกแบบ ระบบ "ประชาธิปไตย" ให้ตัวเองได้เปรียบต่อไปเป็นการถาวร และประการสุดท้าย จะว่าไปแล้วเรื่องทั้งหมดประชาชนเป็นฝ่าย "ถูกต้ม" นั่นละ คำกล่าวของทอฟฟเลอร์ทั้งโดยตรงโดยอ้อมอาจจะสุดซึ้งเข้าไปบ้าง ตามประสาอะไรก็ตามที่ถูกยกเป็นข้อสรุปรวบยอด

ยกตัวอย่างเช่น ชนชั้นนาระดับต่างๆ ที่เขาเอ่ยถึงนั้น ผมยังเชื่อว่าต้อง มีบางส่วนที่ "ดวงตาเห็นธรรม" และไม่ว่าจะคล้อยตามผลประโยชน์ของตัวเองไปเสียทั้งหมด ไม่ว่าจะป็นนักการเมือง นักธุรกิจ นักวิชาการ ข้าราชการ ประจํา หรือผู้คนระดับนำในวงการใดก็ตาม

หรือถึงแม้ว่าโครงสร้างอำนาจในระบบรัฐสภาจะไม่ต่างจากรบอบอำนาจ นิยมมากนัก แต่วิธีการใช้อำนาจยังคงต่างกันอยู่บ้าง อย่างน้อยที่สุด ก็ไม่ได้ กัดซึ่งขมเหงกันแบบดิบๆจนเกินไป ประชาชนยังคงมีเสรีภาพในเรื่องต่างๆ มากพอสมควร

อย่างไรก็ตาม... ถ้าเราตัดข้อยกเว้นและข้อดีบางประการเหล่านี้ออกไป ก็จะพบว่าโดย พื้นฐานแล้ว ข้อสรุปของทอฟฟเลอร์เป็นความจริง

จริงตรงที่ประชาชนไม่ได้มีอำนาจจริง การไม่มีอำนาจจริงของประชาชนนั้น เป็นผลเนื่องมาจากโครงสร้าง เศรษฐกิจสังคมที่มีได้แบบราบเท่ากันหมดเหมือนบรรดาค่าประกาศทางการเมืองทั้งหลาย สมาชิกบางส่วนของสังคมยืนอยู่บนยอดเขา บางส่วนยืนอยู่ใน หุบโล่ง บ้างเทียบได้ดังคนริมแม่น้ำ และจำนวนไม่น้อยกระทั้งจมปลักอยู่ใน โคลนตม

ในสภาพดังกล่าว คำพูดที่ว่า "มนุษย์ทุกคนล้วนถูกสร้างมาเท่าเทียมกัน" อาจจะช่วยปลอบใจได้บ้าง แต่ถ้าขึ้นใช้มันเป็นหลักการสำหรับการแข่งขันทาง การเมือง คำพูดนี้ก็ย่อมไม่อาจเป็นอื่นไปได้ นอกจากการโกหกคำโต

คำประกาศแห่งความเสมอภาคที่นำมาใช้ในเงื่อนไขไม่เสมอภาค แท้จริง ก็คือความไม่เสมอภาคที่แสดงออกในรูปตรงข้ามกับตัวเอง

ผมคิดว่าตรงนี้แหละที่เป็นประเด็นปมเงื่อนไขข้อเสนอบริการการเมือง ของคพป.

ความไร้อำนาจแท้จริงของประชาชนผู้มีสิทธิ์ออกเสียง เป็นที่มาของปัญหา ทูจริตสารพัด ซึ่งโยงโยยอยู่กับการที่รัฐบาลไม่ได้ถูกตรวจสอบโดยสาธารณะชน เป็นที่มาของพฤติกรรมเสื่อมโทรมทางการเมืองซึ่งมุ่งชิงผลประโยชน์อันมิชอบ

ปฏิรูปการเมือง "การเมืองของพลเมือง"

ดังกล่าว และเป็นที่มาของการหวงเหวนระบบการเมืองแบบที่ เป็นอยู่ เพื่อความสะดวกในการรักษาโครงสร้างที่ประชาชนไร้ อำนาจต่อไป ฯลฯ

อันที่จริงใจของปัญหาที่คพป.เสนอขึ้นมาเพื่อหาทาง แก้ไขไม่ได้ห่างจากที่อัลวิน ทอฟฟเลอร์ ระบุไว้เท่าใด และที่ผมคิดว่าเป็นความกล้าหาญอย่างยิ่งของผู้นำคพป. ก็คือ กล้าประกาศความ "ไม่เสมอภาค" ทางการเมือง เพื่อ แก้ปัญหาอันเนื่องมาจาก "ความเสมอภาค" แบบปลอมๆ ที่คนนั้นถูกแล้ว ส่วนทางจะรายรับหรือไม่คงต้องช่วยกัน คิดช่วยกันทำ

เท่าที่ผมอ่านดูในหมวดที่ 2 ของหนังสือปฏิรูปการเมืองไทย พบว่าแนว ทางหลักของคพป. อาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ซึ่งมีน้ำหนักไม่เท่ากัน

ส่วนที่ 1 เน้นการป้องกันตนเองของประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการเสนอให้บรรจุสิทธิใหม่ๆ ขึ้นมาในรัฐธรรมนูญ นอกเหนือไปจากสิทธิ ในการเลือกตั้งและสิทธิมนุษยชนทั่วไป

สิทธิดังกล่าวได้แก่

"สิทธิของชุมชนในการจัดการทรัพยากร สิทธิในการดำเนินการตาม ประเพณีและวัฒนธรรม" ซึ่งคพป.ได้ให้เหตุผลว่า "ในขณะที่ยุติธรรมภาพอื่น

เป็นสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนแต่ ละคนตามสิทธิปัจเจกชนนิยมที่ได้ อิทธิพลมาจากสังคมตะวันตก แต่ สิทธิชุมชนนั้นจะเป็นสิทธิที่สอดคล้อง กับสังคมตะวันออก ประเพณีไทย ที่มีมาแต่โบราณและจะช่วยแก้ปัญหา ความขัดแย้งในเรื่องทรัพยากรธรรม- ชาติของสังคมไทยได้ ทั้งยังเป็น

การกระจายอำนาจให้ชุมชน...โดยไม่ต้องผ่านระบบผู้แทนหรือองค์กรปกครอง ท้องถิ่น" (น.37)

แม้ว่าคพป.จะให้น้ำหนักส่วนนี้ไว้ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับภาพรวมและ ทั้งนัยทางการเมืองการปกครองระทั้งทางเศรษฐกิจไว้ให้สงอีกเยอะ แต่ผม เห็นว่าเป็นการริเริ่มที่สำคัญที่จะนิยามเรื่องสิทธิโดยออกนอกกรอบประชาธิปไตย "แบบมาตรฐาน"

ส่วนที่ 2 คพป. มุ่งถ่วงดุลการเมืองแบบเลือกตั้ง ด้วยการออกแบบ ระบบประชาธิปไตยเสียใหม่ ไม่ให้เป็นเพียงภาพสะท้อนโครงสร้างอำนาจและ โครงสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่ในสังคม

หรือถ้าพูดอีกแบบหนึ่งก็คือ พยายามตัดหางเสือประชาธิปไตยไทยไม่ให้ เป็นแค่เครื่องมือหากินของผู้ที่ได้เปรียบอยู่แล้ว

เพราะฉะนั้นในส่วนนี้ คพป.จะเน้นเรื่องการสร้างองค์กรหรือสถาบัน ตรวจสอบพฤติกรรมทางการเมืองไว้ค่อนข้างมาก โดยเสนอให้มีตั้งแต่ตุลาการ รัฐธรรมนูญ ระบบศาลปกครอง ระบบตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภาจนถึงระบบ Impeachment (ระบบตรวจสอบการทุจริตประพฤติ มิชอบของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง)

ลักษณะพิเศษขององค์กรหรือสถาบันดังกล่าวล้วนเป็นอิสระจากการ เมืองทั้งสิ้น และใช้ระบบแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามาอยู่ในตำแหน่งค่อนข้างยาว นาน

นอกจากนี้ คพป.ยังเสนอให้ปรับปรุงระบบเลือกตั้งและเสนอให้มีสภา ระดับชาติเพิ่มขึ้น รวมแล้วเป็น 3 สภา ซึ่งในจำนวนนั้นมีอยู่เพียงสภาเดียวที่ใช้ วิธีเลือกตั้งแบบประชาชนเลือกผู้สมัครโดยตรง ที่เหลือแต่งตั้งกับเป็น สมาชิกโดยตำแหน่งหนึ่งสภาและเลือกโดยอ้อมอีกหนึ่งสภา ทั้งนี้และทั้งนั้นให้ สภาชิกของทุกสภามีศักดิ์และสิทธิ์เท่าเทียมกันทุกประการ

น่าเสียดายที่ผมไม่มีเนื้อที่พอที่จะวิจารณ์รายละเอียดของข้อเสนอต่างๆ แต่ก็สามารถยืนยันได้ว่า คพป. เน้นทางแก้ปัญหาส่วนที่ 2 นี้มากกว่าส่วนที่ 1 หลายเท่า จนอาจสรุปว่าเป็นเนื้อหาหลักของแนวทาง "ปฏิรูปการเมือง" ฉบับ ที่ผู้คนกำลังกล่าวขวัญถึง

ผมเองจะว่าไปก็ไม่มีความได้แง่ียงอย่างจริงจัง..

แต่สิ่งหนึ่งที่ผมเห็นว่าลอยเด่นออกมาจากข้อเสนอของคพป. คือท่าน ผ่ากความหวังไว้กับการสร้างองค์กรใหม่

และผ่ากความหวังไว้กับระบบแต่งตั้งมากเหลือเกิน...มากจนน่าเป็นห่วง ถ้าเป็นผม คงจะผ่ากความหวังไว้กับยุทธศาสตร์แรกมากกว่ายุทธศาสตร์ ส่วนที่สอง หรืออย่างน้อยที่สุดก็จะให้ความสำคัญเท่าๆกัน เพราะผมคิดว่า การชดเชยความไร้อำนาจของประชาชน น่าจะอยู่ที่การให้อำนาจพวกเขาดูแล ตนเองมากขึ้นและลดอำนาจรัฐในส่วนนี้ลง

ไม่ใช่เพียงสร้างองค์กรรับร้องทุกข์เพิ่มขึ้น แล้วถือนั่นคือ "การเมือง ของพลเมือง"

ต่อประเด็นที่เหลือ ผมคงต้องขอผลัดเป็นคราวต่อไป !!

ในข้อเสนองานของคพป. ...ที่เข้าใจยากที่สุดเห็นจะเป็นส่วนที่ "ว่าด้วยรัฐสภาพคณบดีรัฐมนตรีและความสัมพันธ์ของสององค์กรนี้ต่อกัน"

เข้าใจยากก็เพราะคพป.ต้องการปฏิรูปความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างสถาบันการเมืองต่างๆทั้งหมด กระทั่งพิวพันไปถึงสถาบันการปกครอง

แม้คพป.จะไม่ระบุออกมาตรงๆ แต่ผมก็พอจะเดาได้ว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญในส่วนนี้ มีเป้าหมายอยู่ที่การจักระบบการเมืองในหมู่นักชนชั้นนำ (Elites) ให้ลงตัวยิ่งขึ้น สะท้อนคูลกำลังที่เป็นจริงมากขึ้น รวมทั้งมีเวทีที่ส่งเสริมความขัดแย้งอย่างสันติและเปิดเผย

ในวิชารัฐศาสตร์ เราเรียกความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างสถาบันการเมืองการปกครองต่างๆว่าระบอบการเมือง (Regime) ลักษณะของระบอบจะคอยกำหนดว่าใครหรือชนกลุ่มไหนบ้างที่จะได้ขึ้นมาอำนาจและขึ้นด้วยวิธีใด ใครหรือชนกลุ่มไหนบ้างที่ถูกปิดกั้นทางกระทั้งถูกคัดออกไป

แต่ไม่ว่าจะเป็นระบอบอะไร...ผู้อยู่ใต้การปกครองมักจะเป็นตัวแปรที่สำคัญน้อยกว่าบรรดา Candidates ที่จะขึ้นกุมอำนาจเสมอ อย่างมากแค่มีส่วนร่วมบ้าง หรือบางทีก็เป็นแค่ข้ออ้างความชอบธรรม

อันนี้แม้แต่ระบอบประชาธิปไตยก็ไม่ยกเว้น

พูดกันอย่างยอุมรับความเป็นจริง ตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการสร้างระบอบการเมืองทุกประเภทคือชนชั้นนำ ซึ่งในแต่ละยุคสมัยและในแต่ละสังคมอาจจะมีลักษณะแตกต่างกันไป ถ้าระบอบใดทำให้ชนชั้นนำรับได้และพอใจ ระบอบนั้นมักจะมั่นคงและอยู่ได้ยาวนาน

ในทางตรงข้าม ถ้าระบอบใดรองรับ (Accommodate) ชนชั้นนำไม่ได้ครบถ้วนระบอบนั้นก็จะเต็มไปด้วยปัญหาขัดแย้งทางการเมือง

กล่าวเช่นนี้มิใช่ผมไม่เห็นหัวประชาชน (หวังว่าคงไม่มีใครมาตั้งข้อหาและเพေးให้ผมอีก) แต่เรากำลังวิเคราะห์การเมืองกัน ก็ต้องเผด็จให้ชัดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ต้องเอามาพิจารณา

ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับชนชั้นนำก็คือว่า พวกเขาไม่ได้มีอยู่กลุ่มเดียว และในบางช่วงประวัติศาสตร์บางทีก็มีการเกิดชนชั้นใหม่ๆเกิดขึ้น ขณะทีกลุ่มเก่าอ่อนหลังหรือแม้แต่สลายตัวลงไปในทางสังคม

ในกรณีของประเทศไทย ครั้งหนึ่งเราเคยมีขุนนางเป็นชนชั้นนำ (Traditional Nobles) แต่เมื่อเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง ระบบไพร่เสื่อมทรุด รากฐานทางสังคมของขุนนางก็ถูกกัดกร่อน ยิ่งหลังปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินในปีพ.ศ. 2435 แล้ว ขุนนางแบบเก่าก็หมดฐานะทางการเมือง

หลังพ.ศ. 2475 หลายสิบปี ชนชั้นนำที่มีอิทธิพลสูงสุดในประเทศไทยคือชนชั้นนำจากระบบราชการ (Bureaucratic Elite) เพราะฉะนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วระบอบการเมืองในช่วงนี้จึงถูกออกแบบให้รองรับแต่ผู้นำการเมืองที่มาจากระบบราชการเท่านั้น การขึ้นลงอำนาจ การใช้อำนาจ ล้วนแล้วแต่ผ่านทางระบบราชการทั้งสิ้น

พอมาถึงปี 2516 ชนชั้นนำนอกบรรดาข้าราชการ (Extra-Bureaucratic Elite) เติบโตขึ้น เห็นว่าระบอบอำนาจนิยมไม่มีที่ว่างสำหรับพวกเขา ก็เริ่มท้าทายชนชั้นนำเก่าและขอออกแบบระบอบใหม่ให้ตัวเองมีที่เข้าร่วมบ้าง...

แน่นอน ที่ผมพูดมาข้างต้นอาจจะกลไกไปบ้าง แต่เมื่อถึงรายละเอียดแล้วแก่นเรื่องก็เป็นเช่นนั้น

ด้วยเหตุนี้แม้จะไม่ล้มประชาชน แต่ผมก็อยากพินเชิงลงไปเลยว่ามีปัญหาใหญ่ทางการเมืองข้อหนึ่งที่เกิดกร่อนสังคมไทยมาราว 20 ปี คือปัญหาของการเมืองรองรับชนชั้นนำได้ไม่ครบถ้วน หรือไม่สามารถจัดสรรสู่ทางขึ้นสู่อำนาจให้เป็นทีพอใจของทุกฝ่าย

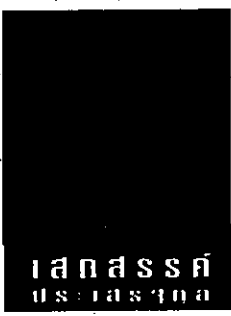
หลังกรณี 14 ตุลาคม 2516 ชนชั้นนำในระบบราชการถูกเบียดออกจากศูนย์อำนาจ พอถึง 6 ตุลาคม 2519 พวกเขาได้กลับตั้งอำนาจคืน เมื่อเหตุการณ์ที่ท่าจะลุกลามบานปลายรัฐประหารในปี 2520 ก็รีบแบ่งอำนาจส่วนหนึ่งให้ชนชั้นนำนอกบรรดาข้าราชการ โดยผ่านรัฐธรรมนูญ 2521 (ซึ่งอนุญาตให้คนทั้งจากระบบราชการและจากพรรคการเมืองขึ้นสู่อำนาจได้กลายเป็นพันธมิตรในการปกครอง)

สภาพดังกล่าวทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองอยู่ราว 10 ปี จากนั้นพอถึงช่วงรัฐบาลพลเอกชาติชาย ดุลอำนาจก็เอียงไปทางชนชั้นนำนอกบรรดาข้าราชการ ทำให้ในที่สุดเกิดรัฐประหารในเดือนกุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งในมิติที่สำคัญนับเป็นการชิงพื้นที่คืนโดยฝ่ายข้าราชการประจำ

ครั้นถึงเดือนพฤษภาคม 2535 ฝ่ายชนชั้นนำนอกบรรดาข้าราชการก็ชิงพื้นที่ทางการเมืองกลับมาได้อีก โดยผ่านสไลแกน "นายกฯต้องมาจากการเลือกตั้ง" ซึ่งหมายถึงว่าไม่ให้ผู้นำรัฐบาลมาจากระบบราชการประจำนั่นเอง

พูดก็พูดเถอะ การต่อสู้ชิงอำนาจกันแบบนี้ควรจะต้องพอเสียที ประเด็นที่สำคัญที่สุดก็คือ ทั้งชนชั้นนำจากระบบราชการและชนชั้นนำ

นอกระบบราชการ แท้จริงแล้วก่อมลปฏิเสฐฐานะการดำรงอยู่ของกันและกันไม่

ได้ สิ่งที่ได้แย่งกันมาตลอดมีเพียงแค้ใครควรเป็นพระเอกใครควรเป็นพระรอง

หักล้างกันแต่ละครั้ง แล้วสร้างระบอบ (โดยผ่านรัฐธรรมนูญ) กัดกันอีกฝ่ายหนึ่ง มันจะได้อะไรขึ้นมา ในขณะที่ความเป็นจริงไม่มีใครสามารถนำพาประเทศโดยลำพัง

ปัญหาที่เลวร้ายที่สุดก็คือ ทุกครั้งที่ชนชั้นนำเหล่านี้ขัดแย้งกันถึงจุดแตกหัก ประชาชนกลับต้องเป็นผู้จ่ายราคา ถ้าไม่บาดเจ็บล้มตายเวลาสู้รบรอบอำนาจนิยม ก็ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพเวลาเผด็จการหรือเบื้อรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้ง

เสร็จแล้วระบอบที่เอียงไปทางใดทางหนึ่งก็ไม่เคยคัดเลือกคนดีที่สุดของตนขึ้นมาพาประเทศได้ รวมทั้งไม่สามารถถกาคัยคนดีของอีกฝ่ายหนึ่งได้เช่นกัน

ในหมู่นักชนนำจากระบบราชการและในหมู่นักชนชั้นนำนอกระบบราชการนั้น ผมกล้ายืนยันว่าเติมไปด้วยผู้คนที่มั่งคั่งคุณธรรมและความสามารถ

แต่ระบอบอำนาจนิยมที่รวมศูนย์อำนาจอยู่กับคนคนเดียว (แม้บางสวนจะหวังดี) ย่อมปิดแควบโดยโครงสร้าง คนดีจำนวนมากเข้าไม่ถึงหรือไม่เต็มใจร่วมมือ จึงมักกลายเป็นเวทีของพวกประจบสอพลอในที่สุด

เช่นเดียวกับระบอบเลือกตั้งแบบที่เป็นอยู่ ย่อมคัดคนดีที่ไม่อยากเล่นการเมืองออกไปโดยอัตโนมัติ อย่างว่าแต่ทอดทิ้งข้าราชการประจำส่วนที่ไม่ยอมก้มหัวให้นักการเมือง ตรงนี้แหละ ที่ผมคิดว่าเป็นปัญหา

ปฏิรูปการเมือง "การเมืองของชนชั้นนำ"

ที่คพป.ต้องการเสถียรแบบรวดเร็วหมดเรื่องหมดราว

ประการแรก สร้างสถาบันรัฐสภาแบบไตรภาคี เพื่อ Accommodate ชนชั้นนำทุกวงการ ให้มีเวทีการเมืองเปิดเผยของทุกฝ่าย เสถียรความขัดแย้งได้โดยสันติ ในกรอบแห่งกฎหมาย

ประการต่อมา อาศัยการถ่วงดุลอำนาจระหว่างสถาบันต่างๆ (นอกเหนือไปจากการเมืองการตรวจสอบ) ทำให้การเมืองมีลักษณะเสถียรสุจริต ไม่มีใครสามารถสร้างความผิดพลาดใหญ่หลวงหรือทำการมิชอบได้ โดยลดสายตาของผู้อื่น

และประการสุดท้าย ผมคิดว่าคพป.คงต้องการถือโอกาสนี้สร้างระบบสกรีนคนด้วยกล่าวคือ คิดวิธีคัดสรรให้คนดีมีโอกาสมากขึ้นที่จะเข้ามาอยู่ในสถาบันการเมือง และคนไม่ดีมีโอกาสน้อยลง

จะว่าไปก็นับว่าเป็นทั้งอัจฉริยภาพและเป็นความฝันอันยิ่งใหญ่จริงๆ ผมเห็นด้วยกับคพป.ในทางหลักการที่จะให้ชนชั้นนำจากทุกวงการมีส่วนร่วมทางการเมือง และมีส่วนร่วมตามทำนองคลองธรรม ไม่ใช่ใช้ลับๆ ล่อๆ อยู่ตามห้องอาหารโรงแรม

ประชาชนนั้นได้รับประโยชน์จากการที่มีชนชั้นนำดำรงอยู่หลายกลุ่ม เพราะมันคือโอกาสที่จะต่อรองให้เหลือแล้วพวกเขาบ้าง เมื่อกลุ่มหนึ่งกดขี่ข่มเหงหรือเอาเปรียบกันเกินไปสนับสนุนอีกกลุ่มหนึ่งให้ขึ้นมาอำนาจ ผ่านเวลา ยาวนานการกระทำไม่ติดต่อประชาชนย่อมลดลง กระทั่งในบางห้วงเวลาต้องแย่งกันเอาอกเอาใจ

แต่เท่าที่ผ่านมา การร่วมมือกับชนชั้นนำของประชาชนมักจะถูกบีบให้แสดงออกโดยสุดขีดเกินไป ซึ่งบางทีก็ได้ไม่คุ้มเสีย

พูดให้ชัดขึ้นก็คือ ถ้าไม่สนับสนุนให้ทำรัฐประหารเวลาโกรธการเมือง ก็ต้องลงสู่ห้องถนเนฆะขิญทอคาบการบอบปีนเวลาโกรธระบอบเผด็จการ สิ่งเหล่านี้น่าจะสิ้นสุดลงเมื่อมีระบอบรัฐสภาแบบไตรภาคีตามแนวของคพป. (ดูรายละเอียดในหนังสือ ปฏิรูปการเมือง น.45-80)

เพราะฉะนั้น ผมจึงเห็นด้วยจริงๆว่าการปฏิรูปในทิศทางนี้จะช่วยป้องกันมิให้กรณีนองเลือดเดือนนั้นเดือนนั้นเกิดขึ้นใหม่อีก หรือถ้ามันจะเกิดก็เกิดในระดับความรุนแรงที่น้อยลง

อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงการคัดเลือกคนมาทำหน้าที่ในสถาบันทางการเมือง ผมคิดว่าข้อเสนอของคพป.ยังหลวมไปสักนิด

ในส่วนของการชนชั้นนำที่ขึ้นมาอำนาจโดยผ่านพรรคการเมือง คพป.ได้จัดระบบเลือกตั้งให้ใหม่ ซึ่งประเด็นดีเยี่ยมและน่าจะนำมาใช้

แต่ในส่วนของการชนชั้นนำที่จะขึ้นสู่อำนาจโดยการแต่งตั้งนั้น หรือเลือกตั้งโดยอ้อมนั้น ผมเห็นว่ายังไม่มียุทธวิธีประกันอะไรเลยที่ว่าพื้นที่ดังกล่าวจะเป็น "เขตปลอดภัยการเมือง"

ระบบแต่งตั้งอาจจะช่วยเปิดโอกาสให้คนดีที่ไม่อยากไปเดินหา "คะแนนนิยม" แต่ระบบแต่งตั้งก็เปิดโอกาสให้คนที่ไม่ชำนาญไม่ได้เหมือนกัน

ถ้าอุชของไหว้ตรงนี้ได้จึงจะถือว่าเป็นข้อเสนอที่ครบถ้วนสมบูรณ์

ประชาธิปไตย 2 มิติ

คืนสุดท้ายในเกียวโต ผมนั่งอยู่ในวงสนทนาที่มีลักษณะพิเศษมากวงหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยคน 4 คน...

คนแรกคือเนลส เจ้าของบ้านที่ผมกับครอบครัวไปอาศัยพัก เธอเป็นนักศึกษารัฐศาสตร์จากฟิลิปปินส์ คนถัดมาชื่อตินัส เป็นนักศึกษาวิทยาศาสตร์ชาวรัสเซีย ซึ่งแบ่งห้องเช่าอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน ส่วนคนที่ 3 เป็นอาจารย์คณิตศาสตร์จากจีนแผ่นดินใหญ่ ชื่ออะไรผมจำไม่ได้ รู้แต่ว่าเป็นเพื่อนของเนลสซึ่งชอบแวะเวียนมาที่บ้านนี้เกือบทุกวัน

คนที่ 4 นั่นละ...คือผมเอง

ในเมื่อคน 4 คน 4 สัญชาติมาคุยกันในประเทศที่ 5 ซึ่งทุกฝ่ายล้วนเป็นชาวต่างชาติ เรื่องราวที่ถูกหยิบยกขึ้นมาจึงค่อนข้างครบครวญวาท กระนั้นก็ตาม ในตอนท้ายๆ ของการสนทนาเมื่ออยู่เรื่องหนึ่งที่ทำให้ผมต้องคิดอะไรต่อไปอีกยี่สิบปี

ประเด็นมันเริ่มด้วยการที่ผมอดถูกคิดขึ้นมาไม่ได้ว่าคนรัสเซียกับคนจีนแดงมาทำอะไรอยู่เกี่ยวกับเกียวโต อย่างผมซึ่งเป็นคนไทยมาเที่ยวที่นี่เป็นเรื่องที่แสนจะธรรมดา เพราะคนไทยเราชอบเร่ร่อนสัมผัสกับคนทั้งโลกมานาน คำตอบเบื้องต้นที่ผมได้รับก็คือเดี๋ยวนี้ทั้งคนจีนและคนรัสเซียต่างไปไหนก็ได้ ไม่มีใครว่าและไม่มีใครสนใจ แต่ละคนสามารถทำตามความพอใจของตนเอง

"ผมไม่เข้าใจเลย พวกคุณอยู่ในสังคมที่เคยมีการจัดตั้งสูงมาก จู่ๆ มันก็พังลงมาจนแทบไม่มีร่องรอยของสังคมที่เคยผ่านการปฏิวัติมานานหลายสิบปี ทำไมถึงเป็นอย่างงี้ได้" ผมตั้งปรารภกึ่งไต่ถามพวกเขา

"ก็เพราะมันเป็นการจัดตั้งโดยบังคับนะซี มันถึงได้พังลงมา" หนุ่มจีนตอบ "ในสมัยปฏิวัติวัฒนธรรมทุกคนพูดเหมือนกันหมด ทำเหมือนกันหมด แต่ทุกคนก็รู้ว่าไม่มีใครพูดความจริง"

"แล้วเดี๋ยวนี้พวกคุณจะอยู่กันยังไง มีอะไรเป็นสิ่งเชื่อมโยงผู้คนไว้ด้วยกัน ในเมื่ออุดมการณ์สังคมนิยมก็ไม่มีแล้ว สังคมจีนแบบเก่าก็ถูกทำลายไปนาน" ผมซักต่อไป

"มันก็มีบรรยากาศแบบตัวใครตัวมันอยู่มาก แต่บางส่วนเริ่มกลับไปหาค่านิยมดั้งเดิมบ้างแล้ว เช่นเริ่มฟื้นฟูจริยธรรมแบบขงจื้อ เริ่มสร้างระบบแชร์ระบบวงศ์ตระกูลกันขึ้นมาใหม่"

ผมฟังคำอธิบายของอาจารย์คณิตศาสตร์แล้วก็นึกสงสัยขึ้นมาทันทีว่าในรัสเซียตอนนี้มีอะไรบ้างที่ช่วยเหนี่ยวรั้งประชาชนไว้ด้วยกัน เพราะถ้าพูดกันจริงๆ การพังทลายของระบบโซเวียตมันน่าทึ่งกว่าการเสื่อมทรุดของสังคมนิยมในจีนเสียอีก

"จริงๆ แล้วเราไม่มีสังคมนิยมดำรงอยู่เลย" หนุ่มนักวิทยาศาสตร์เอ๋ยขึ้นซ้ำๆ ด้วยน้ำเสียงแผ่วเบา เขาเป็นคนที่มึนคลุกฟิลิปปินส์ที่สุดคนหนึ่งที่ผมเคยเห็นมา หน้าตาอ่อนเยาว์แต่เคลื่อนไหวเหมือนชายชราที่ผ่านความทุกข์ยากมานาน

"ที่ผ่านมา โซเวียตมีการปกครองแบบเบ็ดเสร็จ ปังเจกบุคคลมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก ทุกคนจะมีสายโยงใยกับข้างบนเท่านั้น พอเลิกระบบนี้ไปเลยไม่มีใครรู้จักใครพอที่จะก่อรูปเป็นสังคมหรือชุมชน...ก็เลยตัวใครตัวมันไปวัน ๆ"

"แล้วค่านิยมเก่าๆ ก่อนปฏิวัติบอลเชวิค?" ผมถามเพราะนึกถึงลัทธิขงจื้อในจีน

"70-80 ปีแล้ว...จำอะไรไปไม่ได้แล้ว" ติเนสกล่าวสั้นๆ ด้วยดวงตาเหม่อลอย จากนั้นไม่นาน ผมก็ขอตัวขึ้นไปนอน แต่ในความหนาวเหน็บที่คลิคลุ้มกลองตึกของเกียวโต ผมยังคงลืมนึกไปหลงอยู่ในความมืดอีกครั้งใหญ่...ความทรงจำเก่าๆ สมัยเป็นนักปฏิวัติคลั่งตัวย่อมาจากความเหน็บหนาวอีกขั้นหนึ่ง จากอดีตที่เคยมีชีวิตแบบจัดตั้งร้อยเปอร์เซ็นต์สู่สังคมแบบสุดชีวิตตัวใครตัวมัน...ผมควรรยืนอยู่ตรงไหนจึงจะถูกต้องพอดี ?

แน่นอน ผมแชร์ความคิดกับทั้งนักวิทยาศาสตร์รัสเซียและนักคณิตศาสตร์จีนแดงในเรื่องเสรีภาพของปัจเจกบุคคล จะว่าไปประเด็นสุดท้ายที่ผมลุกขึ้นชำระสะสางในปากก็ไม่ต่างจากประเด็นที่คนรัสเซียและคนจีนมีเรื่องกับอำนาจรัฐมากนัก

ว่าทุกวันนี้ผมผ่านพ้นความดีใจในเรื่องดังกล่าวมานานแล้ว โจทย์ทางความคิดเปลี่ยนจากสังคมที่จัดตั้งควบคุมอย่างสิ้นเชิงมาเป็นสังคมที่แทบจะไร้การจัดตั้งอย่างสิ้นเชิง ยังไม่ต้องเอ่ยถึงว่าโดยวัฒนธรรม เป็นสังคมที่กำลังจะยึดถือลักษณะตัวใครตัวมันอย่างไม่เจตนา กลับตัว

การคุมเข้มทางการเมืองในจีนและในรัสเซียที่สุดก็ให้กำเนิดลัทธิตัวใครตัวมันซึ่งเป็นปฏิกริยาต่อต้านสภาพเดิม แต่ถ้าเรามาถึงสภาพตัวใครตัวมันเป็นตัวตั้งอยู่แล้วละ ในที่สุดมันจะพาระบบการเมืองไปสู่ทิศใด ?

เราพูดกันมานานเรื่องการปฏิรูปการเมือง แต่จนแล้วจนรอดก็ยังพูดไม่พอทั้งในทางคุณภาพและปริมาณ ในบางที่บางแห่งมีการพูดถึงปฏิรูปการเมืองอย่างละเอียดละออที่วันแล้วและวันเล่า ชัยชนะที่ลิเกลาแบบที่บางฉบับเอาไว้

เรื่องนี้ยังไม่เคยเป็นวาระการประชุมของผู้คน แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่มีगतกลงไปจากหัวข้อสนทนาทางการเมือง คือ มุมมองที่วางรีงๆ แล้วลักษณะของสังคมเป็นรากฐานของระบบการเมืองทั้งปวง

พูดก็พูดเถอะ การเอาแต่ยกประชาชนขึ้นมาเป็นนามธรรมอันสุดฟ่อง มันอาจจะดูสวยงามในทางทฤษฎี แต่อาจจะไม่ช่วยแก้ปัญหาอะไรสักนิด

ความพยายามที่จะแก้ปัญหาการเมืองไทยตั้งแต่ยุคหมอบรัดร์มาจนถึงหมอบสันต์ ผิดถูกอย่างไรผมจะไม่เอ่ยถึงในที่นี้ แต่ที่เห็นว่าจะม้ายคล้ายคลึงกันมาตลอดคือ มีจุดเน้นอยู่ที่การคัดเลือก คนมาคุมอำนาจและการควบคุมผู้ใช้อำนาจให้อยู่ในทำนองครองธรรม ส่วนการจำกัดอำนาจที่สถาปนารัฐเมืองใช้ต่อสังคมยังไม่ใช้จุดเน้นเท่าที่ควร

โดยไม่ลดความสำคัญของข้อเสนอที่มีอาจารย์ประเวศ วะสีเป็นผู้จุดชนวน และมีอาจารย์อมร จันทรมสมบูรณ์เป็นดินระเบิด ผมยังเห็นว่าการปฏิรูปการเมือง มิติที่ 2 นี้ เรายังคงต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำ

พูดอีกแบบหนึ่งก็คือต้องดัดแปลงสังคมอันเป็นรากฐานของการเมืองด้วย เพื่อให้สังคมอาศัยอำนาจการเมืองน้อยลง

ในความเห็นของผมสังคมที่ถูกครอบงำด้วยอำนาจการเมืองมากๆ นั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1) สังคมที่พึ่งตนเองไม่ได้ เช่นสังคมที่เต็มไปด้วยคนจน คนไร้การศึกษา เหมือนในยุคเกษตรกรรมโบราณ แม้จะมีการระเบิดปะทะของประชาชน เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แต่ก็มักนำไปสู่การใช้อำนาจการเมืองอย่างสิ้นพันธ์อีกแบบหนึ่ง เช่นในกรณีของโซเวียตหรือจีนกับจีนคอมมิวนิสต์ เป็นต้น

2) สังคมที่ไร้สายใยสัมพันธ์ในหมู่ประชาชน หรือสังคมตัวใครตัวมันแบบสุดชีวิต ถึงแม้คนในสังคมแบบนี้อาจจะมีความรู้ระดับสูง แต่ความเห็นแก่ตัวทำให้ทำอะไรร่วมกันอย่างต่อเนื่องไม่ได้ มีหน้าซำยังขัดแย้งกันทุกรูปแบบ ทำให้ต้องอาศัยอำนาจการเมืองเข้ามาแก้ปัญหาอยู่ไม่ขาดระยะ กระทั่งในที่สุด คนจำนวนไม่น้อยกลายเป็นผู้เสพติดอำนาจ ถึงไม่ยอมมีอำนาจเองก็อยากใกล้ชิดคนที่มีย

ผมอยากจะทำตัวอย่างสังคมไทยไว้ในสังคมที่อำนาจประเภทที่ 2 แต่จริงๆ แล้วบ้านเราก็มียบางส่วนที่พึ่งตัวเองไม่ได้ในแบบแรก ซึ่งทำให้ 'ความจำเป็น' ในการอาศัยอำนาจการเมืองหนักหน่วงเข้าไปอีก ครั้งหนึ่งคนในชนบทไทยเคยหวังพึ่ง 'พรรคปฏิวัติ' เดียวนี้ก็อยากให้การเมืองคอยอุปถัมภ์ญาติพี่น้องและท้องถิ่นของตน ส่วนคนเมืองนั้นก็อยากให้การเมืองช่วยเรื่องการศึกษาของลูกๆ ก็ยังจัดการเองไม่ได้

ทั้งหลายทั้งปวงนี้ทำให้อำนาจในสังคมไทยเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งถ้าพึ่งจะแก้ไขปรับปรุงเฉพาะส่วนยอดคงไม่พอ หรืออาจจะแก้ไขไม่ได้เลยถ้าไม่แก้ส่วนฐานไปพร้อมๆ กัน

หลายคนอาจจะลืมนึกไปว่าอำนาจในระบบประชาธิปไตยนั้น แม้จะถูกกรอกรัดให้โปร่งใสไร้ลทินปานใด มันก็ยังเป็นอำนาจการเมืองโดยความหมายใจกลาง คือใช้กำหนดชีวิตของผู้คนได้... และชีวิตที่ถูกกำหนดมากก็นั้นผมไม่เห็นว่ามันจะเป็นชีวิตที่ดีสักแค่ไหน ยังไม่ต้องเอ่ยถึงว่าอำนาจที่บริสุทธิ์ก็ผิดพลาดได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม จู่ๆ จะให้การใช้อำนาจการเมืองลดลง โดยคนในสังคมยังไม่ได้ใช้ฟอรั่มเลย คงไม่ถูก

บุคลิกภาพของคนในสังคมไทยปัจจุบันเป็นผลพวงของแผนพัฒนาประเทศ 7 ฉบับ บวกกับการปฏิวัติประชาธิปไตยแบบประเพณีเดียวเล็กอีก 2-3 ครั้ง เพราะฉะนั้นจะว่าไปก็ยังไม่ถึงขั้นเสียทีเดียว

ปัญหาเฉพาะหน้ามีอยู่ว่าในส่วนของสังคมเราจะเสริมลักษณะกันอย่างไรให้พึ่งตนเองได้มากขึ้น จนรัฐยอมรับว่าควรเข้ามาปกครองน้อยลง ส่วนอำนาจการเมืองควรมีไว้เพื่อสะสางปัญหาใหญ่ๆ ไม่ก็เรื่อง

ต่อประเด็นนี้จะว่าผมใช้คดีก็ใช้คดีก็จริง ที่เคยผ่านสังคมทั้งที่มีการจัดตั้งและไร้การจัดตั้งอย่างสุดขั้วมาแล้ว ดังนั้นจึงไม่เชื่อว่าการจัดตั้งอย่างเดียวหรือปัจเจกชนนิยมอย่างเดียวจะแก้ปัญหาได้สำเร็จ

กล่าวอย่างไม่เล่นसानวน ผมก็ยังเห็นว่าเราคงต้องอาศัยทั้งสองลักษณะมาประกอบส่วนกับสิ่งดีๆ ที่เราพอมีอยู่บ้างแล้ว โดยให้มีคนดูแลซึ่งกันและกัน พูดให้ชัดขึ้นก็คือเราคงต้องสร้างปัจเจกชนที่รับผิดชอบต่อส่วนรวม ขณะเดียวกันก็สร้างชุมชนที่ไม่ล่วงเกินปัจเจกภาพของบุคคล ขึ้นมาเป็นฐานของระบบการเมือง

อย่างน้อยอันนี้ก็จำเป็นหลักประกันพอ ที่จะคอยป้องกันไม่ให้คนดีๆ เก่งๆ ของเราต้องหนีไปนั่งอยู่แถวเกียวโต หรือเมืองอื่นๆ ที่เขาคิดว่าน่าอยู่กว่าบ้านเกิดของตัวเอง

18-24 พฤศจิกายน 2538

พฤษภาคมรัก

1...

เหตุการณ์นองเลือดในเดือนพฤษภาคม 2535 นับเป็นเหตุการณ์ใหญ่ทางประวัติศาสตร์อย่างหนึ่ง ซึ่งผ่านเลยมาครบ 3 ปีแล้ว ผมยังประเมินความสำคัญไม่ค่อยถูก

มองในแง่การเข้าร่วมของประชาชน ความรุนแรงของสถานการณ์ ตลอดจนข้อเรียกร้องให้ "นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง" ก็คงต้องยอมรับว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องใหญ่จริงๆ และน่าจะสะท้อนความเอาใจจริงของคนไทยในการสร้างระบอบประชาธิปไตย

แต่ก็อีกนั่นแหละ พอพิจารณาผลที่ได้คืนมา กลับรู้สึกว่าจะไม่มีอะไรมากนัก

หลังเหตุการณ์ "พฤษภาหิมะ" นักการเมืองที่ได้รับเลือกเข้ามาในสภาผู้แทนราษฎร ล้วนเป็นคาเทดราเดิมกลุ่มเดิมเกือบทั้งสิ้น จะต่างจากการเลือกตั้งก่อนหน้านั้นอยู่บ้าง ก็เฉพาะส่วนที่ประกอบขึ้นเป็นเสียงข้างมาก ครั้งหนึ่งพรรคการเมืองเหล่านี้เคยอยู่ในฐานะฝ่ายค้าน แต่กรณีนองเลือดดังกล่าว ได้ช่วยพลิกฐานะของพวกเขาให้กลายเป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาล

พันจากนี้...นโยบายทั้งหลายทั้งปวงของรัฐบาลชุดหลังเดือนพฤษภาคม ก็เหมือนเก็บชุดก่อนโดยพื้นฐาน ระเบียบกฎหมายที่ได้ในการบริหารประเทศก็เหมือนเดิมทุกประการ ยังไม่ต้องเอ่ยถึงการพึ่งพิงอยู่กับระบบราชการประจำในการจัดการสังคม

ในเมื่อสภาพไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม เราคงมองว่าความขัดแย้งครั้งนั้นเกิดขึ้นเพื่อสนองจุดหมายอันใด?

ตีความแบบนักเรียกรัฐศาสตร์ ผมอดรู้สึกไม่ได้ว่า ประเด็นใจกลางของกรณีพฤษภาคม 2535 น่าจะเป็นการแย่งพื้นที่บนเวทีอำนาจกันระหว่างชนชั้นนำ (Elite) ที่มาจากระบบข้าราชการประจำกับชนชั้นนำที่เป็นนักการเมืองอาชีพ หลังจากสร้างกติกาใหม่ว่า ผู้นำรัฐบาลจะต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนแล้ว หลายฝ่ายก็ถือว่าเรื่องมันควรจะจบลง พูดอีกแบบหนึ่งก็คือ ต่อจากนี้ไปอะไรๆควรมอบให้ส.ส.เป็นคนจัดการ ข้าราชการประจำยังอยู่ในวงจรวงอำนาจได้ แต่ต้องถือเป็นพระรอง

กล่าวสำหรับประชาชน...ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ แต่ก็เหมือนข้าราชการประจำนั่นแหละ ปัญหาทั้งปวงควรมอบให้สภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งเป็นผู้ตัดสินใจ

2...

การตีความดังกล่าวหมายถึงว่าในหัวงเดือนพฤษภาคม 2535 ประชาชนเป็นฝ่ายถูกต้มใช้หรือไม่?

พูดจริงๆ ก็คงไม่ถึงขนาดนั้น เพราะประชาชนไม่ชอบระบอบอำนาจนิยมอยู่แล้วเป็นทุนเดิม เมื่อผู้เฒ่าประเทศส่อแววจะไปทางผูกขาดอำนาจ อีกทั้งพูดจาไม่เข้าหูใครๆ แม้มันไม่มีใครชวนก็คงออกมาประท้วงจนได้

ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่านักการเมืองกลุ่มไหนจะแอมผ่นว่าอย่างไรก็ตาม ยังต้องถือว่าประชาชนก็มีความไฝฝั่นที่เป็นของพวกเขาเอง ความไร้เดียงสาของชาวบ้านที่ออกมาต่อสู้มีอยู่ประการเดียว คือ เชื่อว่าฝั่นนั้นนักการเมืองจะช่วยทำให้ปรากฏเป็นจริง...

การโอนอำนาจทั้งหมดมาให้สภาผู้แทนราษฎร จะว่าไปก็ไม่ได้ผิดหลักการอะไร ถ้าหากส.ส.ทุกคน ไม่ว่าฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาล ล้วนเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกับประชาชน

แต่สมการเช่นนี้ ถึงวันนี้ใครๆ ก็รู้ว่ามันเป็นอุดมคติเกินไป ผมไม่ได้กำลังกล่าวหาว่ารัฐบาลไม่ดี หรือนักการเมืองทั้งหลายทั้งปวงล้วนเป็นคนไม่ดี แต่เราทุกคนต้องยอมรับว่าคนทุกคนล้วนมีผลประโยชน์ของตัวเอง มากบ้างน้อยบ้าง... แม้นักการเมืองและพรรคการเมือง ที่พูดถึงประชาชนเทวาทัน กล่าวอย่างถึงที่สุดแล้วก็ยังเป็นกลุ่มผลประโยชน์ประเภทหนึ่ง ซึ่งบางครั้งก็แยกต่างหากจากชนกลุ่มอื่น

ในเมื่อผู้เฒ่ามาจากการเลือกตั้งมิได้สมบูรณ์แบบขนาดนั้น เรามีเหตุผลอันใดที่จะมอบอำนาจให้พวกเขาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์?

สมการทางการเมืองของประเทศไทย... พูดจริงๆ มันไม่ได้มีอยู่แค่เลือกตั้งหรือแต่งตั้งแล้วตัดสินใจแต่แล้ว เพราะถ้าคิดแค่นี้ก็เท่ากับจำกัดเวทีการเมืองอยู่เฉพาะแวดวงชนชั้นเก่า ซึ่งมีวิธีสร้างความชอบธรรมของอำนาจแตกต่างกันไป

ความสัมพันธ์ที่ใหญ่โตกว่าและซับซ้อนกว่าเสมอมากกว่า คือความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง หรือถ้าจะพูดอีก

แบบหนึ่งก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กุมอำนาจกับประชาชนทั่วไป ซึ่งมีได้พื้นฐานตำแหน่งทางการเมือง

ท่าอย่างไรประชาชนจึงจะสามารถกำหนดชะตากรรมของประเทศชาติได้มากขึ้น โดยที่พวกเขาไม่จำเป็นต้องลงสมัครแข่งขันรับเลือกตั้งเป็นส.ส. หรือเป็นรัฐมนตรี ท่าอย่างไรสิทธิและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวบ้านจึงจะมีมากกว่าการหย่อนบัตรลงคะแนน 4 ปีต่อปีหนึ่งครั้ง...

และท่าอย่างไรประชาชนจึงจะสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ โดยไม่ต้องถือเป็นเรื่องทะเลาะกัน ฯลฯ

3...

เรื่อยเลาะมาถึงจุดนี้แล้ว ผมก็อยากจะยืนยันเสียจริงๆ เลยว่าระบอบรัฐสภาที่เป็นอยู่ยังไม่ค่อยเป็นประชาธิปไตยเท่าที่ควร

ถึงแม้ว่านักการเมืองฝ่ายค้านบางท่านจะพยายามตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลอย่างเอาใจจริงเอาใจจัง แต่ตัวสภาผู้แทนราษฎรในฐานะสถาบันการเมือง กลับไม่สามารถตรวจสอบอำนาจของรัฐบาลได้ นักการเมืองในสภาไม่มีสิทธิใช้ดุลพินิจลงคะแนนเสียงได้อย่างเป็นอิสระเพราะจะโหวตต่อให้วิจารณ์เท่าไรก็วิจารณ์ไป ถึงเวลาลงคะแนน รัฐบาลก็สามารถเอาเสียงข้างมากมาตัดสินถูกผิดได้ทุกที

แม้เรื่องที่เราพูดกันในสภาก็เถอะ จริงๆ แล้วหลายเรื่องไม่ควรถูกนำมาอภิปรายเพื่อลงคะแนนเสียด้วยซ้ำ หากควรเป็นเรื่องที่ต้องใช้กระบวนการเข้าไปสะสางจัดการ ผิดถูกว่ากันไปตามรูปคดี ไม่ใช่ใช้ขี้กมือแล้วก็ถือว่าบริสุทธิ์โดยง่าย

ผมตามข่าวดูแล้ว บางเรื่องควรนับเป็นคดีอาญามากกว่า แต่เราก็ไม่มีสถาบันการปกครองที่จะคอยสอดส่องผู้กุมอำนาจในด้านนี้ ครั้นจะอาศัยสถาบันสังคมอย่างสื่อมวลชนช่วยสอดส่อง ก็เป็นกระบวนการที่นักการเมืองไม่ยอมรับ เกิดความขัดแย้งก็ไม่จำเป็นขึ้นมาอีก

สรุปรวมความแล้วก็คือว่า อำนาจตอนนีดูเหมือนจะรวมศูนย์อยู่ในมือนักการเมืองเสียทั้งหมด

และถ้าจะให้วิจารณ์ต่อไป ผมคิดว่าในบรรดาเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจมากที่สุด น่าจะอยู่ที่บทบาทตามกฎหมายของพรรคการเมืองกับอิทธิพลที่ไม่เป็นทางการของบรรดาผู้นำพรรค...

คนจะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นส.ส. ต้องได้รับการเสนอชื่อโดยพรรคการเมืองสังกัดพรรคแล้ว และได้รับเลือกมาแล้ว ยังสามารถหมดฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อีกถ้าถูกพรรคไล่ออก

ในเมื่อกฎหมายให้อำนาจไว้เช่นนี้ อิทธิพลของบรรดาผู้นำพรรคจึงมีอยู่อย่างท่วมท้น กระทั่งถือสิทธิ์โดยเหนือปวงชนชาวไทย (ในกรณีที่สามารถปลดส.ส.) ไม่มีใครขึ้นเวทีการเมืองได้โดยปราศจากขอมอบรับของพวกเขา

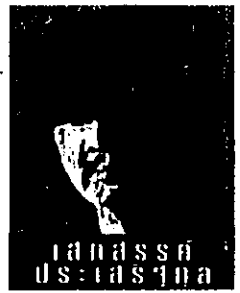
ครั้นจะให้ได้รับการยอมรับจากพวกเขา ก็ต้องวางง่ายใช้ฟัง เรืองจึงไปลงเอ่ยที่โครงสร้างระบอบรัฐสภา ซึ่งแทนที่ฝ่ายนิติบัญญัติจะคอยควบคุมฝ่ายบริหาร ความเป็นจริงกลับตรงกันข้าม

คนดีๆ ที่มีหัวใจอิสระไม่สามารถขึ้นเวทีการเมืองได้ นักการเมืองที่มีแววจะดีก็ถูกควบคุมจนพูดไม่ออก คนนอกสภาจะออกความเห็นบ้างก็ถือว่าไม่มีน้ำหนักตัดสินใจ ระเบียบเช่นนี้ผมไม่เห็นว่ามันจะสร้างสรรค์สังคมได้ตรงไหน

ยังได้ผลพวงของ "พฤษภาหิมะ" ไปให้นายกรัฐมนตรีมาจากสภาผู้แทนฯ ขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนฯ ต้องมาจากพรรคการเมือง และพรรคการเมืองจริงๆ แล้วอยู่ภายใต้อิทธิพลของบรรดาแกนนำพรรค... มันก็เท่ากับว่าคนที่สามารถตัดสินใจชะตากรรมของประเทศไทยมีอยู่เพียงหยิบมือเดียว

มองย้อนหลังไปยังเหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม 2535 ผมไม่เชื่อว่านี่คือสิ่งที่ประชาชนต้องการ ไม่มีใครหรอกที่ยอมออกไปกตเจ็บล้มตายเพียงเพื่อให้บ้านเมืองหยุดอยู่แค่นี้

การผูกขาดอำนาจ ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีใด ผลที่ออกมาไม่เหมือนกัน...

เข็มนาจะเป็นฝ่าย "ถูกพัฒนา"

1 ...

กลับจากบทสัปดาห์ได้ 2-3 วัน ผมก็ไปเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการของสภาพัฒนาเพื่อช่วยกันพิจารณาร่างแผนพัฒนาฉบับที่ 8 หลายท่านคงเคยได้ยินได้ฟังบ้างแล้วว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่จะใช้ในช่วง พ.ศ. 2540-2544 นี้ ถือคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม

ทั้งสองประการหมายความว่าอะไร... บางท่านอาจจะตั้งข้อสงสัยเพราะรู้สึกไม่คุ้นหู

ผมเองได้รับแต่งตั้งให้อยู่ในคณะกรรมการวางแผนพัฒนาคนและสังคมกับเขาด้วย ตอนแรกก็ไม่ค่อยแน่ใจเหมือนกันว่าที่ถือคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและให้การพัฒนาประเทศดำเนินไปแบบองค์รวมนั้น ตรงกับที่ผมเคยคิดๆไว้หรือไม่

แต่ครั้งไปร่วมประชุมสักครั้งสองครั้งจึงมั่นใจว่าโดยส่วนใหญ่แล้วคิดตรงกัน

ถ้าผมเข้าใจไม่ผิด การถือคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาหมายถึงว่าคนเป็นทั้งจุดหมายและปัจจัยในการทำให้สังคมนี้ดีขึ้น เวลาจะดูว่าสังคมพัฒนาแล้วหรือยังให้ดูที่คน และเวลาจะพัฒนาสังคมก็ต้องอาศัยคนเป็นกำลังสำคัญ

พูดกันง่าย ๆ ก็คือต่อไปถ้าจะวัดความเจริญของประเทศ คงไม่ใช่ดูกันแค่ตัวเลขรายได้ความยาวของสายถนน หรือการเพิ่มจำนวนของศูนย์การค้า ฯลฯ หากจะต้องดูด้วยว่าคนมีความสุขหรือเปล่านั้น มีความรู้หรือเปล่านั้น และมีวัฒนธรรมหรือเปล่านั้น

ความเจริญเป็นเรื่องของ "To Be" ไม่ใช่แค่ "To Have" ว่างั้นเถอะ ในเมื่อต้องไปไว้เช่นนี้แล้ว จึงเป็นธรรมชาติของผู้ซึ่งมีแผนฯ 8 จะต้องเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม คือเน้นทั้งการพัฒนาคนและพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกำหนดชีวิตคนไปพร้อมๆ กัน ตามวิสัยทัศน์ที่เขียนไว้ในร่างสำหรับการพิจารณาการพัฒนาคนถือเป็นเรื่องต่อเนื่องตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตาย ให้ทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีชุมชนเข้มแข็ง และอยู่ในสังคมที่มีสมรรถภาพ เสรีภาพและมีความยุติธรรม ตลอดจนเป็นสังคมที่สันติไม่มีความขัดแย้งรุนแรง ฯลฯ

ไม่ต้องย้ำ ทุกท่าทีก็จะมองออกว่าแผนพัฒนาประเทศฉบับนี้มีลักษณะเป็นอุดมคติโดยแท้

และเช่นเดียวกับอุดมคติทั้งหลาย มันคงต้องกระทบกระทั่งกับความเป็นจริงในระดับเผชิญหน้าทีเดียว...

2 ...

ผมจำได้ว่าในการประชุมครั้งแรก เรายังใช้คำว่า "คุณอนุกรรมการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม" ซึ่งกรรมการส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยจนต้องเปลี่ยนชื่อในที่สุด

คำว่า "ทรัพยากรมนุษย์" เป็นคำที่ใช้กันมานาน และที่สำคัญก็คือมันอยู่ในจิตสำนึกของเรามาหลายสิบปี ไม่ว่าเรามองตัวเองหรือมองผู้อื่น

ผมเข้าใจว่ารากฐานความเป็นมาของคำคำนี้ น่าจะสืบย้อนไปได้ถึงการปฏิวัติอุตสาหกรรมในโลกตะวันตก ซึ่งถือมนุษย์เป็นเครื่องมือการผลิตอย่างหนึ่ง กระทั่งเป็น "วัตถุดิบ" ที่ใช้ในการผลิต เพื่อผลสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจ

ในเมื่อมองมนุษย์เช่นนั้นแล้ว เราทุกคนต่างก็พยายามทำตัวเองให้เป็นเครื่องมือการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึงว่าทำตัวเองให้มีความเท่าเทียมกับวัตถุดิบทั้งหลาย ที่ต้องใช้ในกระบวนการผลิตไม่เพียงกำหนดตัวเองไว้เช่นนี้ แม้เวลาประเมินผู้อื่นก็ใช้สายตาเดียวกัน

กล่าวอีกแบบหนึ่งก็คือเรามองตัวเองว่าเป็นเครื่องมือของผู้อื่น และมองผู้อื่นว่าเป็นเครื่องมือของเรา จากนั้นก็ซื้อขายชีวิตของกันและกันจนกลายเป็นแบบแผนความสัมพันธ์หลักในสังคม

แน่นอน พูดกันอย่างนี้ๆ แล้ว วิถีชีวิตดังกล่าวมันน่าจะมีข้อดีไม่น้อย และเป็นพลังขับเคลื่อนให้สังคมไทยก้าวรุดหน้ามาพักใหญ่ทีเดียว ถึงแม้ว่าที่ผ่านมามีผู้จะประจบประก่อการค่าโดยหวังกำไร เรียนหนังสือสูงโดยหวังว่าจะได้กินเงินเดือนแพงๆ สร้างโน่นผลิตนี่เพื่อขายเอาเงิน ฯลฯ แต่ความเจริญทางวัตถุและเนื้อหาริชาความรู้ที่เติบโตมาพร้อมกับ "ตัดหน้า" เหล่านี้ ก็เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์โดยองค์รวม

เพียงแต่ว่าความทุกข์ที่มันพามาด้วยก็มีมาก จนเราไม่สามารถหยุดอยู่แค่นั้นได้

ในบรรดาความทุกข์ที่ทั้งปวงที่เกาะติดอยู่กับสังคมอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมสมัยใหม่ ผมคิดว่าเราอาจจำแนกได้เป็น 4 ข้อด้วยกัน

1) ทุกข์อันเกิดจากการแย่งชิงชีวิตคนส่วนใหญ่ให้เหลือเพียงมิติเดียว คือเป็นสินค้าในตลาดแรงงาน อันนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งกับตัวเองอย่างต่อเนื่อง เป็นความเครียดปกคลุมทั้งชีวิต เพราะเกรงว่าตัวเองจะเป็นสินค้าขายไม่ออกหรือเป็นแค่สินค้าราคาถูก

2) ทุกข์อันเกิดจากความขัดแย้งรุนแรงทางสังคม เนื่องจากการแข่งขันกันอย่างเอาเป็นเอาตัว เพื่อช่วงชิงทรัพยากรและช่วงชิงตลาดขายสินค้า ยังไม่ต้องเสียดังความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ของบุคคล

3) ทุกข์อันเกิดจากความขัดแย้งกับธรรมชาติ ซึ่งรุนแรงในเรื่อๆ ทั้งในเรื่องจากธรรมชาติในแง่ความสมารถทางการผลิตและการบริโภคที่ไร้ขีดเขต ซึ่งล้วนแล้ว

แต่หนีไม่พ้นการตัดแปลงธรรมชาติ และการเอาผลผลิตของธรรมชาติมาใช้จนเกินความพอดี

4) ทุกข์อันเกิดจากความเฉยเมยต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ทั้งๆ ที่ทุกคนล้วนต้องการความอบอุ่นเอากันเหมือนและปรารถนาารดูแล แต่ไม่ได้รับสิ่งเหล่านี้เพราะขาดกลไกทางวัฒนธรรมของโลกพรรคให้กว้างไกลกว่าการถือดูชายแรงหรือการเห็นผู้ผู้เป็นแคร์คริมิก

ทั้งหมดนี้ ผมคิดว่ามันเป็นความทุกข์ที่แผนฯ 8 ต้องการแก้ไขต่อไป ซึ่งจะว่าไปคงไม่ใช่เรื่องง่ายเท่าใด...

เพราะถึงที่สุดแล้วมันกระทบถึงภาวะเสียทรงระวางเพศของคนไทยทั้งประเทศทีเดียว

3 ...

ปัญหาของแผนฯ 8 นี้ ความยากลำบากที่สุดล้วนเผลอออกมาจากจุดหมายที่คิดการพัฒนาคนและสังคม ในมิติที่แตกต่างไปจากเดิม เริ่มตั้งแต่ที่ถามที่ว่า แผนฯ นี้ใครจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ก็ตอบกันแทบไม่ออกแล้วเพราะในความเห็นจริงเบื้องต้น คนส่วนใหญ่ล้วนมีวิถีชีวิตที่อยู่ตรงข้ามกับแผนฯ

ถ้าฟังจะคล้ายกับงบประมาณกับบรรณาธิการเป็นผู้ลงมือตัดแปลงคนและสังคมก็ไม่แน่ว่าจะทำได้ตรงตามที่คิดกันไว้ ครั้นจะฝากไว้กับรัฐบาลของพรรคการเมืองและนักการเมืองก็ยิ่งชวนให้วิตกกังวลหนักขึ้นไปอีก ส่วนจะมอบให้ภาคเอกชนไปเป็นผู้ปฏิบัติ ไม่มีใครรู้แน่ชัดว่าแผนฯ นี้จะขึ้นต้นและลงเอยอย่างไร แต่ว่ามันควรเป็นเข็มทิศชี้ทางสังคมไทยตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นไป

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือเรื่องของการวัดผลหรือประเมินความสำเร็จของการพัฒนา

ต่อประเด็นนี้ ผมเห็นว่ายังคงต้องมีการถกเถียงกัน เพราะการพัฒนาคนและสังคมตามแผนฯ 8 คงใช้วิธีวัดผลแบบต่างๆ ไม่ได้หรือใช้ได้ก็ไม่พอ ยกตัวอย่างเช่น หากจะวัดกันที่รายได้เฉลี่ยต่อหัว หรืออัตราการรู้หนังสือหรือ literacy ในการศึกษา ของประชาชนแทนนั้นก็คงบอกไม่ได้ว่าคนในประเทศที่ "พัฒนา" ไปแค่ไหนแล้ว เพราะคนที่มีความรู้ได้สูงเรียนหนังสือหลายปีอาจจะไม่มีความสุข หรือไม่มีความรอบรู้ที่อบอุ่น ไม่ได้สังคมชุมชนเข้มแข็ง หรือไม่มีส่วนสร้างสังคมยุติธรรมตามที่แผนฯ นี้ไว้ก็ได้

ยังไม่ต้องเอ่ยถึงว่า "ผลสำเร็จ" ของแผนฯ 1-7 เหล่านี้อาจจะมีส่วนสำคัญในการทำให้ชีวิตผู้ใดไม่มีความสุข ครอบครัวไม่อบอุ่น ชุมชนไม่เข้มแข็ง และสังคมไม่ยุติธรรมอีกต่างหาก

ผมลองเสนอให้ดูที่การลดลงของสถิติหย่าร้างเพื่อตรวจสอบเรื่องความอบอุ่นของครอบครัว ก็ปรากฏว่ามีผู้ใหญ่ท่านหนึ่งตั้งขึ้นมาว่าคนสมัยนี้เขาชอบอยู่กับใครไม่จดทะเบียน แล้วเราจะไปดูสถิติได้ที่ไหน

ครั้นเสนอให้วัดระดับการพัฒนาของคนในประเทศด้วยการดูที่จำนวนหนังสือที่อ่าน ก็มีอีกอุปสรรคได้โดยง่าย เพราะวิถีชีวิตโดยเอาหน้าหนักกระต่ายที่ใช้ทั้งประหม่อมหารด้วยจรรยาบรรณ อาจจะไม่หมายถึงการบริโภคกระดาษที่ติดปากมากกว่าการอ่านตำรา

เรื่องของการที่คิดต่อไปที่เราคงต้องทำสถิติสิ่งต่างๆ ที่ผิดแผกจากความเคยชินให้มากขึ้นเพื่อให้วัดระดับความเจริญของคนและสังคม

ยากตัวอย่างเช่น แทนที่จะมีแค่ตัวเลขการครอบครองรถของคนในประเทศ ก็ควรให้มีสถิติความเข้มงวดบนทางม้าลาย และสถิติจำนวนรถที่หยุดให้คนข้ามถนนเพิ่มขึ้นแล้วด้วย ถึงแม้สถิติขวเพื่อคนพิการจะได้ยังดีใหญ่

ในเรื่องของการศึกษาที่เช่นกัน ดูแค่จำนวนผู้เรียนจบคงไม่พอ หากยังต้องดูสถิติการใช้ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ การชมอาร์ตแกลเลอรี และการจำหน่ายหนังสือประเภทต่างๆ

ทั้งหมดนี้เป็นแค่การวัดระดับวัฒนธรรมโดยพื้นฐาน และถ้าจะไล่ละเอียดยิ่งขึ้นเราควรมีสถิติการทำความดีทุกประเภท ตั้งแต่เก็บขยะตามถังขยะได้คืนเจ้าของไปจนถึงการบริจาคช่วยเหลือผู้เดือดร้อน การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ

ตัวเลขการปลูกต้นไม้ สถิติการเสนอข่าวคนดีเรื่องดี อะไรต่อมิอะไรอีกมากมาย โดยการตีความส่วนตัวคงผม ความทุกข์จากการ "พัฒนา" ที่ผ่านมามีมากเหลือเกิน เพราะฉะนั้นแนวคิดอย่างในแผนฯ 8 จะช้าจะเร็วก็คงต้องเกิดขึ้น

หากไม่เกิดอย่างเป็นทางการ ก็ต้องเกิดอย่างเป็นไปเอง ในเมื่อมันออกมาได้อย่างนี้จึงต้องนับเป็นเรื่องน่าดีใจ

อย่างน้อยที่สุด ก็เป็นการตั้งสังคมน่าดีทางการ "มี" สิ่งต่างๆ ทางวัตถุนี้มันไม่ใช่หลักประกันที่เพียงพอสำหรับชีวิตที่ผาสุกและมีความเจริญ

มันขึ้นอยู่กับว่าคนในสังคม "เป็น" คนอย่างไรด้วย.... W

ช่วงฝน
หนุ่มธีรภาพ โลหิตกุล

จะพาคุณไปเวียดนามอีกแล้วระหว่าง 2-6 พฤศจิกายน ศกนี้
สนใจร่วมทางติดต่อได้ที่ธีรภาพ 277-2056 หรือ 089-256-0413
(มือถือ 01-923-7373) *ประสานงานเดินทางโดย "แฉิกแชรเวล"*
ใบอนุญาตนำเที่ยวเลขที่ 11/611 และหมดทั้งโซน เวียดนามและลาว

วันที่ผมคงต้องชอภัยผู้อื่น เพราะจะเอ่ยถึงความในใจของตัวเองสักเล็กน้อย ในบางจุดไหวของหัวงคำนี้ ผมแทบไม่เชื่อเหมือนกันว่าบัดนี้เหตุการณ์ 14 ตุลาคมได้ผ่านเลยมาถึง 22 ปีแล้ว...

แต่ผมก็ต้องเชื่อเพราะคนจำนวนมากหันมาเรียกเหตุการณ์ดังกล่าวว่า '16 ตุลา' เรียกผู้นำนักศึกษาสมัยนั้นว่าอดีต 'แอกทิวิสต์' และส่วนที่สนใจจะเป็นสมาชิกสมทบของพรรคคอมมิวนิสต์ ต่างก็พูดเขียนถึงประวัติศาสตร์หน้านี้ตามอารมณ์พอใจ เรื่องราวอันใดก็ตาม ถ้าเริ่มถูกบันทึกด้วยภาษาและมุมมองที่ต่างจากยุคของมัน บางทีอาจต้องยอมรับว่าเก่าแก่ เรื่องราวอันใดก็ตามที่ผู้คนเริ่มเอ่ยถึงอย่างผิดๆ ถูกๆ โดยไม่ต้องจ่ายราคา ก็นับว่าไม่ใช่ความจริงเบื้องต้นหน้าอีกต่อไป

โลกเป็นเช่นนั้น และจริงๆ ก็น่าเศร้าขงมัน แต่พูดก็พูดเถอะ แม้ผมจะเลิกพูดหรือเรื่อง 14 หรือ 16 ไปนานแล้ว กระทั่งยอมดู 'ตีความ' ย้อนหลังไปต่างๆ นานา ก็ยังมีบางครั้งที่ผมอดรู้สึกไม่ได้ว่าผลกระทบเฉพาะตัวที่กรณี 14 ตุลาคมเจียดแบ่งมาให้ มันช่างไม่ยอมหมดเสียทีเดียว

ถ้าผมไม่ปัจจุบันนี้ถึงลงสนทนากับตัวเองในอดีต... เราคงปรับทุกข์กันแบบนี้ ปัจจุบัน ว่าไ้พระเอก หายหน้าไปไหน สบายดีรี...

อดีต เรื่องสบายดีหรือเปล่า น้อยๆตามดีกว่า บ้านเมืองเป็นยังงี้ จะให้ผมสบายอยู่ได้ไง

ปัจจุบัน เฮ้ย...น้อยๆ หน่อย บ้านเมืองไม่ใช่ของผมนคนเดียวทำไมจะต้องไปปรับเหมาะทำแทนทุกเรื่อง

อดีต หน้าเปลี่ยนไปเยอะนะ

ปัจจุบัน ไม่ใช่เปลี่ยน เขาเรียกว่าเห็นโลกมากขึ้น เราต้องยอมรับความจริงว่าเราเองเราก็มีจำกัด คนคนเดียวจะไปทำอะไรได้หนักหนา ทำดีที่สุดก็พอแล้ว

อดีต ผมเข้าใจ คนแก่ก็คิดแบบนี้ทั้งนั้น แต่ถ้ามองคนหนุ่มสาวคิดแบบนี้ โลกคงช่วยคิด

ปัจจุบัน อะไรทำให้ผมคิดว่าตัวเองแก่ขนาดนั้น รู้มั๊ยว่าเอกภพอยู่มากกว่าผมล้านปี เฉพาะโลกใบนี้ก็อายุ 4,600 ล้านปีแล้ว นายอายุยังไม่ถึง 30 คิดหรือว่าจะเปลี่ยนไปไหน เปลี่ยนเห็นได้ในเวลาข้ามคืน

อดีต บางสิ่งบางอย่างก็เปลี่ยนได้ในเวลาข้ามคืนเพราะเป็นจังหวะก้าวกระโดดของมัน อย่างวันที่ 14 ตุลาคม ก็แค่ 24 ชั่วโมงเท่านั้นไม่ใช่รี น้อยๆเอาปฏิบัติจนจักรวาลมาเป็นข้อแก้ต่างเลย

ปัจจุบัน โอเค ตั้รกะนายแน่น แต่ผมลืมไปอย่างว่า ประวัติศาสตร์ไม่ได้ก้าวกระโดดทุกวัน แล้วจังหวะที่นายเข้าไปมีส่วนร่วมมันเป็นเรื่องบังเอิญใช่ไหม มันพอดีกันระหว่างความอยากของนายกับเงื่อนไขอันยาวนาน ส่วนคนที่เขาสู้มาก่อนล่ะ เขาอาจจะแก่กว่านายเยอะ แต่เขาก็แพ้ เกิดมาตายไปเสียบ่ๆ ยังไม่ต้องพูดถึงคนที่มาทีหลัง เมื่อเดือนโซเปลี่ยนไปแล้ว ทำอะไรไม่ได้สักนิด แต่ก็ยังต้องมีชีวิตอยู่...

อดีต เอาละ ผมยอมรับว่าเงื่อนไขพวกวิสัยเป็นสิ่งที่จำเป็น อีกอย่างผมไม่เคยพูดว่า 14 ตุลาคมเกิดขึ้นเพราะตัวผมหรือใครคนใดคนหนึ่ง ผมเพียงแต่ไม่ชอบความคิดแบบช่างมันตัวเรากี่เท่านี้...จึงชี้ให้เห็นว่าโลกมันเปลี่ยนได้ และเรามีภารกิจที่จะต้องปรับปรุงโลก

ปัจจุบัน โสโลกเปลี่ยนได้ แต่ถ้ามองที่เรานี้ใช้ชีวิต อยู่บนพื้นพิภพนี้ๆ มันยังไม่ถึงเวลาเปลี่ยนละ รอบตัวมีแต่ความเฉื่อยเฉื่อยเรื่องส่วนรวม ถึงคักเรื่องส่วนตัวมันยังไม่ให้เรายังงี้ มีต้องทะเลาะกับคนทุกวันอะ

อดีต สำหรับผม การต่อสู้มีความหมายที่สุด แพ้ชนะอีกเรื่องหนึ่ง ผมอยู่ไม่ได้หรอก ถ้ายอมจำนนไปทุกเรื่อง ต่อให้ยื่นคนเดียวผมก็ต้องสู้

ปัจจุบัน สังคมที่ว่าฝ่ายแพ้ไปเรื่อยๆ มันจะมีความหมายอันใด บาทแผลในทางโลกมีราคาของมันมีอุปถัมภ์ไว้แล้ว คั้นคว่ำจักรวาล

อดีต บาทแผลเป็นอาภรณ์ของนักรบ เมื่อตัวเกลี้ยงเกลารชีวิตช่างว่างเปล่า

ปัจจุบัน อ้ออ้อ... มีน่านเขาถึงว่านายเป็นพวก 'วีรชนนอกขน'

อดีต ผมได้ยื่นมาจากเมื่อแล้วละ แต่ข้อหาวิรชนนอกขนนี้ถึงยังงี้ก็ดีกว่าทรชนรวมหมู่

ปัจจุบัน มันไม่ใช่แค่นั้นสิ นายไม่เคยอยู่ในพ.ศ.นี้ นายยังไม่วางใจคนตามองโลกกันยังไม่เขามองว่าพวกทำตัวเป็นวีรบุรุษที่แท้ก็เพื่อซ่อนปมด้อย วีรชนที่แท้จริงตายแล้ว...พูดง่าย ๆ ก็นายเป็นคนดวงโลกเขี้ยวละในสายตาของคนที่จำนวนหนึ่ง

อดีต ผมไม่เคยทำตัวเป็นวีรบุรุษ แต่ผมก็ไม่เคยดวงโลก มันไม่ใช่นิสัยของผม

ปัจจุบัน แล้วเรื่องปมด้อย นายจะว่ายังงี้

อดีต ผมก็รู้คนคิดอยู่เหมือนกันว่าวันหนึ่งจริงหรือเปล่านั้น ที่เขาวางมาละ แต่ผมไม่เคยยอมคนมีอยู่บ้าง เพราะผมเกิดมาจน มีวีรเด็กที่ต่ำต้อยน้อยหน้า นอกจากนั้นผมยังถึงลูก

คนที่ 3 ในครอบครัว บางครั้งคงกลัวว่าพ่อแม่อีก พี่ หรือน้องๆ มากกว่า แต่ทั้งหมดนี้ไม่เห็นจำเป็นต้องทำให้ผมมาต่อสู้เรื่องบ้านเมือง ผมมีทางเลือกเยอะแยะที่จะลบ 'ปมด้อย' ตัวเอง เช่นผมอาจจะตั้งตัวเป็นนักแสดงแถวบ้านผมก็ได้ ซีรืหนึ่งแห่งกันคนมาตั้งแต่เด็กก็พอจะมีแนว หรือตอนมาเรียนที่ธรรมศาสตร์ผมอาจจะเรียนรวดเดียวถึงปริญญาเอกเลยก็ได้ ผมสอบชิงทุนได้หลายทุนตั้งแต่ก่อนปี 16 เป็นดอกเตอร์อายุไม่ถึง 30 สมัยนั้นไม่ไ้จะตาย แต่ผมก็ไม่เอาหน้าเข้าข้างเคยทั้งกระทั่งปริญญาตรี...มันน่าจะมโละไรบางอย่างมากกว่าปมด้อย ที่ทำให้ผมห่างไปทั่วทั้งเรื่องบ้านเรื่องเมือง

ปัจจุบัน นายคิดว่าได้บางอย่างนั้นมันคืออะไรละ

อดีต มันน่าจะเป็ความคิดความเชื่อ...ความรู้สึกบางอย่างที่หนีไม่ได้ เวลาเห็นคนถูกรังแกถูกเหยียดหยาม หรือถูกทอดทิ้งให้จมปลักอยู่กับความยากจน

ปัจจุบัน นั่นแหละปมด้อย เพราะเขาเคยโดนรังแก โดนเหยียดหยามและเคยจนมาก่อน

อดีต ถ้ายังงั้น มันผิดด้วยหรือที่ผมจะเกลียดซึ่งสิ่งเหล่านี้

ปัจจุบัน จริงๆ แล้วมันก็ไม่ผิดหรอก เพราะถ้าจะถือหลักนี้ใครทำอะไรก็มีปมด้อยทั้งนั้นแหละ ทุกคนย่อมต้องมีอดีต มีวัยเด็ก มีปัญหาทางจิตใจตมาบ้าง ไม่มากก็น้อย

อดีต แล้วมันอะไรกันหนักหนา ที่เรียกว่าจิตผมเสีย

ปัจจุบัน นายมีคามผิดอยู่เรื่องหนึ่ง...

อดีต ความผิดอะไรอีกละ

ปัจจุบัน ผิดที่นายไม่ตายไปตั้งแต่ตอนนั้น เลือกอยู่มากจนทุกวันนี้ ทำให้เราต้องเดือดร้อนไปด้วย...

อดีต ผมผิดด้วยหรือที่ไม่ตาย ผมเกือบตายตั้งหลายครั้ง...เอาตั้งแต่เข้ามิถุนายนที่ 14 ตุลาคม ผมก็มีโอกาสถูกยิงมากกว่าคนอื่นหลายคน อยู่ในป่าผมเคยถูกปืนใหญ่พุ่งพรวดถูกขลุ่ยคอปเตอร์ยิงกราด ตอนออกมาก็ถูกตึกหน้าตึกหลัง...ผมอาจจะโชคดีที่รอดมาได้ แต่มันเป็นความผิดด้วยหรือ

ปัจจุบัน เอาละๆ ไม่ต้องพูมฟายมาก มันไม่ใช่แค่ไม่ตาย แต่นายยังไปเรียนต่อเมืองนอกกลับมาพูดเขียน แสดงความคิดเห็นเชิงส่วนใหญ่ไม่เหมือนคนอื่นวงการ

อดีต นั่นมันเรื่องของหน้าแล้ว ไม่ใช่ผม

ปัจจุบัน เออจริง แต่มันก็เกี่ยวกับนายอยู่ดี เพราะเวลาคนเขาจะเถียงกับเราที่ไร เขานึกถึงนายทุกที เขาต้องทำให้นายเป็นตัวตกก่อน เหตุผลของเราจะได้มีน้ำหนักน้อยลง

อดีต แล้วนำไปเทียบกับเขาทำไม อายุปานนี้แล้ว ดูซิหนวกก็หนวกผมก็เริ่มหนวก ทำไม่ต้องหาเรื่องเดือดร้อนใส่ตัวเอออีก

ปัจจุบัน ข้อนี้ เราควรเป็นคนพูด ไม่ใช่เขา

อดีต ไม่รู้อี ฝมฟังน้ามากๆ ก็ซัดห้อเหมือนกัน รู้ไปไม่ไปยุ่งเม่งตั้งแต่แรกดีกว่า จำได้มั๊ยตอนนั้น ฝ่ายปกครองเขาว่าพวกผมเป็นเด็กมีปัญญา ต่อมาก็ว่าเป็นพวกกับใช้ต่างชาติ...เดี๋ยวนี้...

ปัจจุบัน เออๆ เขาก็โดนพอกๆ กับนายนั่นแหละ ปกติลายเป็นพวกอำนาจนิยมในธรรมศาสตร์ ปีนี้เป็นพวกเผด็จการหมา เป็นเทวีวิชาการผู้ตกตอย ปีหน้าไม่รู้จะกลายเป็นตัวอะไรอีก

อดีต ผมไปตีกว่า ฟังน้ามากๆ แล้ว โลกมันมีดมนไม่หมด

ปัจจุบัน เดียวก่อนๆ จะรับไปไหน

อดีต ไปร่วมงาน 14 ตุลาคม...ทำบุญให้เพื่อนๆ บ้าง

ปัจจุบัน อ้อ...อย่าไปเป็นอันขาด เขาไม่มีที่ให้นายนั่งหรอก นายไม่ได้อยู่ในรายชื่อผู้เสียชีวิต ไม่ได้ได้อยู่ในคณะกรรมการจัดงาน ไม่ได้อยู่ในอะไรทั้งนั้นในพ.ศ.นี้

อดีต แล้วจะให้ผมไปไหน

ปัจจุบัน ไปให้หนักๆ ไม่ต้องรู้สึกผิดไปทำอะไรตามใจชอบเสียมันจะได้เป็นตัวตลกน้อยลง...ครับ ที่เขียนมาทั้งหมดล้วนเป็นถ้อยคำที่ผมสมมติขึ้น แต่เมื่อหารแบ่งส่วนที่เป็นจินตนาการออกไปแล้ว ก็คงต้องยอมรับว่าผมรู้สึกอย่างนี้จริงๆ คนทั่วไปอาจจะลืมสงครามาได้ กระทั่งบางตัวนั้นก็ควรลืม...แต่สำหรับทหารผ่านศึกแล้ว โสสงครามยังคงล้ามต่อเนื่อง และจะไม่สิ้นสุดลงพร้อมกับสมรภูมิภายนอก

ถ้าหากพวกที่ผู้สู้สร้างได้ไม่ยาก แต่สันติภาพกับตัวเองกลับไม่ง่ายตายเพียงกัน

บทสัมภาษณ์ ที่ไม่เคยตีพิมพ์

ตอบไปประมาณสองสัปดาห์ก่อน...

หลังจากรัฐบาลประกาศยุบสภา ได้ไม่กี่ชั่วโมง ก็มีโทรศัพท์จากบรรดาหนังสือพิมพ์และสำนักข่าวต่างๆ เข้ามาที่ห้องทำงานผมหลายรายทีเดียว

ผมเข้าใจว่าพวกเขาคงอยากได้ความเห็นของผมเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญที่เพิ่งผ่านการร่าง แต่ก็เป็นเหตุนี้แหละ ผมจึงปฏิเสธผู้สื่อข่าวทุกคนไปโดยง่ายแบบหน้า ผมไม่อยากออกความเห็นแบบฟุ้งซ่าน และยิ่งไม่อยากให้ทัศนคติเฉพาะตัวถูกมองว่าเป็นเสียงของสถาบันที่ผมสังกัด

หลายวันผ่านมา ผมลองทบทวนความรู้สึกครั้งหนึ่ง พบว่าทำถูกแล้วที่ไม่ให้สัมภาษณ์ เพราะถ้าชี้เพิกเฉยไปตลอดนั้น มันก็คงออกมาทำนองนี้...

ถาม อาจารย์รู้สึกยังไงบ้างที่มีการยุบสภา

ตอบ ไม่เอาถามใหม่ ผมไม่ใช่ตราหน้าหนึ่งที่เพิ่งได้รับตุ๊กตาทอง หรือรางวัลงามตอนชนะการประกวด จะได้แสดงความรู้สึกสรรเสริญออกมา...

ถาม โอเค ถามใหม่ก็ได้ อาจารย์คิดยังไงกับเรื่องนี้

ตอบ ผมรู้สึกเชิง

ถาม อ้าวไหนว่าไม่อยากแสดงความรู้สึก...

ตอบ คุณไม่เข้าใจ ไม่ใช่ไม่มีความรู้สึกธรรมดาแต่เป็นเคอเนซึบตรวยยอดของการเมืองการปกครองไทย ไม่ว่าจะวิเคราะห์หรือวิจัยลุ่มลึกแค่ไหน ข้อสรุปก็เป็นอย่างนี้...คือเชิง

ถาม ซีเรียสน้อยเสียอาจารย์ นี่เรื่องบ้านเรื่องเมือง

ตอบ คุณไปบอกคนบนเวทีการเมืองให้ซีเรียสกับเรื่องบ้านเรื่องเมืองก่อนสิ ผมนะซีเรียสมา 20 ปีแล้ว เห็นผู้คนไม่ซีเรียสผมก็อยากปล่อยตัววิ่ง

ถาม เอาละๆ ขอถามเป็นเชิงเป็นเอื้อ อาจารย์เห็นเกี่ยวกับการยุบสภามั้ย

ตอบ ไม่เห็นด้วย

ถาม เพราะอะไร

ตอบ เสียตายเงินที่ต้องใช้ไปกับการเลือกตั้ง เสียตายกระตุนไฟไฮเตอร์ซึ่งห้ามจากต้นไม้ เสียตายไฟฟ้าที่ใช้กับเครื่องกระจายเสียง นั่นก็หนักมาจากเขื่อนและคุณ

ถาม ถ้าเรามองว่ามันเป็นราคาของประชาธิปไตย?

ตอบ โอเค...ถือเป็นที่เห็น แล้วทำไรละอยู่ที่ไหน

ถาม มองไปข้างหน้าดีกว่า อาจารย์คิดว่าเราจะได้อะไรจากการเลือกตั้งครั้งนี้

ตอบ คุณได้ขยายว่า ผมได้ข้อมูลเพิ่มมาสอนลูกศิษย์...

ถาม มีประโยชน์แค่นั้น?

ตอบ ผมยังนึกอย่างอื่นไม่ออก คนที่ได้รับเลือกเป็นส.ส.ส่วนใหญ่ก็คงหน้าเดิม อาจจะมีพรรคใหม่ แต่ก็ยังเป็นพรรคเดิมๆ หรือถ้าไม่ใช่พรรคเดิมๆ ก็ก่อตั้งใหม่โดยคนหน้าเก่าๆ ในประเทศนี้มีคนอยู่บนเวทีเลือกตั้งอยู่แค่พันสองพันคนเห็นจะได้ เลือกยังไงก็หนีไม่พ้นพวกเขา

ถาม มีวิธีแก้ใหม้ย

ตอบ มี...หนึ่งต้องอนุญาตให้คนสมัครรับเลือกตั้งได้โดยไม่ต้องสังกัดพรรคการเมือง...สองออกกฎว่าส.ส.จะนั่งในสภาต่อเนื่องเกินสองสมัยไม่ได้...สามแบ่งเขตเลือกตั้งแบบเขตเดียวคนเดียว จะได้ไม่ต้องใช้เงินมาก...วิธีแก้มีเยอะแยะถ้าอยากจะทำกันจริงๆ

ถาม...แล้วที่บางคนบอกว่านักการเมืองไม่สังกัดพรรคทำให้ขายไหวต้ง่าย

ตอบ ผมไม่ได้เห็นด้วยกับระบบไฮสแตนด์นะ แต่คุณจะมาบอกผมว่าระบบเมียเช่าดีกว่าได้อย่างไร

ถาม ห้ามส.ส.อยู่ในสภาต่อเนื่องเกินสองสมัยไม่ขัดหลักประชาธิปไตยหรือ

ตอบ ประชาธิปไตยหมายถึงไม่มีการผูกขาดอำนาจ เพราะฉะนั้น เราควรป้องกันการผูกขาด ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ที่อเมริกาเขายังไม่ยอมให้ใครเป็นประธานาธิบดีเกินสองสมัยเลย แต่เขาก็เป็นประชาธิปไตย อีกอย่างผมว่าคนเล่นการเมืองรู้จักหยุดพักไปหาความรู้เพิ่มเติมบ้างก็ดี อาจารย์เราสอนมาพักหนึ่ง เขายังไม่ไปหาวิจัยเพิ่มพูนความรู้...ถ้าเราจะเอาความจำเป็นของบ้านเมืองเป็นหลัก ไม่ใช่ของตัวเองเป็นหลัก ก็ต้องยอมรับว่าประเทศชาติต้องการการถ่ายเลือดเหมือนนั้น พรรคการเมืองเองก็จะได้ขยายตัว ต้องหาเลือดใหม่มาสำรองไว้

ถาม พูดถึงพรรคการเมือง...ถ้าส.ส.ไม่สังกัด พรรคแนวคิดนโยบายไม่กระจัดกระจายไปหมด?

ตอบ เท่าที่ผมรู้จักอยู่บ้าง พรรคการเมืองในแต่ละวันตกเขาพัฒนามาจากกลุ่มอุดมการณ์ ซึ่งมีอยู่ 3-4 กลุ่ม เช่นกลุ่มเสรีนิยม กลุ่มอนุรักษนิยม กลุ่มสังคมนิยม และกลุ่มคอมมิวนิสต์ เป็นต้น เพราะฉะนั้น เวลาแต่ละพรรคคิด

นโยบายบริหารทำเมืองก็จะต่างกัน ประชาชนสามารถเลือกเอาว่าชอบแบบไหน แต่พรรคการเมืองในแก่นเราไม่ได้โต มาแทนนั้นหากเป็นกลุ่มของคณะนี้คณะนี้ สมมติคือกลุ่มรวมคนแค่นี้คุณเห็น พูดง่ายๆว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ออกส่วนตัวมากกว่าเป็นเรื่องอุดมการณ์นโยบายโดยทั่วไปก็ไม่ได้ค่อยมีอะไรต่างกัน ถึงแม้แล้วการเมืองบ้านเราจึงว่ากันเป็นรายประเด็นหรือที่ฝรั่งเรียกว่า ISSUE ORIENTED การ

ลอกความเห็นเป็นรายประเด็นนั้น อนุญาตให้ผู้บอกความเห็นเปลี่ยนแปลงกันไปได้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข สถานการณ์ ตลอดจนสถานการณ์ของเจ้ากล่าวความเห็นในแต่ละหัวข้อนั้น นักการเมืองบ้านเราคิดแบบนี้อยู่แล้ว เป็นเพียงล้นเหตุผลอย่าง เป็นรัฐบาลลุดลิกอย่าง เคียงซ้ายในประเด็นเศรษฐกิจ เคียงขวาในประเด็นวัฒนธรรม เคียงไปเอียงมาในประเด็นการเมือง ไม่มีอะไรไปเพราะมาคิดแท้จริง เพราะฉะนั้น ผมจึงเห็นว่าให้บอกความเห็นเป็นอิสระไปเลยจะดีกว่า อย่างน้อยถ้ามันดีมาตามแรง ส.ส. ก็สามารถล้อยตามประชาชนได้โดยไม่ต้องฉวยฉวยพรรค

ถาม เรียกว่าทำให้สอดคล้องกับสหภาพแบบไทยๆ

ตอบ ประชานแทนกล่าวไว้ว่าตัดเกือกให้เข้ากับหิน ไม้ให้ตัดหินให้เข้ากับเกือก

ถาม แบบนี้เราคงไม่สามารถพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นแบบประเทศที่เจริญแล้ว

ตอบ ในระดับสากลนั้นเป็นภารกิจของปลายศตวรรษที่ 19 ต่อกับต้นศตวรรษที่ 20 ซึ่งเราขานรับแต่ก็ล้มเหลวไปเรียบร้อยแล้ว ถ้าที่จริงรวมพรรคการเมืองเป็นผลผลิตของการปฏิวัติอุตสาหกรรมในซีกโลกตะวันตก ซึ่งเกิดขึ้นแล้วครบถ้วน ประเด็นเศรษฐกิจและสิทธิทางการเมือง ตอนนี้ถึงยุคโลกาภิวัตน์ ทั่วโลกกำลังเชื่อมกันหมดมากขึ้น ปัญหาที่ซับซ้อนจะไม่สามารถอาศัยอุดมการณ์ใด อุดมการณ์หนึ่งไปแก้ปัญหาก็ได้ เพราะฉะนั้น คิดที่จะประนีประนอมแล้ว คิดให้ประนีประนอมได้โดยไม่ต้องมีใช้ระดมทางอุดมการณ์มาถล่มถล่ม และยังไม่ควรใช้ ระดมเต็มจากตัวเชิงทางการเมือง...

ถาม สรุปก็คือ ถึงพรรคการเมืองที่คนแกล้ง ระบอบรัฐสภาไม่เสียขาย

ตอบ มลจากจุดที่เขวๆที่ระบอบ ความล้มเหลวนี้เกิดขึ้นแล้ว แต่เราต้องรู้จักแปรจุดอ่อนของระบอบการเมืองไทยให้กลายเป็นจุดแข็งขึ้นมา ภายใต้อารมณ์ของทั้งพรรคการเมืองที่มุ่งพรรคการเมือง และส.ส.แต่ละคนก็ต้องฟังประชาชน จะขึ้นเอาความดีของผู้นำพรรคอย่างหลับหูหลับตาไม่ได้

ถาม กลับมาเรื่องเลือกตั้ง อาจารย์รู้สึก... เขี่ยคิดยังไงที่นักการเมืองย้ายพรรคกันมาก

ตอบ แสดงว่าบทวิเคราะห์ของผมถูกต้อง พรรคการเมืองไทยไม่ได้มีความหมายทางด้านเสถียรภาพ รวมทั้งไม่ใช่ตัวแทนทางเลือกที่หลากหลาย อะไรที่มีลักษณะเสถียรภาพสูงจะเข้าออกโดยง่ายไม่ได้ อะไรที่เป็นทางเลือกแท้ๆ ย่อมไม่เปลี่ยนแปลงไปราวตุ๊กตาตามสถานการณ์

ถาม อย่างกรณีทีส.ส. เก้าพรรคหลังธรรมไปรวมทีมกับส.ส.ประชาธิปไตยในบางจังหวัดภาคใต้?

ตอบ ดีที่สุดเลย ฟังคนรู้จักทำมาตลอด มันเด็ดขาด

ถาม ข้อสุดท้ายแล้วนะ...คิดยังไงที่คนอายุ 18 มีสิทธิ์ลงคะแนนเลือกตั้ง

ตอบ กลุ่มใจ อีก 2 ปีลูกชายคุณโตจะได้ลงคะแนนแล้ว ตอนนั้นเขายังไม่ยอมพับฝ่าเท้า...

ฯลฯ

ถาม...ที่เขียนมาทั้งหมดล้วนเป็นเรื่องสมมติทั้งสิ้น แต่ลึกๆ แล้วถ้าใครมาถามอะไรเกี่ยวกับบ้านเมืองผมก็อยากจะตอบอย่างนั้นให้มันสะใจตัวเอง

ผู้ถามบางท่านอาจจะสงสัยว่าแล้วทำไมไม่ให้สัมภาษณ์เขาไปเสียละ มาอ้อมอ้อมลงในคอลัมน์นี้จะได้อะไรที่เข

สงสัยยังงั้นก็ถูกอยู่ แต่อยู่เมืองไทยมันก็ต้องทำแบบนั้นแหละ คิดจริงๆ อย่างหนึ่ง พูดออกมาอีกอย่างหนึ่ง เวลาลงมือทำอย่างหนึ่งไกลกับความคิดเมื่อต้นไปใหญ่

บทสัมภาษณ์ที่วางแบบนี้ ถ้าผมพูดออกมาอย่างซีเรียสเอาจริงอาจจ จะต้องเปลืองตัวมิใช่บ่อย ยังไม่ต้องเลยถึงว่าหนังสือพิมพ์ฉบับไหนจะยอมเผยแพร่ไปลง

ทุกวันนี้ ใช่หรือไม่ว่าเราพูดเล่นกับเรื่องจริง และพูดด้วยท่าทีจริงจังกับเรื่องที่เราไม่เคยซีเรียสกับมัน?